

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Diplomová práce

Bc. Barbora Měkotová

Český jazyk na náhrobních kamenech v Iowě v USA

Czech Language on Tombstones in Iowa,
USA

Praha 2014

Vedoucí práce: PhDr. Robert Dittmann, Ph.D.

Na tomto místě bych ráda poděkovala především PhDr. Robertu Dittmannovi, Ph.D., za jeho náměty, vstřícnost, ochotu, trpělivost a cenné rady i odborné připomínky při vedení diplomové práce.

*Dále bych chtěla vyjádřit vděk několika lidem v USA, díky nimž mohla má práce vzniknout. K některým literárním zdrojům mi umožnila přístup editorka knihy *The History of Czechs in Cedar Rapids*, paní Donna Merkle, které děkuji za její ochotu, odborné konzultace a rady. Za provádění po amerických hřbitovech a zajištění dopravy velice děkuji PhD LuAnn Dvorak, profesorce na University of Iowa. Můj vřelý dík patří také paní Beverly Blasingame.*

Za podporu během psaní diplomové práce, ale i celého studia, bych ráda poděkovala svým nejbližším, především rodičům a Radkovi.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Líbeznicích dne 14. ledna 2014

Bc. Barbora Měkotová

Abstrakt

Cílem této diplomové práce je popsat český jazyk na náhrobních kamenech na vybraných hřbitovech ve státě Iowa v USA, a to na základě fotodokumentace provedené za spolupráce s Američany a fotodokumentace iowských hřbitovů přístupné na internetových stránkách. První část práce se věnuje vystěhovalectví do USA, vývoji osídlení českých přistěhovalců a české komunitě v Iowě. Dále je v textu uvedena problematika náhrobních nápisů jako svědectví o asimilaci přistěhovalců. Na základě dostupných dat jsou v příloze uvedeny fotografie zkoumaných náhrobků a současně přepsány nápisy na nich uvedené. Následuje lingvistická analýza textů, kde se zohledňuje vliv angličtiny. Práce vychází ze studií E. Eckertové, která se věnovala výzkumu českého jazyka na náhrobcích v Texasu.

Klíčová slova

náhrobky, Iowa, americká čeština, Češi v USA

Abstract

The aim of this thesis is to describe the Czech language on tombstones in selected cemeteries in the state of Iowa in the U.S., based on photos made in cooperation with Americans and photographs of Iowa cemeteries available on website. The first part deals with the emigration to the United States, the development of settlement Czech immigrants and Czech immigrant communities in Iowa. Then the text mentions the issue of epitaphs as evidence of assimilation of immigrants. Based on available data, examined photographs of tombstones are listed in Annex together with transcribed inscriptions on them. Following section involves linguistic analysis of texts, where is the influence of English reflected. The work is based on studies of E. Eckert, who devoted her work to the Czech language on the tombstones in Texas.

Keywords

tombstones, Iowa, American Czech, Czechs in the U.S.

OBSAH

1 Úvod.....	8
2 Nástin bádání o české emigraci do USA	10
2.1 Převahou historické bádání o přistěhovalectví do USA	10
2.2 Práce zmiňující přistěhovalectví do Iowu	16
2.3 Vývoj jazyka českých přistěhovalců v USA	17
3 Metodologie a cíle práce	22
4 Vývoj českého vystěhovalectví do USA.....	23
5 České osidlování státu Iowa	31
5.1 Češi v Cedar Rapids	34
5.2 Češi ve Spillville	39
6 Český živel v Iowě v minulosti a dnes	42
6.1 Krajanské spolky.....	42
5.2 Český tisk.....	44
7 Český jazyk v USA	47
7.1 Vývoj.....	47
7.2 Význam češtiny na amerických náhrobcích	52
7.3 České náhrobky v Iowě	54
8 ANALYTICKÁ ČÁST	56
8.1 Jazykový korpus.....	56
8.1.1 Kritéria výběru českých náhrobků k rozboru	57
8.1.2 Transliterace.....	57
8.1.3 Výsledný soubor	58
8.2 Význam českých nápisů na náhrobních kamenech v Iowě	59
8.3 Akulturace a jazykové změny	61
8.3.1 První stádium	64
8.3.1.1 Přítomnost češtiny na náhrobcích	64

8.3.1.2 Pravopis a hláskosloví	67
8.3.1.3 Podoba a změny antroponym	69
8.3.1.4 Nářeční variety	70
8.3.1.5 Morfologie a syntax	72
8.3.1.6 Psaní data	73
8.3.1.7 Struktura údajů na náhrobních nápisech	76
8.3.2 Druhé stádium	78
8.3.2.1 Přítomnost češtiny na náhrobcích	78
8.3.2.2 Pravopis a hláskosloví	79
8.3.2.3 Podoba a změny antroponym	80
8.3.2.4 Morfologie a syntax	82
8.3.2.5 Psaní data	82
8.3.2.6 Struktura údajů na náhrobních nápisech	84
8.3.3 Třetí stádium	85
8.3.3.1 Přítomnost češtiny na náhrobcích	86
8.3.3.2 Pravopis a hláskosloví	87
8.3.3.3 Podoba a změny antroponym	87
8.3.3.4 Psaní data	88
8.3.3.5 Struktura nápisů na náhrobních nápisech	88
9 ZÁVĚR	91
Seznam použité literatury	95
Seznam příloh	102
Příloha 1 Analyzované náhrobky A)	103
Příloha 2 Analyzované náhrobky B)	123
Příloha 3 Křestní jména na náhrobcích	181
Příloha 4 Příjmení na náhrobcích	186
Příloha 5 Stopy českého jazyka v dnešním Iowa City	190

1 Úvod

Tato diplomová práce vznikla na základě mého studijního pobytu, který jsem absolvovala v zimním semestru roku 2012 na americké univerzitě The University of Iowa, ve městě Iowa City. Již při plánování své cesty jsem byla obeznámena s tím, že se chystám navštívit oblast, kde se v 19. století nacházelo mnoho českých přistěhovaleckých osad. To bylo také jedním z důvodů, proč jsem si tuto studijní možnost vybrala.

Vzhledem k tomu, že studuji obor Učitelství češtiny jako cizího jazyka, mě například zajímalo, zda, v jaké formě a jestli vůbec se český jazyk ve státě Iowa udržuje. Také jsem byla zvědavá na to, jakou tradici a funkci má mezi potomky českých přistěhovalců česká kultura. Po prvních týdnech v Iowě jsem však určitou formu českého odkazu objevila pouze na univerzitě, kde byl jedním z volitelných předmětů pro americké studenty kurz českého jazyka, vedený profesorkou Jitkou Šonkovou. Čím více kontaktů jsem ale získávala, tím více jsem pronikala k české tradici, která v Iowě stále žije. Po návštěvě zmíněného jazykového kurzu jsem se dozvěděla, že mimo tento kurz existuje ještě sdružení několika zájemců, kteří se pravidelně setkávají. První kontakty jsem získala právě prostřednictvím této skupiny (Czech Club), která se na univerzitě setkávala vždy jeden večer v týdnu a zabývala se českými tématy, kulturou, tradicemi, literaturou a jazykem. Tento zájmový klub na univerzitě neslouží pouze studentům, ale je přístupný i širší veřejnosti. Na těchto setkáních jsem se seznámila s několika Američany, kteří mi potvrdili, že jejich předci byli českými přistěhovalci. To pro mě bylo velice důležité a zajímavé, protože se mi postupně odkrývaly odkazy na českou historii v Iowě, z nichž některé jsou ještě aktivní.

Postupně jsem získávala další kontakty, které mě zavedly až do města Cedar Rapids, kde se nachází české centrum s názvem Czech Village. Zde se česká kultura a některé zvyky stále udržují. Některé z nich se ale od kulturních znaků, které se nachází v České republice, liší. Na vývoj českých kulturních tradic na americkém území působila řada faktorů. Vzhledem ke vzdálenosti od rodné země a potřeby udržet si české povědomí, si čeští emigranti kulturu různě přizpůsobovali, paralelně s přijímáním té americké. Další aspekt, který určil nynější podobu české tradice v Iowě, je nedostupnost informací, které ve 20. století z Čech pronikaly jen omezeně. Tento vývoj potvrzuje i autor knihy *Migrační procesy a české vystěhovalectví 19. století do USA* – L. Šatava, který uvádí: „I když česká populace ve Spojených státech přes určité pokusy nikdy opravdověji nekalkulovala s možností skutečně dlouhodobé perspektivy kontinuity existence vydělené české enklávy, udržovala si (a zčásti dosud udržuje) v oblasti

materiální a duchovní kultury řadu charakteristických rysů, působících jako etnodiferencující činitel. Vznikl tak svérázný českoamerický svět, spojující v sobě souhrn tradic přistěhovalců i všeho nového, s čím se v Novém světě setkávali. Tato – často poněkud bizarní – skutečnost našla svůj odraz v denním životě Čechoameričanů a zrcadlí se i v jejich osobité kultuře.“¹

Nejvíce dokladů o českém přistěhovalectví do Iowy jsem paradoxně našla na hřbitovech. Některé staré české náhrobky mi svým nápisem částečně přiblížily atmosféru doby, kdy si Češi v Iowě zakládali své osady. Poté, co jsem zjistila, že české osídlování v Texasu studovala z nápisů na náhrobcích Eva Eckertová, rozhodla jsem se iowské hřbitovy také blíže prozkoumat.

Hřbitov je tajemné místo, které pro výzkum českého osídlování v Americe skrývá cenné informace – jsou na něm patrné kulturní tradice komunity, údaje o přistěhovalcích, prvky lidové kultury a také archivuje sdílenou paměť a vzpomínky.² Význam studia českých náhrobních kamenů v Americe, popisuje E. Eckertová takto: „Snažím se upozornit na neotřelou krásu a neprozkoumaná tajemství náhrobků polozapomenutých na texaských prériích, kam se je dnes stěží někdo vydá hledat, i když jsou zdrojem důležitých lingvistických údajů a zvláštního estetického půvabu.“³ Náhrobní kameny jsou cenným pramenem pro výzkum vývoje osídlování také pro to, že je na nich patrná akulturace jednotlivých komunit. Jak uvádí dále Eckertová, vzhledem a nápisy náhrobky reflektují posuny v národní identitě Čechů a míru jejich kontaktů a asimilace s Američany.⁴

V příloze jsem uvedla nafocené náhrobky a jejich přepisy, které jsem v Iowě získala. Ponechávám samozřejmě veškeré dobové zvláštnosti, kolísání, interpunkci a pravopisné chyby pro zachování autenticity vzorku.

V jazyce je zobrazen vývoj jednotlivých komunit. Z Čechů se v Americe stali nejdříve američtí Češi a až poté Američané. Během svého pobytu v Iowě jsem měla možnost účastnit se několika kulturních akcí v Cedar Rapids, jelikož společenské setkávání lidí s českým původem je tam velice rozšířené. Bylo zajímavé sledovat vztah Američanů k české kultuře, který byl na hudebních, pěveckých a tanečních akcích nejvíce patrný. Díky zájmu a aktivitě lidí, je Iowa jedním z amerických států, kde se stále udržuje český odkaz. A tak se mohou i další generace potomků českých přistěhovalců dozvědět něco o svém původu a předcích. Český národní duch tedy žije i daleko za hranicemi České republiky, mezi kukuřičnými poli, v Iowě.

---

¹ ŠATAVA (1989, str. 79).

² ECKERTOVIÁ (2004, str. 20).

³ ECKERTOVIÁ (2004, str. 20).

⁴ ECKERTOVIÁ (2004, str. 21).

2 Nástin bádání o české emigraci do USA

2.1 Převahou historické bádání o přistěhovalectví do USA

Zájem o studium příčin migrace a o specifika života obyvatel českého původu v USA je stále aktuální. Historie politických, kulturních a sociálních spolků, které Češi za oceánem zakládaly, vývoj jazyka emigrantů či proces asimilace v americké společnosti – to vše může objasnit současný stav českých komunit ve Spojených státech a formování etnického vědomí. Po celém světě existuje velké množství odborných publikací, které se věnují tématu emigrace. A jak uvádí Šatava, tato produkce je již tak obsáhlá, že „i její letmé sledování již téměř přerůstá možnosti jedince.“⁵ Tématu přistěhovalectví se věnuje řada amerických publikací. Ve své práci jsem čerpala zejména z těch, které jsem měla k dispozici při svém studijním pobytu v univerzitní knihovně v Iowě, v knihovně v Cedar Rapids nebo které mi zapůjčili Američané, s nimiž jsem navázala během svého pobytu kontakt. Další poznatky k tématu jsem získala v některých českých publikacích, které jsem studovala po návratu do Čech.

Etnografické studium problematiky českého vystěhovalectví a studium života obyvatel českého původu má poměrně dlouhou tradici. Po roce 1848 se zvedla prudká vlna emigrace do Spojených států a toto téma se začalo objevovat i v řadě publikací.⁶ Z historického a etnografického hlediska se českému vystěhovalectví věnuje například publikace J. S. Roučka *The Czechs and Slovaks in Amerika*⁷. Jinou novější prací, která popisuje život Čechů v USA, je *The Czech Americans*⁸ od S. Saxon-Ford. Tato kniha z roku 1989 mapuje historii, kulturu a náboženství československých emigrantů ve Spojených státech a jejich adaptaci v americké společnosti. Kniha je psána v pozitivním duchu a popisuje etnické skupiny ve Spojených státech a v Kanadě jako součást kulturního dědictví. Publikace je doplněna řadou obrázků, map a obsahuje zajímavé barevné ilustrace. V knize je věnován větší prostor příběhu o údajném prvním Čechu v Americe, Augustinu Heřmanovi. Seznam významných Čechů v Americe a důležitá bibliografie, týkající se emigrace, je obsažen v textu G. Kovtuna s názvem *The Czechs in America*, jenž je umístěn na internetových stránkách European Reading Room.⁹ Tento článek obsahuje chronologické uspořádání jednak významných

---

⁵ ŠATAVA (1989, str. 12).

⁶ Kolektiv (1986, str. 1 – 3).

⁷ ROUČEK (1967).

⁸ SAXON-FORD (1998).

⁹ European Reading Room (2012, online).

českých událostí nebo návštěvy českých osobností ve Spojených státech. Práce je koncipována prostřednictvím krátkých odstavců zahrnujících ty nejpodstatnější vybrané informace. Kniha tedy neslouží k hlubšímu bádání o české komunitě v Americe, ale je spíše určena informativně. Text začíná rokem 1633, který je zde uváděn jako první údaj o Čechách v USA, konkrétně s popisem příjezdu Augustina Heřmana. Dále jsou v textu uvedeny například návštěvy v USA některých veřejně známých českých osobností (např.: A. Mucha, A. Dvořák), zahájení staveb českých škol a kostelů, založení různých českých organizací, datum překladu Čapkovy hry do angličtiny a dokonce i datum zahájení Formanovy kariéry v USA. Text ukončuje rok 1997 a poznámka o Madeleine Albrightové, která se stala ministryní zahraničních věcí. Vzhledem k tomu, že je v práci vybráno jen několik málo událostí, není v ní historie českého osidlování v USA popsána komplexně. Jako zajímavost běžnému čtenáři je však text jistě vhodný.

Na počátku 20. století byl fenomén migrace velmi aktuální a také tedy vzrostl zájem o prozkoumání této problematiky. V této době vzniklo několik literárních příspěvků, které mapovaly dosavadní vývoj a charakter české migrace. Nejednalo se však o odborné studie, jelikož vzhledem k nedostatku dostupné literatury na toto téma, většina autorů vycházela ze svých vlastních poznatků či postřehů. Jednou z nejstarší práce tohoto charakteru je publikace s názvem *Vystěhovalecká otázka (Příspěvek k české a slovanské otázce)*¹⁰. Její autor, Jan Hejret, v ní upozorňuje na tuto problematiku a podněcuje tak k další odborné diskusi. Podmínky a okolnosti české a slovenské emigrace srovnává s tou slovenskou a uvádí také charakteristiku vystěhovalectví v dalších slovanských zemích. V roce 1914 vychází další práce pod stejným titulem, jejímž autorem je Antonín Pipmer¹¹. Ten se v ní velice podrobně zabývá komplexním přehledem evropské migrace za oceán. I přesto, že byla publikace napsána na počátku 20. století, což je patrné na použité formě jazyka, hodnotím tuto knihu jako nadčasovou. Autor v ní předložil některé, do té doby, nové a podnětné informace. Jak sám uvádí v úvodu knihy, fenoménu vystěhovalectví nebylo do té doby věnováno mnoho odborného prostoru. Použitá data jsou čerpána ze statistických údajů amerických úřadů, které autor získal během svého pobytu v USA, kde byl úředníkem cestovní firmy Brodský a Sovák. Některé další informace pramení od vyprávění krajanů v Americe. Autor uvádí nejdříve historický nástin vystěhovalectví s důrazem na emigraci do USA. Dále se autor zabývá podmínkami, které nabízela Amerika na počátku přistěhovalecké vlny a jak se dále měnily. Pipmer se dále zmiňuje o kladných i negativních reakcích na otázku emigrace, které se v té

---

¹⁰ HEJRET (1909).

¹¹ PIMPER (1914).

době v Americe objevovaly. Následující kapitoly jsou věnovány dalším zemím, které byly v té době populární destinací emigrantů z Rakouské říše. Autor také reflektuje životní podmínky emigrantů (dopravu, peníze či zákony). Nejzajímavější je z mého pohledu poslední kapitola s názvem *Čechové zahraniční a jejich potřeby kulturní a hospodářské*, kde je shrnut vývoj a podmínky české emigrace. Autor se v ní zamýšlí nad tím, jak je situace emigranta po příjezdu do nové země obtížná, což ústí v potřebu sdružování: „Příznivější podmínky pro udržení národnosti jsou však přece ve větších místech a městech, kde nachází se více našich krajanů. Tam pravidelně několik obětavých jednotlivců založí český spolek, v němž vzpomínky na starou vlast a tradice rodinné jeho členy sbližují.“¹² Současně však kniha nemůže být chápána jako komplexní přehled dané problematiky a to jednak díky neúplnosti informací a jednostrannému názoru a také kvůli neaktuálnosti. Tato příručka, jak autor sám uvádí je určena především pro informování o vystěhovalectví a uvedení doporučení a rad pro ty, co se chtějí na cestu teprve vydat. V knize není uveden žádný literární zdroj, vše je napsáno jen prostřednictvím vlastních postřehů autora. Publikace mohla v době svého vydání dobře posloužit jako téměř jediná informační brožura té doby. „Usazujte se pouze tam, kde jsou vaši krajané již usazení a nezanedbávejte nikdy styk duševní se starou vlastí“¹³ Pro studium emigrace hodnotím publikaci jako zajímavý doplňkový zdroj a to především kvůli jedinečným postřehům autora, dokládajícím atmosféru doby počátku 20. století.

Další publikace z první poloviny 20. století se jmenuje *Češi a Slováci za hranicemi*.¹⁴ Autor v práci uvádí nejnovější data dané problematiky, která byla v té době dostupná a doplňuje je vlastními postřehy. Jak uvádí na začátku knihy, je si vědom neúplnosti a dále vyzývá čtenáře, aby sami posoudili, zda je možné jeho subjektivní názory možné pokládat i za objektivní. Práce není psána odborným stylem, ale spíše formou vyprávění. Autor si v ní pokládá různé otázky, na které sám odpovídá, někdy prostřednictvím poznatků a dostupných informací, jindy jen svými úvahami. „Proč se emigrace ze Slovenska do Spojených států severoamerických resp. i do jiných států zmenšila? – Jak známo, nejsou to vždy jen existenční důvody, které odvádějí lidi z mateřské půdy do ciziny, ale je to také touha po něčem jiném, v přesvědčení často bohužel klamném, že to nové bude lepší.“¹⁵ Nutno dodat, že autor je v problematice velice znalý a na mnoha místech uvádí různé počty a statistické údaje. V knize

---

¹² PIMPER (1914, str. 72).

¹³ PIMPER (1914, str. 80).

¹⁵ PLUHAR (1935, str. 12).

ale není poznámkový aparát, ani žádný odkaz na použité zdroje. Kniha se neomezuje jen na přistěhovalce v USA, ale referuje o životě krajanů v dalších státech, např.: Polsku, Rakousku, Jugoslávii, Francii, Kanadě, Rusku, Rumunsku a dalších jiných, do kterých emigrace v 1. polovině 20. století také mířila. Autor v závěru knihy uvádí, že publikací by chtěl upevnit národní myšlenku u krajanských komunit v zahraničí, stejně jako tak činí, když krajany v různých zemích navštěvuje. Zajímavý je v závěru „Doslov k mladým“. Cituji výňatek: „Nenapsal jsem tuto publikaci proto, že bych tím chtěl něco získati pro sebe. Ale chci přece něco získati, vzbuditi zájem pro naše krajany u čtenářů této brožury, aby od jednotlivce k jednotlivci znělo heslo: „Sme roztratení, ale ne neztratení.“

Tématu vystěhovalectví do USA se v novějších pracích věnují zejména autoři: L. Šatava, J. Polišínský¹⁶, J. J. Vaculík¹⁷ a I. Dubovickéh¹⁸. Tyto knihy je vhodné použít jako primární zdroje dalšího bádání, jelikož mapují problematiku komplexně. Populárně – naučná publikace L. Šatavy *Migrační procesy a české vystěhovalectví 19. století do USA*¹⁹ se zaměřuje na komplexní popis procesu adaptace českého etnika v USA. Autor analyzuje problematiku z hlediska historického, sociologického, filozofického i psychologického. Šatava si ve své práci neklade za cíl nastínit celkovou historii českého vystěhovalectví do USA, ale jak sám uvádí v úvodu své publikace, snaží se podat „určitý přehled vzniku a vývoje osobitého českoamerického světa ze zorného úhlu etnografie.“²⁰ Další důležitou tematickou publikací je *Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky*, z roku 1992. Její autor, J. Polišínský, se v ní zabývá celým procesem emigrace s jeho souvisejícími aspekty. Nejdříve se věnuje důvodům emigrace, poté průběhu a podmínkám plavby za oceán, adaptaci emigrantů v novém kraji a nakonec také jejich soužití s již usazeným etnikem. Kniha tedy přináší komplexní pohled na proces českého vystěhovalectví do USA. Druhý díl této publikace vyšel v roce 1996 a jeho spoluautorem je L. Nesvadbík. České vystěhovalectví a vznik českých minorit v zámoří popisuje také publikace *Češi v cizině- emigrace a návrat do vlasti* od J. Vaculíka.

V období mezi 30. a 50. lety 20. století se publikace zaměřené na české vystěhovalectví zabývaly převážně příběhy českých emigrantů, anebo sociálním a politickým hlediskem migrace. Autoři těchto prací jsou například: S. Klíma²¹, J. Pluhař²² a J. Folprecht²³.

---

¹⁶ POLIŠENSKÝ (1992).

¹⁷ VACULÍK (2002).

¹⁸ DUBOVICKÝ (2003).

¹⁹ ŠATAVA (1989).

²⁰ ŠATAVA (1989).

²¹ KLÍMA (1925).

²² PLUHAR (1935).

²³ FOLPRECHT (1940).

Další studie, takto odborně zaměřené, jsou také obsaženy v ročenkách *Češi v cizině* v číslech 7/1993 a 9/1996.²⁴ Přehled krajanských spolků v USA z první poloviny 20. století obsahuje 2. díl ročenky s názvem *Krajané v cizině a jejich styky s domovem*. Různé vystěhovalecké české proudy s jejich příčinami a typy řeší ve své knize také F.Kutnar (*Počátky hromadného vystěhovalectví z Čech v období Bachova absolutismu*²⁵).

V knize *Naši Američané*, uvádí Tomáš Čapek seznam českých krajanů, kteří v Americe v nějakém oboru vynikali nebo se o něco významného zasloužili. Je to trojdílný svazek, jehož třetí část byla vydána samostatně pod názvem *Návštěvníci z Čech a Moravy v Americe*. V prvním díle jsou popsány biografie mužů a žen, kteří se do Ameriky přistěhovali. Druhý díl se věnuje Američanům s českým původem.²⁶

Zkušenosti českých emigrantů jsou dále popsány ve sbornících, které vyšly na základě sympozií pořádaných Univerzitou Karlovou v Praze v letech 1998, 2000²⁷ a 2003²⁸, a které reflektují život českých emigrantů. Přednesené příspěvky, jež byly poté zpracovány ve třech sbornících, se věnují různým tématům souvisejícím s emigrací. O počátcích české emigrace do USA přednášel v roce 1999 na Karlově univerzitě Američan českého původu Miloslav Rechcigl. Ten také publikoval články o Čechách v Americe a je autorem publikace *Postavy naší Ameriky*²⁹.

Způsobu života lidí českého původu v zahraničí je věnován sborník *Češi v cizině*³⁰. Jedná se o ročenku z roku 1986, kde jsou zveřejněny původní, česky a slovensky psané odborné referáty a články, které se věnují českým, popřípadě slovenským, vystěhovalectvím. Odborné práce nejsou redakcí upravovány, ani kráceny, v publikaci není žádný poznámkový aparát. Vzhledem k tomu, že se jedná o publikaci z roku 1986, je v ní i patrný politický apel. V úvodu sborníku je zmíněno, že studium o migraci je důležité i pro socialistický stát, citují: „staré vlasti“ hraje i dnes významnou úlohu také ve vrstvách, které někdy z neznalosti, někdy pod vlivem buržoázní propagandy nejsou příliš nakloněny socialismu.“³¹ Práce je však zajímavá tím, že příspěvky zahrnují různé geografické oblasti, a tak je možné získat alespoň hrubou představu o odlišných podmínkách českých vystěhovalců v různých zemích. Uvedené

---

²⁴ Kolektiv autorů. (1930).

²⁵ KUTNAR (1964).

²⁶ ČAPEK (1940).

²⁷ HRUBÝ (2001)

²⁸ BROUČEK, ČERNÝ, DUBOVICKÝ (2006).

²⁹ REHCIGL (2000).

³⁰ Kolektiv autorů (1986).

³¹ Tamtéž.

příspěvky se dotýkají situace přistěhovalců v Daruvarsku, Rakousku, Francii, Americe, Kanadě či Jugoslávii. Jednotlivé práce jsou však vždy koncipovány odlišně, přičemž některé více reflektují české spolky a jiné se zaměřují například na výuku češtiny v cizině či proces akulturace. Podobně je odlišná i formální stránka. Někteří přispěvatelé uvádějí poznámkový aparát a seznam literatury, jiní vychází pouze ze svých poznatků a postřehů. Autoři příspěvků nepodléhají žádným kritériím a tímto je odlišná i různá míra odbornosti jednotlivých článků. Z tohoto důvodu nelze sborník využít jako primární literaturu k problematice emigrace, Sborník je však užitečný pro doplnění tematiky, jelikož obsahuje některá přímá svědectví života českých komunit v zahraničí. Konkrétně americkému tématu se věnují tři příspěvky. Pro tuto práci je zajímavý především ten od autorky Lilian Píchové, rozené Američanky, která popisuje krajanský život Čechů v okolí Chicaga.

Další publikace se jmenuje *Čechoamerická periodika 19. a 20. století*³². Její autorka – profesorka Jihočeské univerzity Alena Jaklová, se tématem vystěhovalectví zabývá z komplexního interdisciplinárního hlediska a do problematiky zahrnuje lingvistické, kulturně historické a etnologické aspekty. Popisuje česká periodika, která vycházela v USA, a skrze ně také život českých emigrantů. Jak uvádí v úvodu knihy sama autorka, studium imigrantských periodik odráží celkovou asimilaci českých přistěhovalců v Americe. „Také čechoamerická periodika jsou odrazem historie české emigrace ve Spojených státech tím, že reflektují postupnou amerikanizaci přistěhovalců, a to po stránce národnostní, kulturní, sociálně-ekonomické i jazykové. Analýzy čechoamerického tisku tak mohou být východiskem k rekonstrukci globálních komunikativních souvislostí, které provázely české imigranty ve druhé polovině 19. století a ve století 20. a které dokumentují jejich život v zámoří.“³³ Autorka definuje obecnou úlohu českých tiskovin v USA a větší prostor věnuje těm nejvýraznějším. Díky podrobné lingvistické analýze obsažených textů také sleduje amerikanizaci českého jazyka, která probíhala postupně. V knize je řazen vývoj českých periodik do několika období, ve kterých měl český tisk v Americe vždy jiný význam. Autorka se ve své komplexnosti zaměřila i na tematickou a sémantickou stránku textů. „Zhruba od šedesátých let minulého století začal též vážný zájem o život skupin českého obyvatelstva v cizině, jenž se projevoval líčením zvláštností jeho způsobu života a kultury, jazyka, ale věnoval se i postavení českého etnika v cizině.“³⁴ Pro studium tématu vystěhovalectví jsou bezesporu důležité také publikace napsané samotnými emigranty. Významná je například práce T. Čapka z roku 1926 s názvem *Památky českých emigrantů*

---

³² JAKLOVÁ (2010).

³³ JAKLOVÁ (2012, str. 12).

³⁴ Kolektiv autorů (1986).

v *Americě*³⁵, ve které autor popisuje i proces usazování Čechů v USA. Stejně problematice se věnuje i publikace J. Habenichta *Dějiny Čechů Amerických*³⁶. Některé citace, pocházející převážně od samotných emigrantů, jsem čerpala z periodika *Amerikán, Národní kalendář*³⁷. Ten začal vycházet v Chicagu v roce 1878 a jeho záměrem bylo původně publikovat úryvky z děl českých klasiků a také informovat o životě v českých osadách po celé Americe.³⁸ To probíhalo formou jakési reportáže, kdy jednotliví američtí přispěvatelé popisovali některé příběhy konkrétních českých přistěhovalců. V některých vydáních se k životu v Americe vyjadřují i samotní emigranti. Tématem migrace se zabývá i odborný americký časopis *Journal of American Ethnic History*³⁹.

2.2 Práce zmiňující přistěhovalectví do Iowy

Historii osídlování města Spillville ve státě Iowa, se velmi obsažně věnuje kniha *Přicházeli zdaleka – Historie městečka Spillville ve státě Iowa a jeho českých osadníků*⁴⁰, z roku 1983, jejímž autorem je Cyril M. Klimesh. Kniha mapuje příběh českých přistěhovalců, kteří se usadili ve městě Spillville, jejich cestu přes Atlantik, počáteční potíže, dobu rozkvětu města a končí popisem naprosté asimilace Čechů do americké společnosti. Jedna z kapitol se věnuje pobytu Antonína Dvořáka ve Spillville, v létě roku 1893. Americké vydání knihy nese název *They Came To This Place: A History of Spillville, Iowa and Its Settlers*⁴¹. Originál obsahuje oproti české verzi téměř 400 poznámek pod čarou, které odkazují na další literaturu. Ty jsou v české verzi buď zcela vynechány, nebo je překladatelé přemístili přímo do textu. Ve své práci jsem využila obou jazykových verzí, protože ta anglická pro mě byla důležitým zdrojem odkazujícím na další literaturu. Jak v publikaci uvádí sám autor, není historikem ani spisovatelem, jen se snaží zachovat příběh pro další generace. Cyril Klimesh je přímým potomkem nejstarších českých přistěhovalců v Iowě ve městě Spillville⁴² a pravděpodobně právě díky tomu se zabývá historií českého přistěhovalectví do Iowy. U zrodu

---

³⁵ ČAPEK (1907).

³⁶ HABENICHT (1910).

³⁷ *Amerikán, Národní Kalendář* (1952).

³⁸ TICHÁ (2007).

³⁹ *Journal of American Ethnic History* (1981 – 2013).

⁴⁰ KLIMESH (2008).

⁴² KLIMESH (1983).

publikace stál jeho vlastní zájem o předky, po jejichž potomcích začal pátrat. Sám to popisuje těmito slovy: „Když jsem se rozhodl zahájit pátrání po svých kořenech, uvědomil jsem si, že se budu muset zabývat celou komunitou českých imigrantů do Spillville. Hovořil jsem s mnoha potomky těchto přistěhovalců, prohlížel jsem si staré noviny, probíral jsem se církevními i úředními matrikami a četl časopisy i knihy pojednávající o dávném životě oněch lidí v pohraniční oblasti dnešního státu Iowa.“⁴³

2.3 Vývoj jazyka českých přistěhovalců v USA

Jak uvádí K. Kučera, americké češtině nebyl na poli badatelského výzkumu věnován zatím velký prostor.⁴⁴ Vedle zájmu o dějiny a způsob života českých vystěhovalců, se někteří badatelé zabývají i vývojem jazyka českých přistěhovalců ve Spojených státech.

Stěžejní literaturou pro tuto práci jsou některé publikace a články E. Eckertové. Eva Eckertová od roku 1978 žije ve Spojených státech, kde působí jako profesorka na univerzitě Connecticut College.⁴⁵ Její publikace a studie jsou primární literaturou mé diplomové práce z toho důvodu, že se v nich autorka věnuje slavistice a přímo jazyku přistěhovalců v americké společnosti, přičemž se zabývá různými faktory, které způsobily postupný zánik rodného jazyka imigrantů. Autorka se ve svém bádání celkově zaměřuje na komplexní studium přistěhovalectví do USA a následný život českých imigrantů v USA, z období 1. poloviny 19. století až po současnost. Dále zkoumá mezioborové souvislosti mezi jazykem a akulturací přistěhovaleckých komunit. Její práce jsou specifické tím, že jako další historický pramen autorka využívá analýzy nápisů na náhrobních kamenech amerických hřbitovů.

Jednou z takových prací je monografie z roku 2004 s názvem *Kameny na prérii*⁴⁶. Tato kniha pojednává o historii české komunity v Texasu, která má svůj původ v 50. letech 19. století. Název knihy symbolicky odkazuje na náhrobní kameny, jakožto poslední odkaz české komunity, který v texaské prérii zbyl po odchodu Čechů: „Když se před padesáti lety potomci přistěhovalců přestali učit česky a osady opustili, zbyly po nich na texaské prérii kameny s českými nápisy. Na místa zaniklých osad se vraceli jen pohřbít rodiče, kteří se odstěhovat odmítli, a na náhrobky jim vyrývali symboly české identity.“⁴⁷ Eckertová tedy vypráví příběh českých rolníků a jejich následné akulturace v Texasu a zasazuje ho do historických východisek východoevropského vystěhovalectví do Ameriky. Kniha se tedy nezabývá jen jazykem, ale poutavě informuje o celém procesu české emigrace do Texasu, životě českých

---

⁴³ KLIMESH (2008, str. 9).

⁴⁴ KUČERA (1990).

⁴⁵ HLAVSOVÁ (2006, online).

⁴⁶ ECKERTOVÁ (2004).

⁴⁷ ECKERTOVÁ (2004).

komunit, akulturaci, následném rozkladu jazyka a ztrátě české identity. V úvodní části se autorka věnuje komplexnímu popisu východoevropské emigrace a poté blíže charakterizuje proces výběru Texasu jako cílové země českých emigrantů, osidlování, budování prvních komunit a specifikám života českých přistěhovalců v nové zemi. Pro studium historie české komunity je východiskem této publikace hřbitov. Výzkum Eckertové tedy začal na texaských hřbitovech, kde studovala české nápisy na náhrobních kamenech, což činí tuto práci jedinečnou. Vysledované historické souvislosti ji následně zavedly k dalším etnografickým materiálům: dobovému tisku, fotografiím, dopisům, z nichž některé ji poskytli potomci českých přistěhovalců. V archivech poté našla další cenné materiály, přičemž sebrané etnografické údaje ji současně odkazovaly na další lidi s dalšími vzpomínkami. Eckertová k procesu svého výzkumu uvádí: „Jak jsem shromažďovala etnografické údaje a seznamovala se s lidmi, kteří oprašovali staré spisy a dbali na to, aby vzpomínky na předky zůstali živé, začala jsem Texas vnímat očima českých přistěhovalců“⁴⁸. Publikace je zajímavá jak pro laickou veřejnost, jelikož informace v ní uvedené jsou podané velice čtivou formou, ale také je tato práce vhodná jako důležitý pramen pro další badatelskou činnost. Kniha obsahuje rozsáhlý poznámkový aparát s odkazy na další podstatné literární zdroje a poznatky teoretických částí autorka čerpá z jiných historických a etnografických publikací.

Specifičnost studie E. Eckertové tkví také v tom, že autorka užívá pro proces sžívání se českých emigrantů s Američany termín akulturace. V jiných odborných pracích se spíše operuje s termíny adaptace a asimilace. Akulturace má ale své typické rysy. Popisuje proces, kdy sice čeští emigranti přijali postupně jazyk Američanů, ale zachovali si svou etnicitu a vazbu na českou kulturu.⁴⁹ Stejný vývoj ztráty jazyka a uchovávání českých etnických rysů se odehrával i v Iowě. Publikaci *Kameny na prérii* hodnotím pro účel mé práce jako nejcennější pramen a to mimo jiné i z toho důvodu, že E. Eckertová začala studovat nápisy na amerických náhrobcích díky své fascinaci. Fascinaci tím, že staré, často oprýskané a nečitelné náhrobky, vyprávějí příběh způsobem, který si člověk nepřečte v žádné knize. I já jsem v Iowě, při prohlídce hřbitovů zatoužila dozvědět se více. Nápisy na náhrobních kamenech mě poté dovedly k dalším pramenům a literatuře, ze které jsem si poté postupně dozvíдалa zajímavosti a poznatky o české komunitě v Iowě. Následující citace dokládá, v čem je kniha Eckertové tak výjimečná a také to, že obdobný vývoj, který je v ní popsán, jsem sledovala v Iowě i já.

---

⁴⁸ ECKERTOVÁ (2004, str. 8).

⁴⁹ HLAVSOVÁ (2006).

„V jazyce se zrcadlí vývoj komunity. Z Čechů v Texasu se nejdříve stali tesaři Češi a potom Američané. Čeština byla pojátkem a hlavním identifikačním znakem přistěhovalců a angličtina symbolem americké kultury. Jazyk domova, v kterém byla zastoupena moravská nářečí i spisovná čeština, se promítl do nápisů na náhrobcích, záznamů schůzí Katolické jednoty texaské (KJT), dopisů čtenářů do novin i osobních záznamů a tyto primární zdroje také zachycují míru kontaktu obou kultur. Angličtina vstupuje do češtiny nejdříve izolovanými slovními výpůjčkami a ustálenými obraty. Prolíná se s ní v datech a epitafech na náhrobcích i v inzerátech a zprávách v tisku. Z nápisů na kamenech i ze zpráv v novinách je zřejmé, jak se česká komunita své mateřštině vzdalovala, přecházela na angličtinu a přitom se sama měnila.“⁵⁰

Shodně tematicky zaměřené jsou i tyto články E. Eckertové: *Po stopách českých vystěhovalců do Texasu*⁵¹, *Variabilita, kontakt a rozklad: Jazyk náhrobních nápisů*⁵², *Češi v Texase: moravské komunity a nářečí náhrobních nápisů*⁵³ a *Češi v Texase: americká čeština na náhrobních kamenech*⁵⁴.

Z hlediska lingvistického a sociolingvistického zkoumá české vystěhovalce také J. W. Mendl. Ve své knize *Moravian Dialect in Texas* studuje vliv českého jazyka v Texasu⁵⁵. Jinou lingvistickou prací, která se daného tématu týká, je také článek Věry Henzlové ve sborníku *Spisovná čeština a jazyková kultura*⁵⁶.

Z lingvistického pohledu se tématu věnuje i publikace K. Kučery, *Český jazyk v USA*⁵⁷. Kniha je výstupem elementárního výzkumu americké češtiny v USA, který autor provedl během svého tříletého lektorského pobytu. Vzhledem k absenci více odborných studií tohoto tématu, autor vycházel z některých obecných závěrů, které byly získány u jiných přistěhovaleckých jazyků. V úvodu knihy autor definuje americkou češtinu jako přistěhovaleckou variantu českého jazyka. Studium americké varianty českého jazyka autor staví na autentických ukázkách mluvených a psaných textů, které získal od krajanů během svého pobytu v USA. Úvod publikace autor věnuje reflexi historických podmínek českého jazyka v Americe, kde se zabývá vývojem, kulturou a asimilací české přistěhovalecké komunity. Poté popisuje proces, který vedl transformaci češtiny na americkou češtinu. Rozsáhlý prostor je věnován amerikanizaci jazyka a tomu, jak se přenesením českého jazyka

---

⁵⁰ HLAVSOVÁ (2006, str. 174).

⁵¹ ECKERTOVÁ (2001, str. 222 – 264).

⁵² ECKERTOVÁ (2002).

⁵³ ECKERTOVÁ (1998).

⁵⁴ ECKERTOVÁ (1997).

⁵⁵ MENDL (1976).

⁵⁶ HAVRÁNEK (1932).

⁵⁷ KUČERA (1990).

na americké území změnil kontext jeho fungování. Autor dále popisuje jazykový vývoj, kdy se v souvislosti se vzrůstem počtu plně bilingvních příslušníků v americké češtině objevuje více amerikanismů v rovině syntaxu, hláskosloví, tvarosloví i frazeologie. Amerikanizace již americké variety češtiny nadále vytlačovala zbylé české výrazy. „Amerikanizaci americké češtiny lze stručně charakterizovat jako rámcovou tendenci k vyrovnání mezi stavem v americké češtině a stavem v americké angličtině, a to ve prospěch stavu v americké angličtině.“⁵⁸ V dalších kapitolách se tomuto procesu autor ve všech rovinách věnuje velice podrobně a uvádí i mnoho příkladů. V příloze je pak uvedeno několik příkladů úplných textů. Práce je napsána velice odborně a může velice dobře sloužit dalšímu lingvistickému či etnografickému bádání. Autor v publikaci předkládá velice důkladnou jazykovou analýzu, kde reflektuje i historické a kulturní pozadí či různá specifika jednotlivých období.

Dalším zdrojem pro zkoumání této problematiky je zcela jistě internet, kde je možné najít i některé digitalizované historické záznamy. Pro hledání konkrétních jmen českých emigrantů může dobře posloužit internetový portál *Ellis Island*⁵⁹. Stránky nesou název newyorského přístavu, kde byla v roce 1892 zřízena důležitá přistěhovalecká stanice a přístav tak představoval vstupní bránu pro většinu příchozích přistěhovalců z Evropy. Webový portál obsahuje digitalizované lodní a přistěhovalecké záznamy a také vyhledávač jmen, pomocí něhož lze najít záznamy konkrétních emigrantů. Výčet několika tisíců jmen, které tato webová stránka obsahuje, podává svědectví o tom, jak mohutné vlny přistěhovalců tehdy do Ameriky proudily. Vyhledávat jména je možné prostřednictvím křestního jména, příjmení, anebo lze použít obě dvě kolonky. Jednotlivé záznamy obsahují jméno, národnost, poslední místo bydliště, věk v době příjezdu, pohlaví, rodinný stav, název lodi, přístav vyplutí a registrační číslo. K většině údajů je uvedena i fotografie záznamu. Nejstarší data pocházejí z roku 1894. Pro studium českého vystěhovalectví do Ameriky je tedy webový portál *Ellis Island*, vzhledem ke svému obsahu, velice zajímavým zdrojem.

Migrace v 19. století měly významný vliv na rozvržení dnešní etnické mapy světa. A jak uvádí Šatava, tomuto tématu se věnuje stále více pozornosti, i když ale převažuje hlubší zájem zahraničních autorů: „V dnešní době se do popředí zájmu etnografie a dalších společenských věd stále více dostává problematika etnických procesů, které jsou úzce spjaté s problematikou migrace. České migraci do USA se věnuje velká pozornost, protože se jedná o jedinečný příklad z hlediska kvalitativního i kvantitativního. Žádný jiný z českých

---

⁵⁸ KUČERA (1990, str. 108).

⁵⁹ Ellis Island (1982, online).

vystěhovaleckých proudů nedosáhl takové šíře a významu. Ale je nutné konstatovat, že česká zpracování tohoto tématu v porovnání se zahraniční produkcí je již nedostačující, jelikož mnohé z napsaných prací jsou již faktograficky i interpretačně zastaralé.“⁶⁰

---

⁶⁰ ŠATAVA (1989, str. 9 – 12).

3 Metodologie a cíle práce

Cílem této práce je popis lingvistického vývoje českého jazyka na amerických náhrobcích v souvislosti s charakterem vývoje českých komunit ve Spojených státech, v Iowě, během druhé poloviny 19. století a na začátku 20. století.

Východiskem této práce je analýza nápisů českých náhrobků, na amerických hřbitovech ve státě Iowa. Tyto nápisy dokládají jednak nástin o tradici a historii české komunity v Iowě, a také podávají svědectví o tom, že čeští přistěhovalci po příchodu do Iowy ještě dlouho užívali svůj rodný jazyk. Studium jednotlivých nápisů ukazuje vývoj českého jazyka, jeho transformaci pod anglickým vlivem a postupný zánik jazyka, kdy se dominantním jazykem amerických Čechů stala angličtina.

Jazykovým materiál pro lingvistickou analýzu jsem shromáždila na hřbitovech. Toto netradiční místo je ideálním zdrojem dat pro synchronní studium jazykové variety i pro mapování diachronních jazykové variability.⁶¹ Závěry, ke kterým jsem dospěla, jsem doplnila popisem české komunity v Iowě.

Analýzu jazyka jsem prováděla na základě komparace s publikovanými výstupy lingvistické a etnografické studie, kterou se v Texasu zabývala E. Eckertová. Jak uvedla Eckertová, hřbitovní nápisy jsou unikátním etnografickým pramenem, který obsahuje cenná lingvistická a historická data

Cílem mé práce je tedy popsat užívání a vývoj a změnu jazykového kódu v komunitě českých přistěhovalců a jejich potomků v Iowě a to na základě rozboru jazykových a kulturních rysů na nápisu náhrobních kamenů. V teoretické části mé práce jsem zmapovala publikace, které se týkají české emigrace do USA. Metodou Snowball sampling jsem postupně získávala kontakty na Američany s českým původem, kteří mě informovali o českých kulturních znacích, které se v Iowě zachovaly. Prostřednictvím kontaktů jsem také získávala přístup k dalším literárním pramenům a díky ochotě některých Američanů, kteří mají český původ, jsem také objevila hřbitovy s českými náhrobky. Údaje pro analýzu jsem získala na dvou hřbitovech v okolí města Swisher v Johnson County v Iowě. Na nich jsem zdokumentovala veškeré české náhrobky. Ty jsem následně upravila na stejnou velikost a abecedně je umístila do programu Microsoft Word, přičemž jsem vždy napravo vedle fotografie umístila přepis daného nápisu.

---

⁶¹ECKERTOVÁ (2002).

4 Vývoj českého vystěhovalectví do USA

*A přece dím, že v cizím jenom kraji
poznání vzácná jablka nám zrají.
Kdo za pecí se dočkal šedé hlavy
jen polovičním zůstal člověkem
jemnější mrav a názor žití pravý
lze ve světě jen získat dalekém.*⁶²

Spojené státy americké jsou zemí obývanou množstvím odlišných etnik a jsou tedy charakteristické svým kulturním pluralismem. Ale tomuto stavu předcházela dlouhá proces, kdy se postoje amerických obyvatel k imigrantům postupně měnily a vyvíjely. K tomuto Šatava uvádí: „Vývoj, vedoucí od anglokonformismu ke kulturnímu pluralismu byl ovšem značně složitý a často bolestný – v jeho průběhu vznikly i signifikantní zkratky a výrazy jak na jedné straně WASP (White Anglo – Saxon Protestant), označující ideál bílého Američana anglosaského původu a protestanského vyznání, na straně druhé PIGS („prasata“ = Poles, Italians, Greeks and Slavs) pro pejorativní označení „nizkých“ imigrantských skupin.“⁶³ Nesporným faktem, kterému se věnuje ve své práci také A. Pimper je to, že vystěhovalectví bylo pro rozvoj Spojených států amerických velice důležitým hospodářským činitelem. Pimper k tomu dodává: „Evropská emigrace dala vzrůst velikým americkým městům, vystavěla dnešní železnice, stavěla továrny, zvelebujíc průmysl a obchod mladé a veliké republiky.“⁶⁴

Do Spojených států amerických směřovala evropská, a tedy i česká emigrace zejména v období masové emigrace, což bylo v letech 1848 až 1914. Tak se v USA začalo formovat nové etnické společenství. Vaculík dělí českou emigraci 19. století na náboženskou, ekonomickou a politickou.⁶⁵ Ta náboženská probíhala převážně v 16. a 17. století, politická pak zejména ve století dvacátém. Největším motivem prvních českých emigrantů pro cestu do

Spojených států byly tedy ekonomické důvody.⁶⁶ T. Čapek, který studoval historii českého osidlování v Americe, označuje za první vlnu českého vystěhovalectví období po Bitvě na Bílé hoře, kdy české země opustilo kolem 36 tisíc lidí. Není však známo, jaký počet

---

⁶² DRÁBEK (2005).

⁶³ ŠATAVA (1989, str. 68).

⁶⁴ PIMPER (1914, str. 15).

⁶⁵ VACULÍK (2002).

⁶⁶ JAKLOVÁ (2010).

obyvatel tehdy do USA přicestoval. Několik dalších autorů, kteří se zabývají českou emigrací na území Spojených států, považuje za prvního českého usedlíka v Americe Augustina Heřmana, který roku 1640 dorazil do Nového Amsterdamu (nynějšího New Yorku).⁶⁷ Dle Klímy⁶⁸ - byl Heřman na svůj český původ hrdý a také se k němu v Americe hlásil. Jeho odkaz je ve Spojených státech patrný v několika českých geografických pojmenováních. Na svém panství například pojmenoval jednu z řek názvem Great Bohemian River a jinou Little Bohemian River. Je znám také díky plánu státu Maryland, který jako první vytvořil.⁶⁹ Dalším Čechem z této doby byl aristokrat z protestanské rodiny Bedřich Filip, v Americe známý pod jménem Frederick Philipse.⁷⁰

Během 18. století připlulo k americkým břehům několik moravských kolonistů. Ti pocházeli z církve zvané Moravští bratři a v Americe hledali útočiště před náboženskou perzekucí. Osady, které tu založili, nebyly výhradně české, protože se v nich usadily i jiné národnostní menšiny. To bylo nejspíše důvodem, proč se tato společnost v Americe později zcela zamerikanizovala. V 19. století přicestovalo do Ameriky do té doby zatím nejvíce přistěhovalců. Šatava to zdůvodňuje takto: „V historických podmínkách českých zemí 19. století politický a národnostní útlak ze strany Vídně bezesporu silně přispíval ke vzniku tíživé atmosféry, jejíž sociálně-psychologický dopad přispěl k rozhodnutí řady Čechů z vlasti odejít. Motiv vize nového, svobodného života je zvláště patrný při příchodu do zaslíbené, 'svobodné' země, Ameriky.“⁷¹ Klíčovým rokem pro rozsáhlejší emigrační vlny Čechů do USA, byl rok 1848. Revoluční povstání byly v Praze v červnu toho roku tvrdě potlačeny, což prohloubilo nespokojenost Čechů s tehdejší situací. Lidé začali cestovat do větších měst s vidinou lepšího výdělků. Za oceánem očekávali vyšší mzdy, levnější pozemky a lepší pracovní uplatnění.⁷²

Dalším motivem bylo také objevení zlata ve státě Kalifornie a to, že se o této skutečnosti zmínily rakouské a české noviny v únoru téhož roku.⁷³ Důležitým aspektem české emigrace do Spojených států byla životní situace zemědělců, kteří chtěli v zámoří získat rozsáhlejší úrodnou půdu. Po zrušení poddanství v českých zemích začali rolníci postupně splácet poplatky za své vykoupení a prodávat svůj majetek. A velké množství jich poté

---

⁶⁷ CAPEK (1920, str. 3).

⁶⁸ KLÍMA (1925).

⁶⁹ KLÍMA (1925, str. 175).

⁷⁰ JAKLOVÁ (2010, str. 33-34).

⁷¹ ŠATAVA (1989, str. 54).

⁷³ ŠATAVA (1989, str. 54).

emigrovalo právě do USA, kde byla půda levnější, a také zde našli více pracovních příležitostí a vyšší mzdu.⁷⁴ Dalším lákadlem české emigrace z rakouské říše bylo také získání politické a náboženské svobody. V té době mohli Češi vyjádřit své názory v Americe daleko volněji. Tuto situaci vystihuje ve svém příspěvku o Čechách v Americe Bedřich Zemek: „Tito vlastenci byli kvasem českoamerického národního hnutí, které na půdě svobodné Ameriky mohlo vyjádřit tužby českého národa mnohem výrazněji, než tomu bylo v rakouském policejním státě. Krajané v pravém slova smyslu národně ožili na americké půdě, chápali mnohem jasněji a duchovněji svoji příslušnost k českému národu a zajímali se o věci, které by jim byly zůstaly pravděpodobně vzdáleny. Tak se plnily sokolské síně, zakládaly se bratrské jednoty a nastal nebyvalý rozvoj národního života českého i slovenského v Americe.“⁷⁵

Jelikož cesta do Ameriky byly finančně náročná, mohli si ji zpočátku dovolit jen někteří čeští obyvatelé, převážně drobní řemeslníci. Teprve s přelomem století a zlevněním lodní dopravy, začali odjíždět i lidé nejchudších venkovských vrstev. Ačkoliv samotný odchod z monarchie nebyl zakázán, znamenal poměrně zdoluhavý úřední proces, spočívající ve vyřízení vystěhovaleckého nebo cestovního pasu. Roku 1867 byla prosincovou ústavou zajištěna vystěhovalecká svoboda, podmínkou však bylo splnění branné povinnosti. Někteří Češi emigrovali do USA na základě doporučení a zpráv těch, kteří již v Americe žili. Brzy ale také začali působit agenti lodních společností, které přepravovaly vystěhovalce přes oceán. Jejich zájmem bylo samozřejmě co nejvíce emigrantů. Z toho důvodu bylo v 70. letech 19. století možné potkat tyto agenty v různých českých městech, kde se snažili nalákat další lidi k emigraci.⁷⁶

Někteří Češi, kteří zůstali v Čechách, ale s masivní emigrací nesouhlasili a jejich stanovisko se objevilo například v českých médiích. Šatava uvádí příklad časopisu Květy, ve kterém bylo v roce 1867 uvedeno, že nová vlast je pouze klamivou vyhlídkou. To bylo dále vyjádřeno těmito slovy: „také z milé naší vlasti valí se vždy větší a větší proud vystěhovalců do Ameriky na velikou škodu země a národa českého.“⁷⁷ Některé ohlasy na české vystěhovalectví do Ameriky byly ryze pesimistického charakteru. Klíma k tomuto dodává: „Osud Čechů amerických ovšem je zpečetěn; jakmile bude zastaven trvale proud zelené vlny přistěhovalecké, poangličtí se v době nejkratší a splynou se živlem anglosaským podobně jako příslušníci ostatních národností evropských.“⁷⁸ Na druhé straně se ale, jak uvádí Pimper, objevovala i doporučení a rady pro potenciální emigranty. Ty pocházely od Čechů,

---

⁷⁴ CAPEK (1910, str. 50).

⁷⁵ ZEMEK (1947, str. 5-6).

⁷⁶ BROUČEK, HRUBÝ (2000).

⁷⁷ ŠATAVA (1989, str. 56).

⁷⁸ KLÍMA (1925, str. 12).

kterí se již v Americe usadili a sepsané poznatky posílali do Čech, kde si je poté lidé navzájem předávali, nebo je dokonce prodávali, některé z nich vyšly v novinách. Pimper pro příklad uvádí následující výňatek z jednoho takového letáku: „Radíme tudíž upřímně všem našim krajanům, aby zejména při vyžadování informací byli opatrní a nedali si život v cizině líčiti růžovými barvami, které brzy vyblednou a jednotlivce zklamou. Při usazení v cizí zemi je nutno vždy počítati s těžšími začátky a nezvyklými poměry. Usazujte se pouze tam, kde jsou vaši krajané již usazení a nezanedbávejte nikdy styk duševní se starou vlastí.“⁷⁹ Mezi lidmi se šířily tedy i informace, které budoucí emigranty měly varovat nebo je na něco upozornit. Nový domov však někteří popisovali i v tom nejlepším světle, jak na příkladu části dopisu ukazuje E. Eckertová: „Popsal jsem Vám, jak se žije v Americe a rozhodně bych nenapsal něco, co není pravda. A tak sami můžete dojít k závěru, že v Americe je život lehčí než v Evropě. Sami dobře víte, že když jsme připluli do Ameriky, dlužil jsem za cestu 250 dolarů Josefu Křenkovi, a že jsme sami neměli nic. A dokonce ještě dnes dlužím 80 dolarů, ale máme 3 koně, tažný dobytek, 3 mléčné krávy, 6 telat ...“⁸⁰ Přistěhovalci tedy často v dopisech líčili svá splněná přání a nové životní podmínky. Eckertová dále dodává, že tyto písemnosti měly významný vliv. Často přesvědčily ty, kteří o emigraci pouze snili, aby cestu do Ameriky podnikli. Odchod českých venkovanů pak probíhal řetězovou reakcí. Lidé většinou opouštěli svou starou vlast a odcházeli za svými již odejitými příbuznými či známými, kteří jim život v Americe popisovali prostřednictvím zasílaných dopisů.⁸¹

Ve druhé polovině 19. století se české etnikum v Americe již adaptovalo a zároveň sílil další přistěhovalecký proud. Dospěla generace potomků prvních přistěhovalců, která se již narodila v USA, a která tedy považovala, na rozdíl od vzdálené země rodičů, za svou vlast Ameriku. Někteří příslušníci této generace již užívali ke komunikaci výhradně nebo více anglický jazyk a český ovládali špatně nebo vůbec.⁸² V různé míře si Češi uchovávali své národní zvyky, ale postupně je více ovlivňovaly znaky tamní společnosti a kultury. Šatava to popisuje takto: „S mateřským společenstvím si emigranti i po oddělení nadále uchovávají řadu společných rysů: etnické povědomí a etnonymum, společný jazyk, kulturu, způsob života, psychické, antropologicko-rasové a další rysy. Avšak tyto jevy etnické specifičnosti jsou brzy

---

⁷⁹ PIMPER (1914, str. 78).

⁸⁰ ECKERTOVÁ (2004, str. 73).

⁸¹ ECKERTOVÁ (2004, str. 74).

⁸² ŠATAVA (1989, str. 90).

ovlivňovány vlivy usazení se v novém prostředí, v jiné společenské, politické a ekonomické formaci.“⁸³

Komplexní údaje o počtu Čechů ve Spojených státech v jednotlivých obdobích je obtížné zjistit. Zprávy ze sčítání lidu Spojených států neuváděly do roku 1910 statistické údaje týkající se národnosti obyvatel. Postupně však obyvatelé začali svou vlast do dotazníku označovat sami. V roce 1870 se při sčítání lidu poprvé objevil název Bohemia, jako rodné země přistěhovalých Čechů. Ze statických údajů dále vyplývá, že největší počet osob, které v USA uvedly za svou rodnou zem Čechy, byl v roce 1900. Dále je možné vysledovat, že mezi lety 1870 – 1930 docházelo k růstu počtu těchto obyvatel, přičemž největší nárůst byl v období mezi roky 1920 – 1930.⁸⁴ Veškerá čísla však nejsou přesná, protože zpočátku byli Češi evidováni jako Rakušané. Některé počty mohou být tedy podhodnocené, navíc se mohli Češi nejdříve zapisovat k jiným národnostem. Jak uvádí Jaklová, přesná čísla sice nejsou známa, ale uvedená data jsou pro představu dostačující: „Celkový počet Čechů, kteří za jeden a půl století trvání české emigrace do USA odešli, se pohybuje od 450 000 do 500 000 osob.“⁸⁵ Níže uvedená tabulka ukazuje počet českých přistěhovalců do USA v jednotlivých obdobích. Údaje jsou zpracovány ze záznamů sčítání lidu v USA.

Tabulka 1 – Přehled počtu české populace ve Spojených státech amerických a v Iowě⁸⁶

rok	místo narození	počet v USA	počet v Iowě
1870	Bohemia	40 289	6 766
1880	Bohemia	85 361	10 554
1890	Bohemia	118 106	10 928
1900	Bohemia	156 999	10 809
1920	Czechoslovakia	362 438	9 150
1930	Czechoslovakia	491 638	8 250

Odchod z původní vlasti předcházely v 19. století ještě nezbytné úřední úkony. Český občan si před odjezdem musel zařídit vystěhovalecký nebo cestovní pas, popřípadě alespoň legitimační kartu. Většina lidí zvolila cestovní pas, protože vydáním vystěhovaleckého pasu se ztrácelo domovské právo v rodné obci. Mnozí však vycestovali i ilegálně, bez dokladů.⁸⁷

⁸³ ŠATAVA (1989, str. 61).

⁸⁴ HRBKOVÁ (Vol. XLVI, str. 363).

⁸⁵ (JAKLOVÁ, 2010, str. 38).

⁸⁶ MERKLE (2012).

⁸⁷ Kolektiv autorů (1947).

Jak uvádí Jaklová⁸⁸, na počátku 19. století cesta do Ameriky na plachetnici trvala zhruba šest týdnů. Při použití parníku se sice doba zkrátila, ale jízdenka byla dvakrát dražší. V 70. letech se podmínky cesty výrazně zlepšily a plavba se zkrátila na čtrnáct dní. Technické možnosti se samozřejmě dále zlepšovaly a na začátku 20. století již urazily ty nejrychlejší lodě cestu přes Atlantik za osm dní. Podmínky daleké cesty přes oceán nebyly však příliš příznivé. Nedostatečný příděl vody, nekvalitní jídlo a infekční nemoci zapříčinily, že k americkým břehům mnoho lidí nedorazilo. Největší hrozbou byla v té době cholera. V 80. letech 19. století se ale podmínky cesty výrazně změnily. Jednak bylo do provozu zařazeno více parníků a také USA vydaly seznam osob, které do země nebyly přijímány. Jednalo se hlavně o staré a nemocné lidi, dále o zločince a žebráky nebo vdovy či svobodné matky. Ke zlepšení dlouhé zaoceánské cesty přispělo mimo jiné také to, že byl v roce 1855 objeven způsob pro léčbu cholery.⁸⁹

Emigranti připlouvali na americké území převážně do New Yorku. Po příjezdu se museli všichni registrovat a podstoupit zdravotní prohlídku. Ti, co úspěšně neprošli vstupními úkony, byli posláni zpět do Evropy. Registrovaní přistěhovalci pak z přístavu pokračovali dál, do zemědělských oblastí Středozápadu nebo do chudších oblastí amerických velkoměst.⁹⁰ Jak tyto cesty probíhaly, je uvedeno například v čechoamerickém časopise *Amerikán* z roku 1885 ve vzpomínkách českých vystěhovalců. Tyto texty jsou velice cenné i z hlediska lingvistického, jelikož je v nich zachycena tehdejší podoba českého jazyka. Jako ukázkou zde uvádím jeden takový úryvek a sice vyprávění českého emigranta Františka Pospíšila: „V Chicagu byla toho dne, co já připlul, silná mlha, jednu ulici tam naváželi o čtyři stopy výše a vypukla tam zrovna cholera. To mne zastrašilo, abych snad na rodině neutrpěl pohromy, a plul jsem zpět do Milwaukee a odtud jsem zajel do Watertownu, kde bylo několik krajanů z Kutných Hor. Pak jsem se rozhodl, že se usadím v Detroit, kde se mi líbila poloha, zdravota a čistota, a psal jsem manželce, aby tam s rodinou jela. Nemoha ale ve městě dostati práci, najal jsem si tři a půl míle od Detroitu farmu malou, kde jsem si zařídil zelinářskou zahradu a vozil jsem zeleninu do města. P. Jan Paula vozil cihly s koňmi. Byl jsem prvním Čechem v Detroit.“⁹¹

---

⁸⁸ JAKLOVÁ (2010, str. 12 – 20).

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Kolektiv autorů (1947).

Prvním americkým státem, ve kterém začaly vznikat české farmářské osady, byl Wisconsin. Čeští přistěhovalci zde koupili pozemky, ale někteří začali pracovat i jako nájemní farmáři. Dalšími státy, kde se začali čeští imigranti usazovat, byly: Minnesota, Missouri, Texas a také Iowa. Později začali osidlovat také Nebrasku, Dakotu, Pensylvánii a Oklahomu. Češi se usazovali ve farmářských oblastech i ve městech, kde se věnovali řemeslnickým činnostem. Pracovali například v textilních továrnách nebo se živili jako truhláři, pekaři, knoflíkáři, tesaři, doutníkáři, krejčí či dřevorubci. Největší české městské komunity se rozrůstaly v oblastech St. Louis, Chicaga, New Yorku nebo Clevelandu.⁹² Mimo původní zemědělce a řemeslníky se v druhé a další přistěhovalecké generaci objevovali i úspěšní čeští obchodníci a podnikatelé. Pracovní zaměření českých imigrantů se postupně měnilo a rozšiřovalo i do jiných oblastí. Jaklová k tomuto tématu cituje výňatek z Harvardské encyklopedie:

„Během šesti a půl desetiletí silné migrace se profesní zázemí přistěhovalců posunulo od převážně zemědělských pracovníků ke kvalifikované pracovní síle. Většinu prvních migrantů tvořili domkáři, kteří prodali své malé pozemky, hlavně v jižních Čechách nebo na Moravě, a vypravili se na Středozápad nebo do Texasu. Od devadesátých let 19. století začali nad domkáři převažovat kvalifikovaní dělníci; mezi lety 1900 a 1910 pocházelo jen 19% nově příchozích Čechů ze zemědělství, ze 41% se jednalo o kvalifikované pracovníky. Například v roce 1907, kdy přistěhovalecká vlna vrcholila, uvedlo 43% Čechů, že mají profesní zázemí; převažovali mezi nimi krejčí, horníci, tesaři a ševci, těsně následovali zedníci, zámečníky a řezníky. V desetiletí od roku 1899 do roku 1910 přicestovalo 808 Čechů majících svobodná povolání, z nichž 277 bylo hudebníků a 143 techniků.“⁹³

K počtu obyvatel s českým původem uvádí Krystek, ve své publikaci z roku 1999 toto: „V Americe žije dnes kolem 1,7 milionů Čechů, Moravanů a Slováků. Motivovalo je přání okusit skutečné svobody a víra ve vlastní schopnosti i síly, které doma nenacházely uplatnění.“⁹⁴ Dle statistických údajů z posledního sčítání lidu v Americe, které proběhlo v roce 2000, žije v současné době v Americe 1 262 527 obyvatel, kteří se přihlásili k českému původu. Jak je dále uvedeno na stránkách Generálního konzulátu České republiky v Chicagu, tento údaj řadí Spojené státy na první místo, pokud jde o velikost českých zahraničních komunit. V Americe je velké množství národnostních menšin a ta česká je podle zmíněných

---

⁹² JAKLOVÁ (2010, str. 46).

⁹³ JAKLOVÁ (2010, str. 47).

⁹⁴ KRYSTEK (1999, str. 5).

údajů na 25. místě. Nejpočetnější česká komunita je soustředěna ve státě Nebraska, kde tvoří obyvatelé s českým původem největší etnickou menšinu z celkového počtu obyvatel (6,2%). Stát Iowa je řazen na sedmé místo, co se týče počtu obyvatel s českým původem (51 508), přičemž nejvíce jich je uvedeno ve státě Texas (155 855). Tyto údaje vyplývají ze sčítání lidu, kdy měli obyvatelé uvést svůj původ („ancestry“), ke kterému se hlásí, a to bez ohledu na jejich délku pobytu v USA a počet předešlých českých generací. Z toho vyplývá, že získaná data zahrnují jak osoby, které se narodily ještě v České republice tak i ty, jejichž předkové žili v USA celý život.⁹⁵

---

⁹⁵ Češi v USA (2013, online).

5 České osidlování státu Iowa

Iowa je jedním z několika amerických států, kde dodnes žijí potomci českých přistěhovalců. Ti na toto území přicestovali ve druhé polovině 19. století. Přesné datum prvního osídlení Čechů v Iowě není známo. Motivací pro přesun byla většinou vidina úrodnějšího kraje na březích řek. První mohutné vlny Čechů dorazily do Iowy z oblastí Racine, Kaledonie a Wisconsin. Pro svůj přesun většinou čeští emigranti využili vozů tažených voly. Ti, kteří cestovali od řeky Mississippi, však nejdříve použili železnici a trajekt a poté také vozy. V Iowě v té době totiž žádná železnice zatím neexistovala. První silnice, která byla postavena pro vojenské účely, byla vybudována roku 1839 a spojovala město Dubuque s Iowa City. Tu také pro své cesty tehdy Češi hojně využívali.⁹⁶

Roku 1854 dorazila do státu Iowa skupina mužů z oblasti jižních Čech. Ty označuje Cyril Klimesh⁹⁷ za první české osadníky. Konkrétně se jednalo o šest mužů těchto jmen: Joseph Linhart z Let blízko Mirovic, Ignatz Benda, Wenzel Kopet z Krče u Protivína, Joseph Zahasky z Orlíku nad Vltavou, Frank Bouska z Borovan blízko Bechyně a Martin Bouska z Borovan.⁹⁸ Každý z uvedených mužů si, s pomocí německy mluvícího Američana, vyplnil žádost o pozemek a rok poté všichni obdrželi federální dekret o koupi pozemku v okrese Winneshiek na severozápadě Iowy, podepsaný prezidentem Spojených států. Tato koupě pro ně byla převratným krokem, protože v Čechách by to pro ně nebylo možné.⁹⁹ „Tito lidé sem přišli...a to převážně z oblasti Písku, Tábora a Českých Budějovic. Ti nejchudší z chudých si tu po velké dřině a strádání vedou velice dobře.“ Těmito slovy shrnul Antonín Dvořák příběh českých migrantů, kteří se usadili ve státě Iowa.¹⁰⁰ Thomas Korab, který přišel s rodiči do Iowy v roce 1856, popisoval svou cestu v pozdějším dopisu takto:

„Drazí prarodiče z Moravy, nedaleko Poličky ... Vzpomínám si velmi jasně na naši cestu do Ameriky, když mi bylo sedm let. Vyjžděli jsme z Hamburku a celý výlet trval dlouhých dvanáct týdnů. Cesta byla krušná, zažili jsme mnoho bouřek. Když jsme konečně dorazili do New Yorku, můj otec symbolicky poděkoval lodi za to, že

⁹⁶ BREWER (2010, str. 121).

⁹⁷ KLIMESH (2008, str. 14).

⁹⁸ KLIMESH (2008, str. 14).

Jména zde uvádím v anglické verzi, tak jak je to uvedeno v originále, ale i v české verzi publikace M. Klimeshe. Překladaťelé v české verzi to odůvodňují takto: „Vlastní jména jsme ponechali v jejich americké podobě, i když v prvních generacích se jistě mnozí čeští emigranti nazývali mezi sebou česky – tedy Čížek, nikoli Cizek, Kovářik, nikoli Kovarik. Ale protože tématem této knihy je přesídlení do Ameriky, rozhodli jsme se systematicky používat poameričtěných jmen, což byla oficiální jména nově příchozích- tedy především bez diakritik, ale také například se skupinou „sh“ místo „š“ ve jménech jako Klimesh, Mikeshe a podobně. Výjimku jsme udělali v případě ženských příjmení, která jsme po českém způsobu přechylovali přidáním koncovky „ – ová“. (Tamtéž, str. 7).

⁹⁹ KLIMESH (2008, str. 15).

¹⁰⁰ KLIMESH (2008).

nás bezpečně dopravila na místo. Jeli jsme k rodině Lorencs, která žila ve městě Racine, ve státě Wisconsin. To byl rok 1854. Byla zrovna sklizeň obilí a my jsme se zatím rozhodli zůstat tam. Bydleli jsme ve srubu, společně s dalšími třemi rodinami. Můj otec pracoval v lese, kde řezal dříví. Na jaře přijel náš strýc z Iowy a nabídl nám, že nás tam vezme s sebou. Koupili jsme tedy vůz a voly a odjeli jsme z Wisconsinu. Cesta do Iowy trvala dva týdny a společně s námi se rozhodli odjet také Dostals a Lorences. Cesta nebyla jednoduchá. Pamatuji si, že to bylo na konci dubna, nikde nebyla žádná tráva a silnice byly ve špatném stavu. Po cestě jsem se zastavili na několika farmách pro chleba, a protože měl můj strýc zbraň, několikrát pro nás zastřelil králíka.¹⁰¹

Zemědělství bylo zpočátku nejčastějším odvětvím, kterému se čeští emigranti po příchodu do Ameriky věnovali. S. Klíma uvádí, že Iowa je osídlena zhruba 33 000 Čechy. Okolnosti jejich živobytí dále popsal následujícími slovy: „Zemědělci jsou tu ze čtyř pětiny vlastníky farem a z jedné pětiny nájemci. Rozloha farem je 160 – 200 akrů. Z pěstovaných plodin je hlavní obilí: kukuřice, pšenice, oves, ječmen, žito. Brambory se pěstují málo. Pole zaujímají 70 procent celkové výměry, ostatek luka a pastviny. V Iowě jsou dvě české osady s českými jmény: Plzeň a Protivín.“¹⁰²

Po koupi pozemku následovala stavba domu. Během této doby většinou několik českých rodin obývalo jeden dřevěný srub nebo drnový domek, tzv. drňák.¹⁰³ Stavby domů ale probíhaly rychle, protože byl v okolí zajištěn dostatek dřeva. Domy měly většinou doškové nebo šindelové střechy. Zpočátku nebyla obydlí vybavena příliš velkým množstvím nábytku, což bylo zapříčiněno nedostatkem financí. Postel většinou tvořily svazky slámy umístěné na podlaze, avšak s péřovými peřinami, které si Češi přivezli ve velkých truhlách z Čech. Domy měly často pouze jeden nebo dva pokoje, podle počtu rodinných příslušníků. Po postavení domu bylo nutné vytvořit úrodnou půdu pro pěstování plodin. Nejdříve se tedy vykácelo několik stromů, aby se na tom místě mohla zasadit například řepa či brambory. První rok farmář se svou rodinou nejdříve obdělával půdu a sázel plodiny, které Češi předtím vysazovali i v Čechách, například brambory, zelí, kukuřici nebo fazole. Druhý rok pak byla půda připravená na výsev pšenice. Na podzim hledali zemědělci zdroj obživy ve městech, kde pracovali například v uhelných dolech.¹⁰⁴ V dochovaných záznamech se uvádí, že tehdejší

---

¹⁰¹ KORAB (1925).

¹⁰² KLÍMA (1925, str. 54).

¹⁰³ JAKLOVÁ (2010, str. 44).

¹⁰⁴ JAKLOVÁ (2010, str. 45).

zemědělec mohl v roce 1858 prodat pytel brambor za deset centů. V roce 1870 se náklad slámy prodával za jeden dolar a 25 centů a kukuřice za 16 až 18 centů.¹⁰⁵ Mimo práci na poli si mladí lidé hledali práci také v jiných odvětvích. Dívky často pracovaly jako služky v domácnostech v centru Cedar Rapids. Dochoval se záznam o případu, kdy český přistěhovalec poslal svou dceru dělat hospodyně, aby se tak v americké domácnosti naučila anglický jazyk a mohla následně pomoci otci prodávat zemědělskou produkci. Jiný příklad uvádí, že jedna česká rodina žila v bohatých poměrech v Čechách, avšak po cestě do Ameriky vyčerpali všechny své úspory. Jejich dcera se tak stala služebnou v domě tamního soudce. Někteří mladí lidé také pracovali na jiných českých farmách, kde byl nedostatek pracovních sil. Výdělek se samozřejmě lišil v závislosti na ročním období. V létě se mzda většinou pohybovala okolo čtrnácti dolarů, v zimě to však bylo již jen devět dolarů.¹⁰⁶

Důvody, které tehdy vedly české obyvatele k emigraci, byly vzhledem k charakteru doby, veskrze politické. Jedním z takových emigrantů byl, dle vyjádření Mileny Štráfeldové na Českém rozhlasu dne 15. 12. 2011¹⁰⁷, i pan Chadima, který v Cedar Rapids založil nakladatelství Svornost, kde vycházely české knihy. Jeho vnučka žurnalistka Kitty Chadima, odhaduje, že v dnešní Iowě žije až 80 procent lidí s českými kořeny. Paní Chadima spolupracuje se dvěma organizacemi, které zastávají významnou úlohu v udržování české tradice a českého dědictví ve Spojených státech. Jednou z nich je nezisková organizace The Czech Heritage Society of Texas,¹⁰⁸ která byla založena roku 1982 za účelem udržování českého dědictví – genealogie, historie, zvyků, hudby, české kuchyně a jazyka. K české emigraci v 19. století E. Eckertová poznamenává: „S jistým zjednodušením lze říci, že migrace Čechů a Moravanů do Texasu (a také do Minnesoty, Wisconsinu, Iowy, Nebrasky a Kansasu) byla migrací převážně rolnických rodin, podobnou stěhování německých rolníků, kteří už byli v Americe usazeni před příchodem Čechů. Američané obě přistěhovalecké skupiny hodnotili jako zdatné farmáře, pro které malé pozemky představovaly cenný majetek“¹⁰⁹

Během svého pobytu v Iowě, jsem se při studiu knih a dokumentů s tématem Čechů v Iowě, setkala s označením „Czech“ i „Bohemians“. Při komunikaci s tamními Američany s českým původem jsem se několikrát dozvěděla, že pojem „Bohemians“ se málokdy používá,

---

¹⁰⁵ KORAB (1925).

¹⁰⁶ BALCH (vol. XXIV, str. 225).

¹⁰⁷ České muzeum v Cedar Rapids v Iowě slaví 15. výročí a obnovuje svou expozici po katastrofálních záplavách. (2013, online).

¹⁰⁸ *The Czech Heritage Society of Texas* (2012, online).

¹⁰⁹ ECKERTOVÁ (2004, str. 18).

protože je vnímán negativně. Vysvětlení této problematiky se mi dostalo v knize M. Klimeshe:

„Když se přistěhovalci z Čech naučili anglicky, označovali sami sebe za „Bohemians“ anebo méně často za Rakušany, protože Čechy byly tehdy součástí Rakouské říše. Současní potomci těchto usedlíků se označují jako „Czechs“, jednak proto, že se od roku 1918 ztotožňují s Československem, ale i proto, že slovo „Bohemians“ má poněkud negativní emociální zabarvení. V 15. století si totiž Francouzi mysleli, že Romové přišli z Čech (Bohemie) a začali jim říkat Bohemians, z čehož pak vzniklo „mezinárodní“ slovo bohém, označující obvykle umělce, spisovatele a intelektuály s nekonvenčním stylem života.“¹¹⁰

5.1 Češi v *Cedar Rapids*

Z českého osidlování Iowy je nejlépe zdokumentováno české přistěhovalectví a dějiny komunity v Cedar Rapids, kde se jednak nachází hlavní centrum českých krajanských komunit, ale také Národní československé muzeum¹¹¹. Z tohoto důvodu nastíním osidlování Cedar Rapids podrobněji. Toto město se nachází nedaleko města Iowa City, místa mého studijního pobytu a žije v něm mnoho obyvatel s českým původem. Jedná se většinou o potomky českých přistěhovalců, kteří sem v 19. století přišli s vidinou lepšího živobytí. Mnozí z prvních českých přistěhovalců se začali usazovat právě ve městě Cedar Rapids. Většina z nich byli zemědělci, a proto se neusadili přímo v centru města, ale koupili si pozemek na jihu a jihovýchodě. Ve vedených katastrálních záznamech je například údaj, že 8. 4. 1854 pan Václav Riegl zakoupil pole při ceně sto dolarů za dvacet akrů půdy.¹¹²

V roce 1852, kdy do Cedar Rapids dorazili první Češi, toto území osidlovalo méně než čtyři sta lidí. Roku 1856 však bylo evidováno již zhruba patnáct set obyvatel. Brzy poté, co se první Češi usadili v Cedar Rapids, ale začala občanská válka. V roce 1860 čítala populace města šestnáct tisíc obyvatel, z toho bylo asi 80 rodin českých. Někteří z Čechů, kteří původně opustili svou rodnou zem, aby unikli vojenské službě, se přesto uvolili sloužit své

---

¹¹⁰ KLIMESH (2008, str. 10).

¹¹¹ *National Czech and Slovak Museum and Library* (2013, online).

¹¹² KORAB (1925).

adoptivní vlasti ve válce. Většina z nich byla velmi mladá, některým bylo dokonce pouze sedmnáct let. Jak se dochovalo v záznamech, žádný z nich však naštěstí v bitvě nezemřel.¹¹³

Po občanské válce se česká populace v Cedar Rapids začala rychle rozrůstat. Ti, kteří přišli do Ameriky kolem roku 1850 jako první, začali psát do Čech svým přátelům a příbuzným, aby odcestovali do Spojených států také. Čeští přistěhovalci se v Americe setkali s velmi přátelským přístupem, v některých amerických novinách totiž vycházela doporučení pro přistěhovalce a tipy na nejlepší lokality pro stavbu domů. V novinovém plátku *Slavie*, který vycházel ve městě Racine, se například pravidelně zveřejňovaly dopisy českých obyvatel v USA, kteří tak prostřednictvím novin poskytovali rady nově příchozím Čechům. Podobně se také organizovala setkání v té době vznikajících českých klubů a komunit. V Chicagu se nacházel výbor, který se zabýval hledáním vhodných obyvatelných míst, pro české přistěhovalce.¹¹⁴ Z inzerce tehdejšího čísla novin *The Cedar Valley* je patrné, že společnosti provozující lodní a vlakovou dopravu mezi sebou soupeřily o nejlepší nabídky, aby získaly záštitu nad cizinci. Například společnosti Carpenter, Stibbs a Anchor Line inzerovaly, že jsou připraveny k vydání přepravních dokladů do evropských zemí ze Cedar Rapids (jednalo se například o přístavy v Hamburku a Brémách). Společnost Europeor zase nabídla pomoc českým přistěhovalcům při odesílání finančních prostředků jejich příbuzným v Čechách.¹¹⁵ Imigrace do státu Iowa byla stimulována i v tamních imigračních centrech. První komisař pro přistěhovalce v Iowě působil na svém postu v letech 1860 – 1862. Pro dostupnější pomoc a podporu nově příchozím cizincům sídlila jeho kancelář v New Yorku. Mezi další aktivity tohoto úřadu patřila také publikace článků o Iowě v zahraničních novinách. V letech 1870 a 1873 vydal Státní úřad pro imigraci příručky o přistěhovalectví v několika jazycích a dokonce vyslal několik svých agentů do evropských přístavů, aby přesvědčili cizince o odchodu do Iowy. Stát Iowa v těch letech tedy přistěhovalce velice podporoval. Tyto snahy se zanedlouho zúročily. V roce 1868 se v novinách Cedar Rapids objevila reportáž, která popisovala proces vzrůstu populace v Iowě.¹¹⁶

Vzhledem k tomu, že velká většina českých emigrantů přišla do Spojených států z ekonomických důvodů, je zajímavé sledovat jejich profesní zájmy v Cedar Rapids. Jedním z prvních Čechů, kteří v Iowě založili firmu, byl Jerome Vostrovský, který žil ve městě Cedar Rapids v letech 1867 až 1871. V říjnu roku 1867 se v novinách objevila první reklama firmy Fort a Vostrovský na „Šaty a další zboží pro dámy“, která nabízela nábytek, rukavice,

---

¹¹³ *ROSTER AND RECORD OF IOWA SOLDIERS IN THE (1908).*

¹¹⁴ LUTHER, BARTHINIUS (1997, str. 26).

¹¹⁵ *The Cedar Valley Times* (1868).

¹¹⁶ MERKLE (2012).

punčochové zboží, sukně všeho druhu, šály a jiné.¹¹⁷ Nejstarší dostupný zdroj, kde lze zjistit informace o povolání českých emigrantů v Cedar Rapids, je kniha *Cedar Rapids Directory*, publikovaná v roce 1870. Jedná se o seznam 128 lidí z Čech a záznam o jejich profesi. Jsou v něm uvedena jednotlivá zaměstnání a počet Čechů, kteří je v tom období ve státě Iowa vykonávali. Výčet je následující: 23 dělníků, 20 ševců, osm kovářů, osm úředníků, pět krejčích, šest výrobců dřevěných vozů, šest prodejců, tři výrobci doutníků, dva prodejci potravin, dva řidiči a dva knihkupci. Kromě toho je pouze jedna osoba uvedena u každé z následujících profesí: strojník, prodej drobného zboží, obchodník, truhlář, řezník, učitel, právník, manažer kulečnickového sálu, stavitel železnice, hoteliér, zemědělec, služka, mechanický inženýr, tesař, kameník, student práv a editor českých novin *Pokrok*. Dále je v seznamu uveden Frank Dvořák, který v roce 1873 začal vyrábět vysoké boty z telecí kůže s bronzovými deskami a prodával je za 12 dolarů.¹¹⁸ T. Čapek ve své knize uvádí, že prvním českým právníkem v USA byl Josef Sosel, právě ze Cedar Rapids.¹¹⁹ Před rokem 1880 se většina Čechů v Cedar Rapids živila řemeslnickou profesí. Později se ale začal zvyšovat počet dělníků. Za tuto skutečnost mohly jednak ekonomické poměry v Čechách, kdy docházelo k velkému přílivu českých dělníků do USA, a také vybudování dalších dvou továren v Cedar Rapids. V dochovaných seznamech je uvedeno, že v roce 1870 bylo v Cedar Rapids 113 Čechů, 23 z nich bylo výdělečně činných a 20% z nich byli dělníci.¹²⁰

Současně s rozvojem hospodářských zájmů Čechů v Cedar Rapids se vyvíjely i jejich společenské aktivity. Mezi ně například patřily pravidelné taneční večery ve veřejné hale, které se konaly každou sobotu. Češi se v Cedar Rapids sdružovali i při oslavách českých národních svátků. Jednou z takových příležitostí bylo každoroční společné setkání na památku upálení Mistra Janu Husa. V novinách *The Cedar Rapids Time* z roku 1977 uvádí Milvoj Hašek, že od roku 1875 se čeští obyvatelé Cedar Rapids pravidelně scházeli vždy 6. července. Družili se kolem velkého ohně, kde zpívali národní písně a poslouchali krátké projevy, které si někteří z nich připravili. V centru města se také často konaly různé přehlídky a průvody, z nichž mnohé se pořádají dodnes. Donna Merkle ve své publikaci uvádí, že ve starých výtiscích novin *The Cedar Rapids Time* je možné najít například popis průvodu z roku 1877: „Procesí nejdříve prošlo centrem města, které bylo vyzdobeno v národních barvách. Stejně tak měly dívky ve vlasech stužky modré a červené barvy a to doplňoval bílý oděv. V čele

---

¹¹⁷ ROSICKY (1929, str. 52).

¹¹⁸ (MERKLE, 2012).

¹¹⁹ CAPEK (1969, str. 85).

¹²⁰ Cedar Rapids City Directory (1870-1871, 1877-1878, 188-1882).

pochodoval hudební doprovod, který zajišťovala kapela Brass Band, na konci ulice se potom všichni veselili a družili.“¹²¹ České ženy se v Cedar Rapids také často scházely za účelem společného praní prádla a následné výroby péřových prádla a polštářů. Ty vyráběly během zimních měsíců u společného velkého stolu. Byla to jedna z velice oblíbených aktivit českých žen. Během výroby se podával čaj a koláče.¹²²

Po určité době se Češi žijící v Cedar Rapids začali zajímat i o tamější politickou situaci. Někteří z nich byli později zvoleni do městského výboru. Prvním takovým Čechem byl Frank Witousek, který byl zvolen do úřední městské funkce roku 1877. Dalším příkladem je Frank Kouba, který se stal v roce 1883 radním pro Cedar Rapids. Od roku 1883 nikdy nenastal rok, kdy by alespoň jeden Čech nebyl do městského výboru zvolen. Někteří Češi zůstali ve své funkci až do posledního volebního období. Louis Zika, který zastával funkci komisaře pro místní rozvoj, byl dokonce ve své funkci od roku 1910 do roku 1926 a následně také od roku 1928 až do své smrti v roce 1994. Jedná se doposud o nejdelší volební období jednotlivce v dějinách Cedar Rapids.

Mezi další české občany, kteří působili v tamních úředních funkcích po značnou řadu let a déle, než kdokoliv jiný na těchto pozicích, patří například: Václav E. Vaněk, který byl celých 32 let auditorem, Anton Tlustý, který zastával funkci úředníka ve zdravotnictví po 12 let, dále Václav Janda, který se 14 let živil jako inspektor. Zajímavé také je, že z 22 mužů, kteří byli mezi lety 1918 a 1943 zvoleni do městské rady, bylo šest Čechů.¹²³

Většina českých obyvatel v Cedar Rapids usilovala o vlastní dům. Při získávání majetku a stavbě rodinných domů začala českým obyvatelům Cedar Rapids pomáhat Česká úvěrní a spořitelní společnost. Ta vznikla díky iniciativě českého muže Jana V. Kouby, který strukturu této organizace představil roku 1885 v českém klubu v Chicagu. Za prvních šest měsíců pracovali její zaměstnanci bez nároku na odměnu. Později byl jejich plat dva dolary týdně.¹²⁴ Domy, které Češi díky pomoci této organizace postavili, se nacházely hlavně v jihovýchodní a jihozápadní části města. Většina z nich byla vybavena skromně, ale vkusně. Zahrady kolem domů byly plné květin, ovocných stromů, keřů a velikých listnatých stromů, které tvořily praktický stín na příjemné zahradní posezení. Mnoho z Čechů, kteří začali budovat své domy v těchto částech města, byli podnikatelé a tak se také rozhodli postavit své obchody v oblasti západního břehu řeky. Z historických záznamů vyplývá, že hlavní obchodní ulicí pro českou komunitu byla třída Commercial Street. V roce 1906 však obchodník Louis J.

---

¹²¹ MERKLE (2012, str. 24).

¹²² MERKLE (2012, str. 24).

¹²³ STEPANEK (1936, str. 49-52).

¹²⁴ HÁJEK (1906, str. 25-26).

Pochobradsky vybudoval svůj obchod s potravinami mimo tuto hlavní část a to na Sixteen Avenue. Roku 1908 byl následován Frankem J. Johnem¹²⁵, který si na stejném místě otevřel také svůj obchod. Později se na této ulici postavila první cihlová budova, která určila dnešní ráz této ulice. Stala se totiž hlavním obchodním centrem českého obyvatelstva v Cedar Rapids a v současné době je lemována převážně červenými cihlovými domy. Výstavba nových obchodů tehdy na této ulici velice rychle postupovala. John N. Kučera si tam zřídil své železářství a Frank Mužík na této ulici otevřel velkou výrobní halu na produkci doutníků. Díky rostoucí výstavbě se bohatí čeští podnikatelé začali postupně na Sixteen Avenue stěhovat.¹²⁶ Dnes se jedná o téměř tři bloky obchodů, které vlastní převážně Češi a tento bulvár se stal hlavní obchodní třídou tamní oblasti, která se nazývá Czech village. Někteří čeští obyvatelé se na konci 19.století zapojili do aktivit hasičské dobrovolnické společnosti Fire Ward. Na hasičské uniformy však bylo nejdříve třeba zajistit finanční prostředky. Ty se získávaly prostřednictvím vstupného na tanečních večerech. Když bylo nasbíráno dostatečné množství peněz, skupina Čechů utvořila českou hasičskou jednotku. Na své aktivity byli tito lidé velice hrdí, a tak dokonce poslali jednu ze svých společných fotografií do Náprstkova muzea v Praze.¹²⁷

V roce 1906 proběhla v Cedar Rapids velkolepá společenská událost. Jednalo se o oslavu založení města Cedar Rapids a při této příležitosti se konal takzvaný Český den. Ten proběhl 14. července a Češi na něm označili své padesátileté působení v Cedar Rapids jako za velice úspěšné. V deset hodin ráno se většina českých obyvatel shromáždila v parku, kde položili pamětní kámen s nápisem: *1856 Česko-Americký den, 14.června 1906*. V jednu hodinu se na hlavní třídě shromáždil průvod, kterého se zúčastnilo velké množství lidí. Průvod vedly čtyři alegorické vozy, jeden z nich nesl název „Bohemians in Cedar Rapids“. Na druhém seděla žena, která svým kostýmem symbolizovala město Cedar Rapids a byla obklopená dalšími ženami, které měly reprezentovat umění, vědu, práci a výrobu. Vozy následovali členové tamního Sokola, zemědělci na koních a různá uskupení ženských komunit. Po průvodu pokračovaly oslavy v parku Riverside, kde byly postaveny české venkovské stánky s různými pochutinami a tradičními výrobky. Na oslavu zahrála kapela V. Kouby a pan Josef Měkota uzavřel slavnostní zahájení projevem, v němž uvedl, že Cedar

---

¹²⁵ Frank J John (původním příjmením Jan) je jedním z několika Čechů v Cedar Rapids, kteří poangličtili své příjmení. (MERKLE, 2012, str. 29).

¹²⁶ MERKLE (2012, str. 29).

¹²⁷ Z vyprávění paní Donny Merkel: Tato informace se traduje v Cedar Rapids. Vojtěch Náprstek, narozený roku 1826, pobýval mezi lety 1848- 1858 v Americe. Byl zakladatelem Náprstkova muzea.

Rapids je považováno za takzvané „České Athény Ameriky“.¹²⁸ Další ojedinělou událostí byla přednáška T. G. Masaryka v září roku 1907, která se uskutečnila v tamní České škole. Ten ve své řeči uváděl rozdíly mezi školami ve Spojených státech a v Čechách. Svou přednášku uzavřel radou: „Vy, kdo jste přišli do Ameriky, jste se nejdříve museli naučit anglický jazyk. A pokud se chcete zasloužit o rozvoj a dobro společnosti, ve které žijete nyní, musíte se vzdát svých českých tradic a zájmu o české dějiny. Vaše upřímné úsilí by se nyní mělo zaměřit na to, jak se stát plnohodnotnými občany Spojených států amerických.“¹²⁹ Přesto však někteří čeští přistěhovalci nechtěli a nedopustili, aby ze Cedar Rapids zmizely jejich české tradice, zvyky a kultura. K tomu a k zájmu o české dějiny sloužila vybudovaná česká oblast v Cedar Rapids, kde česká kultura žila a žije společně s tou americkou. Z výše uvedeného textu je patrné, že čeští přistěhovalci se v Iowě dlouho vzájemně potkávali a družili a tím uchovávali a udržovali českou kulturu a tradice.

Žádné údaje, které by uváděly přesný počet osob českého původu žijících nyní ve městě Cedar Rapids, nejsou k dispozici. Nicméně se odhaduje, že asi jedna čtvrtina obyvatel tohoto města má české předky a také se obecně uvádí, že Cedar Rapids je americké město s procentuálně nejvyšším počtem obyvatel s českým původem.¹³⁰

5.2 Češi ve Spillville

Dalším významným místem, které je spojené s českým osídlením v Iowě, je malá obec Spillville. Je známá převážně tím, že zde strávil několik měsíců Antonín Dvořák, nachází se v ní nejstarší český katolický kostel v Iowě a také české muzeum hodin.¹³¹ Michael Klimesh ve své knize počátky tohoto města popisuje následujícími slovy: „Při sčítání lidu v roce 1860 existovala vesnice Spillville oficiálně teprve dva měsíce, ale její český ráz byl již zcela zřejmý. Bylo tam několik obchodů a začal se stavět kostel.“¹³² V roce 1938 připlul do Ameriky Joseph Spielman z Dietersdorfu. Ten se svými činy zasloužil o důležitý rozvoj osady, ze které se později stalo město Spillville. Postavil pilu a mlýn, a tak měli další osadníci k dispozici dřevo na stavbu svých domů. Kolem mlýna postupně docházelo k dalšímu osidlování a Spielman postoupil k dalšímu kroku, kdy navrhl k registraci plány vesnice. To se stalo 7. května 1860 a první obyvatelé tak začali své území nazývat podle jejího zakladatele,

---

¹²⁸ MERKLE (2012, str. 29).

¹²⁹ The Cedar Rapids Republican (15. Června, 1906).

¹³⁰ BROWN (1937, str. 233).

¹³¹ Z vlastního pozorování obce a z komunikace s místními obyvateli při mé návštěvě Spillville v USA, v květnu roku 2012. Některé fotografie, které jsem pořídila při své návštěvě Spillville, uvádím v Příloze 5.

¹³² KLIMESH (2008, str. 31).

tedy Spielmansville. Nyní se město nazývá Spillville, což je přisuzováno poštmistrovi, který se v únoru roku 1856 dopustil pravopisné chyby, a od té doby se používalo pojmenování, zavedené na poště.¹³³

Do vesnice Spillville dorazilo na konci 19. století několik Čechů, kteří si tam začali stavět jednoduchá obydlí, která nejdříve osidlovalo i několik rodin společně. Existuje dochovaný popis takové domu, jehož autorem je Joseph Johaness.: „Motykou jsme vykopali jámu v zemi pro brambory a pak jsme začali stavět náš domek, který byl, jako všechny ostatní, velmi jednoduchý. Vykopali jsme díru, obložili ji drny, na ně jsme položili trámy, které jsme pokryli větvemi a potom slaměnými došky – a domek byl hotov. Když nepršelo, neteklo do něj. Ohniště jsme měli venku. Spali jsme na seně.“¹³⁴ Cyril Klimesh dále popisuje, jak se vesnice Spillville rozrůstala. I přesto, že v roce 1860 existovala oficiálně jen dva měsíce, počet obyvatel s českým původem se stále rozrůstal. V roce 1856 bylo českých rodin ve Spillville 34, za čtyři roky však jejich počet stoupl na 72. V roce 1885 se konalo sčítání lidu, ze kterého vyplynulo, že jedinců s českým původem bylo v té době zaregistrováno v celém okrese kolem vesnice Spillville již 888.¹³⁵ Češi se zde uplatnili v různých odvětvích. Z dochovaných fotografií jsou známy výčepny Kašpara Beneše a Jana Čížka, dílna Jakuba Schmitta, anebo kloboučnictví pana Kováře¹³⁶.

Centrum veškerého dění byl samozřejmě kostel. Jeho vznik však doprovázely velké spory mezi německými a českými obyvateli. To zapříčinilo, že ve městě Spillville jsou nyní kostely dva. Osadníci všech národností se nejdříve společně scházeli, aby dohromady naplánovali stavbu tolik potřebného kostela. Jak uvádí Eckertová, čeští přistěhovalci začali ve svých osadách budovat kostel s přilehlým hřbitovem co nejdříve. Tato důležitá místa totiž komunitu stmelovala a vytvořila charakter určující nový domov.¹³⁷ Došlo však k neshodám mezi Němci a Čechy. Češi se s pocitem utlačování, které znali z českých zemí, odmítli podílet na společném plánování, a oddělili se. V roce 1856 tedy vznikl kostel sv. Klementa, který byl však uzavřen pro české obyvatele. V roce 1859 obec Spillville navštívil český kněz Francis Kroutil, který dříve sloužil mše pro české osadníky na tomto území. Poté, co se dozvěděl, že kostel mu je nepřístupný, rozhodl, že je třeba najít místo na stavbu českého kostela. Na kopci ve Spillville tedy vznikl český kostel sv. Václava. A jak popisuje Michael Klimesch, na

---

¹³³ *Ve Spillville v Iowě se Češi usadili před půl druhým stoletím.* (2013, online).

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ KLIMESH (2008).

¹³⁶ Kolektiv autorů (1930-1937).

¹³⁷ ECKERTO VÁ (2004, str. 100).

varhany tam hrál i Antonín Dvořák, který Spillville několikrát navštívil.: „Toto jsou varhany z roku 1876. Máme je od těch dob, hraje se na ně a vysloužily si obdiv varhaníka Johna Dixona. Jsou to tytéž varhany, na které hrál Dvořák během svého pobytu v r. 1893.“¹³⁸

---

¹³⁸ *Ve Spillville v Iowě se Češi usadili před půl druhým stoletím* (2013, online).

6 Český živel v Iowě v minulosti a dnes

6.1 *Krajanské spolky*

V průběhu dějin osidlování Ameriky českými přistěhovalci se vytvořila tradice českých škol, spolků a periodik, z nichž některé fungují dodnes. Převážná většina obyvatel s českým původem žijících v USA neovládá český jazyk, ale mnozí z nich se zajímají o českou kulturu, tradice a své kořeny. Za tímto účelem se někteří z nich schází v různých krajanských spolcích. Ty mají často původ již v 19. století, kdy Češi, kteří přišli do Ameriky, cítili potřebu být určitým způsobem spjati s českou kulturou či způsobem života. Život českých přistěhovalců byl tedy zpočátku hodně ovlivněn jejich vazbou s rodnou zemí. Šatava uvádí: „Pocit domova je historicky podmíněn. Člověk je zrozen v určitém místě a v určitém čase a je tedy od počátku svého života spojován s tím, co právě k tomuto místu a času patří. Celá kultura jeho doby a jeho země vtiskuje svou pečeť jeho charakteru.“¹³⁹ Jedním ze způsobů zachování české identity bylo zakládání krajanských spolků, které pomáhaly udržovat české povědomí a také byly projevem obranného mechanismu v mnohonárodnostním prostředí.¹⁴⁰ T. Čapek v této souvislosti uvádí: „Pro spolkaření našel přistěhovalec půdu kyprou. Celé okolí ho nutkalo, aby buď sám spolky zakládal, nebo se stal členem těch, které již existovaly. Volnost spolčování, svoboda slova, žádný policejní dozor, žádné přihlašování neinkorporovaných spolků – to byla lákadla, kterým málokterý Evropan dovedl odolati, zvláště ne Evropan přicházející ze země, kde spolčování bylo z politických příčin omezováno nebo docela zakázáno.“¹⁴¹ Dalším motivem pro zakládání spolků bylo to, že situace pro české imigranty nebyla po příjezdu do USA často jednoduchá. Ocitli se ve zcela novém prostředí a to po jazykové i kulturní stránce. Vinou neznalosti tamních poměrů, zvyků a jazyka byli přistěhovalci vyloučeni ze společenské komunikace. To vedlo k tomu, že v zájmu zachování vlastní identity a snadnější adaptace na nové prostředí cítili imigranti potřebu se sdružovat.

Historie krajanských spolků se váže k různým emigračním vlnám, kdy nově příchozí Češi mnohdy preferovali založení své vlastní, nové krajanské komunity. Adaptace a akulturace českých přistěhovalců v americké společnosti probíhala rychleji ve městech. Na

---

¹³⁹ ŠATAVA (1989, str. 14).

¹⁴⁰ ŠATAVA (1989, str. 52).

¹⁴¹ Kolektiv autorů. (1989, str. 432).

venkově se totiž většinou usadilo několik českých farmářů v dostupné vzdálenosti, a tak se zde i déle udržovala čeština a české zvyky. Jedno z prvních důležitých kulturních a duchovních českých center vzniklo ve městě St. Louis, kde se v 50. letech 19. století sdružovalo nejvíce Čechů. V roce 1865 zde krajané založili první sokolskou čechoamerickou organizaci a také začali vydávat Národní noviny, čímž započali dějiny českého novinářství v Americe.¹⁴² Nejdříve vznikaly národní spolky a postupně začala vznikat i sdružení s dalšími zaměřením (divadelní, pěvecké, podpůrné, církevní, politické nebo pěvecké). V životě amerických Čechů byla velice významná tělovýchovná jednota Sokol, která byla založena podle českého vzoru v roce 1865 ve městě St. Louis. Zpočátku měla Národní jednota sokolská (National Sokol Union) 13 poboček, do roku 1895 se však tento počet zvýšil na 48 a v roce 1927 to již bylo 125 poboček.¹⁴³

K počtu spolků se v roce 1940 vyjádřil ve své publikaci J. Folprecht, který uvedl některá významná sdružení té doby: „Ve Spojených státech je na 6000 spolků. Z nich nutno uvést Americké národní sdružení v Detroitu, Svaz svobodomyšlných v Americe a Národní svaz českých katolíků v Chicagu. Tyto spolky se sdružují v Národní radu. Nejvýznamnější časopisy, deníky, jsou Svět, Američan v Clevelandě, Denní hlasatel v Chicagu, Národ v Chicagu, Newyorské listy v New Yorku a Svornost v Chicagu.“¹⁴⁴

Některé současné krajanské spolky jsou navzájem propojeny nebo spolupracují, ale většina z nich má pouze lokální charakter. Takových existuje po celých Spojených státech několik a jsou různého zaměření. Několikrát v historii osidlování Češi vyvíjeli snahy o vytvoření jedné zastřešující organizace, která by spojovala všechny lokální spolky. Tyto pokusy však nikdy nebyly dlouhodobě úspěšné. Jediný úspěšný případ byl zaznamenán v období mezi válkami, kdy tuto úlohu krátce plnila Československá národní rada americká (Czechoslovak National Council of America).¹⁴⁵

Současný přesný počet krajanských spolků není znám, jelikož některé spolky slouží jen malým komunitám a nemají oficiální charakter. Během svého pobytu v Iowa City jsem měla možnost některé takové spolky poznat. Na jednom z nich se setkává pátá generace potomků českých přistěhovalců každou neděli na tamní faře. Setkání však nejsou pravidelná a sdružení vzniklo přirozeně díky zájmu lidí, kteří si aktivity sami financují. Společně si povídají o české kultuře, snaží se učit český jazyk, sledují české filmy a pořádají tematické večery, které se vztahují k některým českým svátkům. V Cedar Rapids je českých spolků

---

¹⁴² JAKLOVÁ (2010, str. 42).

¹⁴³ JAKLOVÁ (2010, str. 54-56).

¹⁴⁴ FOLPRECHT (1940, str. 28).

¹⁴⁵ DUBOVICKÝ, KRAFT, SECKÁ, (2003).

více: například folkový taneční a pěvecký soubor, který vede Donna Merkle. Současné sdružení a spolky se od těch původních v jistém směru odlišují. Dříve se v nich sdílel jazyk, zvyky, tradice, nyní jsou taková setkávání spíše místem, kde se mohou Američané s českým původem dozvědět něco o původu svých předků. Málokdo však ovládá češtinu. Některé organizace ale pořádají pro zájemce i kurzy českého jazyka. V Cedar Rapids probíhá každé léto velice oblíbený letní kurz češtiny. Současné prohlubování kontaktů mezi českými emigranty v zahraničí a Českou republikou zajišťuje i Československá společnost pro vědy a umění (Czechoslovak Society of Arts and Science, zkratka SVU), což je mezinárodní nezisková kulturní organizace, která vznikla v roce 1958 ve Spojených státech. Jejím cílem bylo původně v exilových podmínkách uchovávat kontinuitu svobodné české a slovenské společnosti mimo dosah totalitní moci. Nyní usiluje o sdružování lidí, kteří mají zájem o Českou republiku.¹⁴⁶

Tichými svědky české historie v USA jsou jména některých míst. To popisuje ve své práci J. E. Salaba Wojan, který působil velkou část svého života převážně v Americe: „Tábor máme v South Dakotě, ve Wisconsinu, Nový Tábor v Texasu, Prague v Nebrasce, v Oklahomě, New Prague v Minnesotě dokonce dvakrát, Prahu v North Dakotě, v Texasu, dále máme v Minnesotě Wesely a Beroun, v Iowě Protivín, v North Dakotě Veseley ville, Lomnici a Písek, v Texasu města Moravia, Šebesta, Frenštát, Šimek, Písek, Smetana, Kovář, Holík- zajisté slušný počet jmen, které trvale budou hlásati českost zakladatelů těchto míst.“¹⁴⁷

5.2 Český tisk

Důležitým výstupem českoamerických komunit je bezesporu také tisk. Jeho význam oceňuje ve své knize J. Krystek takto: „A právě českoamerického tisku je možno použít jako materiálu a dokumentu, citlivě zaznamenávajícího proměny českého etnika ve Spojených státech a využít jej jako pramenného dokladu o studiu složité problematiky etnických procesů¹⁴⁸“ První imigrantský tisk¹⁴⁹ vzniká ve Spojených státech zhruba deset let po

---

¹⁴⁶ JAKLOVÁ (2010).

¹⁴⁷ JAKLOVÁ (2010, str. 43).

¹⁴⁸ KRYSTEK (1999, str. 100).

¹⁴⁹ V knize Aleny Jaklové je tento specifický tisk uveden jako „čechoamerická periodika“ a s vysvětlením, že se jedná o tiskoviny vydávané českými emigranty v USA. A dodává, že většina českých odborných prací se v této souvislosti užívá pojem „krajanské časopisy“, přičemž ona tento termín neuvádí, protože se dle jejího názoru nejedná pouze o časopisy. (JAKLOVÁ, 2010, str.13).

masovém přílivu českých emigrantů do Ameriky. Periodika pro české přistěhovalce plnila v Americe hned několik funkcí. Pro nově příchozí to byl zdroj, díky kterému se mohli v odlišném prostředí lépe orientovat. Jedním z prvních krajanských novin byl v šedesátých letech 19. století časopis *Slovan amerikánský*, který se začal vydávat v Iowě. Ten se později spojil s *Národními novinami* a vznikl tak týdeník *Slávie*, který se stal vzorem pro další čechoamerická periodika. Noví mladí čeští přistěhovalci či druhá a další generace českých přistěhovalců se však snáze adaptovali na americké prostředí a díky zdařilé integraci již tolik neužívali česky psaná periodika. V roce 1920, kdy český novinový tisk v USA dosáhl absolutního vrcholu, bylo najednou evidováno čtyřicet tři týdeníků, třicet jeden měsíčník, devět deníků, šest čtrnáctideníků a mnoho dalších tiskovin s různou periodicitou.¹⁵⁰

Důležitým aspektem tisku bylo zprostředkování veřejné komunikace pro přistěhovalce, kteří tak mohli sdílet své názory a dojmy a tak se etnicky integrovat. Jeho prostřednictvím se čeští emigranti dále vzdělávali, orientovali se v různých oblastech a zjišťovali si praktické informace.

Po druhé světové válce začala většina českých tiskovin postupně zanikat a některé dále pokračovaly už jen v anglickém jazyce. Tento stav zapříčinilo několik faktorů. Projevil se úbytek nově příchozích Čechů (v důsledku zavedení přísných přistěhovaleckých kvót) a také byl na české imigranty postupně vyvíjen amerikanizační tlak. Tato skutečnost a zmenšený nezáměr potomků českých emigrantů způsobily pokles produkce českých tiskovin.¹⁵¹ Tyto změny se však odehrávaly již v době, kdy byl proces asimilace prvních českých emigrantů ukončen, čímž se změnila i funkce českých periodik, stále více začala do nich začala pronikat angličtina.¹⁵² V českém tisku se, jak uvádí Šatava, však i nadále objevovaly prvky české kultury. „Běžným jevem na stránkách českoamerického tisku jsou vlastenecké básně, povídky či romány, vyobrazení českých patriotů a vyprávění o jejich činech či vyobrazení památných míst, Čech a Moravy.“¹⁵³

V současné době jsou periodika s českou tematikou v Americe převážně vydávána anglicky.¹⁵⁴ Dvě největší mají redakci v New Yorku. Za nejčtenější se považuje nezávislý čtrnáctideník *Americké listy*, v němž jsou zveřejňovány české a slovenské články. Šéfredaktorem tohoto periodika je Petr Bísek. Druhé noviny se sídlem v New Yorku jsou

---

¹⁵⁰ JAKLOVÁ (2010, str. 12).

¹⁵¹ JAKLOVÁ (2010, str. 12).

¹⁵² ŠATAVA (1989, str. 86).

¹⁵³ ŠATAVA (1989, str. 86).

¹⁵⁴ ŠATAVA (1989, str. 86).

Československé noviny se šéfredaktorem Janem Krondlem. Na internetu je možné najít *Newyorské listy*, které vede Josef Schrabal.¹⁵⁵

Dalším českým médiem, které v současné době v Americe funguje, jsou některé českoamerické rozhlasové stanice. Nejznámější z nich jsou: *České rádio* a rozhlasové stanice, v Chicagu a Clevelandu. Pro členy českoamerické komunity jsou také bezesporu zajímavé některé webové portály, které se věnují české kultuře. Mezi ně například patří: *The Dumpling Newsletter* – internetové stránky zaměřené převážně na české recepty, které jsou součástí webového portálu *CzechFolks*.¹⁵⁶

Jak dokládá Šatava, krajanská periodika měla významný vliv na proces akulturace a asimilace emigrantů: „Česká velkoměstská kolonie v New Yorku vydávala v 19. století řadu periodik a ve městě pracovalo vícero českých a dalších spolků, zatímco zhruba stejně početná česká kolonizace Daruvarska nevydávala jediný časopis. Dnes jsou Češi v New Yorku již do značné míry asimilovaní, zatímco daruvarští Češi dosáhli vrcholu své kulturní aktivity teprve po druhé světové válce.“¹⁵⁷

V Iowě se česká periodika vydávala především ve městě Cedar Rapids. První české noviny nesly název *Pokrok*, v letech 1869 až 1871 je tam vydával Frank. B. Zdrubek. V té době se jednalo o druhé největší české periodikum, které v USA vycházelo. V roce 1886 se poprvé objevilo periodikum *The Day*, které vydával John. B. Suster. Mimo jiné v něm byly uveřejněny vlastenecké texty a první české reklamy, zveřejněné v amerických tiskovinách. Počátkem 20. století začalo vycházet několik dalších českých periodik, například: *Pravda*, *Česká Lípa* a *Lidové Listy*. V Současné době v Cedar Rapids pravidelně česká periodika nevychází. Při některých kulturních událostech se však tisknou speciální bulletiny, které jsou však psány již v angličtině.

---

¹⁵⁵ SCHRABAL (1995).

¹⁵⁶ *Czech Folks* (2013, online).

¹⁵⁷ ŠATAVA (1989, str. 70).

7 Český jazyk v USA

7.1 Vývoj

Užívání mateřského jazyka potomků českých emigrantů je složitá problematika, která se týká vztahu emigrantů a jejich potomků k jejich staré vlasti a novému domovu. Z toho pak vyplývá i rozlišování užití jednotlivých jazyků v soukromém, společenském a úředním styku. V tomto aspektu se tedy odráží přístup imigrantů k jejich národní kultuře a stupeň endogamnosti dané menšiny.¹⁵⁸

Český jazyk se na území USA poprvé výrazně objevil v 19. století. Kučera k tomuto tématu uvádí: „Čeština byla na území dnešních Spojených států poprvé přenesena několika jedinci zřejmě již v 17. století, v komunikaci se však začala šířeji uplatňovat teprve s přílivem většího množství přistěhovalců od konce 40. let 19. století.“¹⁵⁹ Jazyk českých přistěhovalců však brzy začala ovlivňovat angličtina a skutečnost, že Češi se postupem času museli více integrovat do americké společnosti. Vztah druhé a dalších generací potomků přistěhovalců k jejich českému původu a užívání češtiny se formoval v průběhu jejich socializace, prostřednictvím rodiny a okolí. T. Čapek k tomu poznamenává: „Československá mládež je americká nejen po stránce chladné statistiky, ale i sympatiemi. Její školní výchova je americká, její mateřský jazyk je angličtina. Proces amerikanizace počíná první třídou obecné školy a dokonává se v praktickém životě. Rodiče, v cizině zrození, nařikají si na rychlé odnárodňování svých dětí přes to, že s nimi doma mluví česky. Ale to nic nepomáhá: od té chvíle, kdy dítě překročilo práh školní budovy, je otázka jeho příští národnosti vyřízena. Bude mluvit česky s babičkou nebo jinými členy rodiny, protože ví, že jiné řeči nezná. Ale jakmile pozná, že ten, s kým mluví, umí anglicky, neosloví ho příště jinou řečí.“¹⁶⁰ Přesto se čeština na americkém území udržela dlouhou dobu. Na konci 19. století existovaly v amerických městech a převážně na venkově kompaktní české komunity, kde se čeština aktivně používala. Každodenní užívání češtiny při běžné komunikaci způsobily, že ještě v roce 1920 byl počet osob označujících češtinu za svůj mateřský jazyk, vysoký. Češi si po příchodu do Ameriky utvořili soudržné komunity, kde žili, pracovali a vzájemně se sdružovali. Do těchto komunit angličtina pronikla jen zřídka, proto byla dominantním jazykem Čechů dlouhou dobu čeština.

---

¹⁵⁸ ŠATAVA (1989, str. 70, 71).

¹⁵⁹ KUČERA (1990).

¹⁶⁰ ČAPEK (1920, str. 100-104).

Změna nastala v momentě nástupu českých potomků do amerických škol nebo v případě, kdy Češi odcházeli za prací do větších měst.¹⁶¹

Po příchodu prvních českých přistěhovalců do Ameriky měli někteří z nich problémy se svými jmény. Američané totiž mnohdy nemohli určitá česká jména vyslovit nebo nevěděli, jak se jméno správně čte. Problém jim dělali některé české hlásky, které neuměli vyslovit nebo je od sebe rozeznat. Církevní záznamy z té doby tedy často uvádí jiné formy příjmení českých jmen, které se ale většinou dále neuchytily. Například jméno Ptáček bylo uvedeno jako Tayich, Dvořák jako Worček nebo Šilháček jako Shellhatcher. Někteří čeští přistěhovalci si pro usnadnění svá jména přeložili do angličtiny anebo je změnili tak, aby byla pro anglické mluvčí snadněji vyslovitelná. Ze jména Krejčí se pak stal například Taylor, ze Zdeňky Sidonia nebo ze Slepíčky Slebiska.¹⁶²

Ve vývoji americké češtiny se mimo jiné odrážel i geografický původ jednotlivých imigrantských skupin. Zhruba do konce 19. století byl ráz české emigrace převážně zemědělský, zastoupený přistěhovalci, kteří pocházeli většinou z českého venkova. Z toho tedy vyplýval i jejich jazykový repertoár a podoba češtiny, jejíž základní složkou byla česká či moravská nářečí. Tato forma češtiny nebo alespoň její znaky se poté na daném území zachovaly, protože byly imigranty předávány dalším generacím. Kučera dále dodává, že přesné údaje chybějí, ale i z jím zjištěného stavu americké češtiny bylo patrné, že mezi prvními přistěhovalci převládali mluvčí z východních a jižních Čech, východní Moravy nebo Slezska. Kučera popisuje změnu, která později v tomto ohledu nastala: „Mezi útvary českého národního jazyka přenášenými do USA v počátcích českého přistěhovalectví byla spisovná čeština zastoupena nepochybně jen velmi slabě. Během 20. století ale postupně zcela převládla městská složka české imigrace nad složkou venkovskou a americká čeština se odpoutala od primární souvislosti s vyhraněnými českými dialekty.“¹⁶³

Podobu americké češtiny ovlivňovalo několik skutečností. Jedním z důležitých aspektů byla omezená znalost spisovného jazyka, se kterou do Ameriky přicházeli první přistěhovalci. Dalším faktorem byla přetrvávající archaičnost českého spisovného jazyka ve 2. polovině 19. století a ustrnulost některých jazykových prostředků. Takto byla tedy ovlivněna celková představa o spisovnosti jazyka v Americe, která nebyla příliš jasně definována.

---

¹⁶¹ KUČERA (1990).

¹⁶² KLIMESH (2008).

¹⁶³ KUČERA (1990, str. 74).

¹⁶³ Tamtéž.

Kučera dodává: „Tato představa, zformovaná převládajícími dobovými jazykovými i širěji kulturními názory, byla výrazně puristická a do značné míry neživá (s jazykovým ideálem orientovaným do minulosti) – a takto chápáná spisovná čeština byla přirozeně jen málo způsobilá pro širší komunikační uplatnění v nových, rychle se měnících podmínkách.“¹⁶⁴ Tento vývojový stav určil následnou podobu národního jazyka Čechů v Americe, ale následovaly i další podoby tohoto jazykového komplexu. Jak uvádí Kučera, čeští přistěhovalci přicházeli do Ameriky v mnohatisícových migracích postupně zhruba po 80 let (od 40. let 19. století do roku 1921) a ani později jejich příliv zcela neustal. Z toho tedy vyplývá, že i forma americké češtiny podléhala různým novým vlivům.¹⁶⁵

Podle Eckertové se český jazyk u generací potomků prvních českých přistěhovalců v Texasu aktivně udržoval až do období konce 2. světové války. Poté si mladí lidé hledali práci převážně ve městech a čeština se tak v rodinách přestala předávat. Českou řeč ale v Texasu udržovala ještě druhá a třetí generace potomků, kteří se narodili již v USA. Prostřednictvím jazyka, tak přistěhovalci z Čech a Moravy vyjadřovali své národní cítění a dokazovali, že jazyk patří mezi základní kulturní dědictví, které je třeba uchovávat. Zpočátku se přistěhovalci učili anglicky pomalu a spíše se snažili pohybovat mezi českými mluvčími, ale postupně si uvědomovali, že jim místní obyvatelé nerozumí.¹⁶⁶ V krajanském periodiku *Svoboda* k tomu bylo toto vyjádření: „Musíme to našim sousedům nezazliti, vždyť oni za to nemohou, že český nerozumí.“¹⁶⁷

Před 1. světovou válkou se přistěhovalci stále potýkali s tolerantním přístupem ze strany Američanů. To se ale změnilo hlavně v období mezi lety 1914 a 1920, kdy v Americe vrcholila veřejná kampaň za národní sjednocení. Ta se projevila například výukou angličtiny, americké historie a patriotismu na školách. Tato legislativa byla původně směřována na Němce, ale postupně zahrnovala i další etnické skupiny. Od všech se vyžadovala znalost angličtiny, přičemž cizojazyčná mluva nebyla akceptována. Prostřednictvím společného jazyka se Američané snažili sjednotit v jediný národ obyvatele v té době mnohonárodnostního a demokratického státu. To ovlivnilo i jedince s českým původem, kteří tak přestali stavět svou národnost na odiv.¹⁶⁸ Ještě do 2. světové války se ale používala angličtina i čeština ve vymezených sférách užití, přičemž převládala samozřejmě angličtina. Amerikanizace dosáhla u českých komunit svého vrcholu v momentě, kdy obyvatelé s českým původem začali opouštět své vybudované osady a rodinné farmy a stěhovali se do větších měst. Tento proces

---

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ ECKERTO VÁ (2004, str. 25).

¹⁶⁷ *Svoboda*. (1887).

¹⁶⁸ ECKERTO VÁ (2004, str. 171 – 172).

způsobil úplné splynutí českých komunit s majoritní společností.¹⁶⁹ Čeština poté žila jen ve frázích, rituálních písních a modlitbách, které potomkům přistěhovalců uvízly v paměti, podobně jako pozdravy a popěvky.

Na konci 20. století bylo, dle dostupných pramenů, postavení a stav českého jazyka v USA zmapováno jen minimálně. To například potvrzuje Karel Kučera: „Detailnější studie byly věnovány především českému jazyku v Polsku, v Jugoslávii a v Rumunsku; o českém jazyce ve většině dalších států je však známo poměrně málo, i samotné údaje o počtu českých mluvčích tu často představují jen lépe či hůře podložené odhady a v jednotlivých pramenech se značně liší.“¹⁷⁰ Brněnský publicista Krystek se k situaci českých potomků v Americe a jejich jazyka vyjadřuje v publikaci z roku 1999 takto: „Naši zámořští krajané se dodnes hrdě hlásí ke své vlasti, své děti učí rodný jazyk a po desetiletí uchovávají národní tradice i obvyčeje. Dodnes mnozí burcují svědomí nové země i okolního světa, kdykoliv je zapotřebí pomoci staré vlasti.“¹⁷¹ Jedná se však o publikaci, která nevychází z žádných vědeckých výzkumů a jejíž přínos tkví především v jednotlivých příbězích. L. Šatava, vysokoškolský profesor a významný etnolog, otázku jazyka emigrantů blíže upřesňuje: „Na přelomu 19. a 20. století je již české etnikum v USA (neustále doplňované novými imigranty) pevně konsolidované a zastává stabilní integrované místo v americké společnosti. Zároveň se však již projevují zřetelné známky transformace a rozpadu české etnické pospolitosti. Od příchodu prvních emigrantů z Čech již uplynulo půl století; projevují se silné vlivy akulturace a asimilace. Na americké půdě vyrostly generace potomků českých přistěhovalců, které ke staré vlasti a „češství“ dosud do určité míry poutá více či méně silné vědomí původu jejich rodičů a prarodičů, avšak kteří již často neovládají češtinu ani pasivně.“¹⁷²

Údaje o počtu českých mluvčích v USA je možné zjistit na základě statistických údajů sčítání lidu, které v USA probíhá vždy jednou za deset let. K reprezentativnosti výsledků ale Kučera dále uvádí, že tyto údaje tvoří sice nejspolehlivější data o americké populaci, ale vzhledem k lidnatosti země, se výzkum týká zpravidla patnáctiprocentního vzorku populace a není tedy komplexní. Další úskalí těchto výzkumů spočívá v tom, že kritéria, podle kterých obyvatelé uvádějí informace o svém jazykovém repertoáru, se v různých měřeních liší.

---

¹⁶⁹ ECKERTO VÁ (2004, str. 182).

¹⁷⁰ KUČERA (1990).

¹⁷¹ KRYSTEK (1999).

¹⁷² ŠATAVA (1989, str. 101).

Americkou češtinu je podle K. Kučery, nutné chápat jako přistěhovaleckou variantu českého jazyka. Z toho tedy dále vyplývá na jedné straně historická zakořeněnost v národní variantě češtiny a na straně druhé aktuální nepřislusnost k této variantě. (KUČERA, 1990, str. 69).

Výsledky jednotlivých sčítání týkající se českého jazyka u Američanů tedy neslouží k přesné komparaci, ale mají spíše orientační charakter. Jak dále uvádí Kučera, komplikace v získávání výsledků v minulosti způsobilo například dvojí pojetí termínu „mateřský jazyk“: „ V roce 1940 byl pro potřeby sčítání obyvatel USA mateřský jazyk vymezen jako, základní jazyk užívaný v rodině příslušné osoby v jejím nejranějším dětství“, avšak v praxi byl často chápán i jako složka jazykového repertoáru dotazovaných osob, jako jazyk, kterého tyto osoby skutečně dosud užívají.“ To způsobilo, že výsledky často neodpovídaly skutečnosti, protože někteří uvedli češtinu jako svůj mateřský jazyk, přičemž ho ale již nedokázali aktivně používat. Tyto nepřesnosti vedly k tomu, že dotazníky pro sčítání lidu prošly mnoha změnami. To Kučera popisuje takto: „ Při sčítání obyvatel USA v r. 1980 byl pojem „mateřský jazyk“ ponechán zcela stranou a průzkum jazykového repertoáru americké populace se zaměřil na *„jazyk užívaný doma“*, tj. na zjištění aktuálního komunikačního uplatnění jednotlivých jazyků v USA.“ Počet jedinců , kteří uvedli češtinu jako svůj mateřský jazyk se tedy v dalších výsledcích postupně snižoval.¹⁷³

Kučera uvádí, že rokem 1980 se počet českých mluvčích začal výrazně snižovat. To bylo způsobeno tím, že v tomto období již tvořila první přistěhovalecká generace, která aktivně užívala češtinu jako svůj rodný jazyk, jen malé procento čechoamerické populace. Dle Kučery tedy vyplývá, že na konci 20. století existovalo již jen málo aktivních uživatelů českého jazyka a převážně se jednalo o příslušníky starší generace.¹⁷⁴

Jaká je aktuální pozice češtiny v USA a jaký počet amerických obyvatel ovládá češtinu, není nikde přesně uvedeno a domnívám se, že je to i obtížně zjiitelné. Potomci původních českých přistěhovalců jsou nyní rozprostřeni po celých Spojených státech a míra zájmu o jejich český původ či o znalost češtiny je samozřejmě u každého rozdílná. To mohu potvrdit z vlastní zkušenosti, kdy jsem se v Iowě setkávala jednak s iowskými Čechy, kteří o svou českou minulost projevovali výrazný zájem a účastnili se různých českých aktivit či se organizovaně nebo individuálně v tomto směru vzdělávali (studovali české dějiny, učili se český jazyk, zajímali se o českou kulturu nebo současné dění v České republice). Na druhou stranu jsem potkala Američany, kteří mi sice potvrdili svůj český původ, ale dále se jím nezabývali. Dostupné aktuální oficiální informace, které jsou uvedeny na webových stránkách Generálního konzulátu ČR v New Yorku, vyplývá, uvádí výsledky sčítání lidu pouze z roku 1990. Z nich vyplývá, že v roce 1990 se v USA k českému původu hlásilo přibližně 1,3

---

¹⁷³ ŠATAVA (1989).

¹⁷⁴ ŠATAVA (1989).

miliónů obyvatel. Dále je uvedeno, že většina z nich pravděpodobně český jazyk aktivně neovládá.¹⁷⁵

Pokud se v některých amerických rodinách čeština zachovala, jedná se pravděpodobně o jinou varietu, než je současná podoba českého spisovného jazyka. „Americkou češtinu považujeme za přistěhovaleckou variantu českého jazyka. Pro americkou češtinu je tedy charakteristická jednak historická zakořeněnost v národní variantě češtiny a jednak aktuální nepříslušnost k této variantě.“¹⁷⁶ Fakt, že pokud se v Americe na některých místech čeština udržela, vykazuje rysy přistěhovalecké varianty, mohu potvrdit z vlastní zkušenosti. Během svého půlročního pobytu v Iowě jsem se setkala jen s jedním případem amerického obyvatele, které aktivně užívá češtinu. Byla jí starší paní, která v Cedar Rapids vlastní obchod s českým sklem a do USA emigrovala v 1. polovině 20. století s rodiči. Měla jsem možnost s ní v českém jazyce hovořit. Dozvěděla jsem se, že s Čechy nemluví česky ráda, protože užívají jinou varietu, než zná ona, přičemž se jí aktuální forma české jazyka nelíbí. Z toho důvodu komunikuje při svých každoročních cestách do České republiky pouze anglicky.

O kdysi aktivním užívání češtiny v USA dnes svědčí například dochované ročníky českých periodik, kdysi vydávaných na americkém území ve velkém počtu a nákladech. Čeština v Iowě má dnes jen emblematickou funkci. Při návštěvě měst Spillville a Cedar Rapids jsem se setkala s mnoha českými nápisy obchodů, ulic, budov nebo krajanských aktivit (např.: *Kolach festival a Houby Days*). Další čteně dochované české nápisy je v Iowě možné nalézt na hřbitovech. Jelikož se jedná o početný a jedinečný odkaz na užívání českého jazyka v USA, tvoří české náhrobky velice důležitý zdroj etnografických dat.

7.2 Význam češtiny na amerických náhrobkách

Současná situace potomků českých přistěhovalců nesměřuje k rozvoji užívání českého jazyka v Americe. Přesto je, jak uvádí K. Kučera, v USA možné objevit několik českých mluvčích, kteří se jazyk naučili prostřednictvím své rodiny až na americkém území. Většinou jsou to lidé vyšší věkové skupiny a nachází se na různých místech Spojených států. Kučera také dodává, že se nejedná o jedinou varietu českého jazyka, ale díky různé míře amerikanizace jsou různé i jednotlivé formy češtiny vyskytující se v Americe. K podrobnému a ucelenému výzkumu českého jazyka v Americe skrze jeho mluvčí by tak bylo nutné vytvořit

---

¹⁷⁵ USA - historie krajanů v USA (2008, online).

¹⁷⁶ KUČERA (1990).

dlouhodobý kolektivní projekt.¹⁷⁷ Jedním z míst, kde je ale možné podobu a vývoj českého jazyka v dějinách českého osidlování USA zkoumat, je hřbitov. Na něm jsou patrné symboly české identity, časové zařazení českého vystěhovalectví do Spojených států i míra užívání českého jazyka.

České náhrobky na amerických hřbitovech mají pro studium historie českého osidlování v USA nezastupitelný význam. Je možné na nich nalézt určité lingvistické jevy, které odráží míru české asimilace na území USA. Mezi ně patří například různé grafické a gramatické chyby, pozůstatky nářečí, slova zapsaná podle výslovnosti nebo jazykové struktury napodobující spisovnou češtinu. Jak uvádí E. Eckertová, náhrobky tedy mohou sloužit jako vizuální a chronologické body českého osídlování Ameriky – od jejich vylodění až do doby, kdy se Češi přestali vědomě odlišovat od Američanů.¹⁷⁸ Hřbitov jako důležitý kulturní a historický pramen byl často přehlížen, i přesto že se tam jazyk nejvíce udržel. Eckertová k tomu doplňuje: „Kde se mluví mateřským jazykem, tam se udržuje i kultura na tento jazyk vázaná.“¹⁷⁹ Pokud se tedy lingvistické údaje z náhrobků studují v kontextu vývoje dané komunity, představují velice užitečný zdroj informací.

Množství českých náhrobků v USA, dokládá lidnatost českých osad na tomto území. Nápis na hrobech obsahují různé verše, pozdravy a básně. Většina Čechů, kteří přišli do USA, byla katolického vyznání, což dokládají i ozdoby náhrobních kamenů. Eckertová uvádí k texaským hřbitovům toto: „Kameny zdobí reliéfy s katolickou symbolikou – korunou, překříženými pažemi, Boží dlaní tisknoucí ruku zesnulého...“¹⁸⁰ S obdobně zdobenými náhrobními kameny jsem se při fotografování hřbitovů v Iowě setkala i já.

Náhrobky často suplovaly funkci kroniky, protože se tvořily s vědomím, že podrobné záznamy o zesnulých budou evokovat dalším potomkům vzpomínky na jejich předky. V epitafech se tedy jednak oznamuje odchod zesnulého, ale také jsou na nich zobrazeny sliby, že se na dotyčného bude vždy vzpomínat. Na náhrobních kamenech je často uvedeno i místo původu dotyčného a v mnoha případech jsou to ještě Čechy či Morava. Často je na náhrobku napsáno konkrétní město či rodná obec zesnulého. To ukazuje na pevnou vazbu s domovem a také je z toho patrné, že mnoho obyvatel s českým původem se celý život v Americe považovalo za přistěhovalce.¹⁸¹

Hřbitovy měly spolu s kostelem a školou vždy velice důležité postavení pro obec, protože představují kulturní hodnoty a tradice komunity. Jsou to posvátná místa, kde se

---

¹⁷⁷ KUČERA (1990, str. 69).

¹⁷⁸ ECKERTOVÁ (2004, str. 12 – 20).

¹⁷⁹ ECKERTOVÁ (2004, str. 12 – 20).

¹⁸⁰ ECKERTOVÁ (2004, str. 25).

¹⁸¹ ECKERTOVÁ (2004, str. 32 – 36).

uchovaly znaky české lidové kultury lépe než kdekoli jinde. Byla to místa setkávání obyvatel a díky tomu je na nich zachycen i vývoj dané komunity. Jazyk, který promlouvá z českých náhrobních kamenů v Americe, je tedy důležitým pramenem pro studium historie českého osídlování.

7.3 České náhrobky v Iowě

Vzhledem k tomu, že americký stát Iowa byl v minulosti jedním z útočišť českých přistěhovalců, je na tamních hřbitovech možné najít i mnoho českých náhrobků. Největší koncentrace češtiny je na hřbitovech ve městech Cedar Rapids a Spillville a jejich okolí. To je dáno tím, že tato města tvořila v minulosti hlavní centra českých komunit. Výskyt češtiny na náhrobcích svědčí o tom, že se Češi v Americe snažili dlouho udržet své tradice, kulturu, jazyk a fungovat jako svébytná homogenní komunita.

Považuji za důležité, zmínit se o největším českém hřbitově v Iowě, který se nachází ve městě Cedar Rapids a je důležitou součástí tamní české tradice. Český národní hřbitov (v angličtině Czech National Cemetery), se dříve nazýval Bohemian National Cemetery, ale vzhledem k nepřesnému označení „Bohemian“ byl později přejmenován. Tento hřbitov, který je iowskými potomky českých přistěhovalců podle mé zkušenosti z roku 2012 považován za nejvýznamnější, byl založen v roce 1896. Původní rozloha 50 akrů se postupně rozrostla na současných 124 akrů. Hřbitov je velice zachovalý a udržovaný, jsou v něm okrasné stromy a keře. Současně se na něm nachází přes 8000 náhrobků, které jsou převážně české. Novější náhrobky obsahují již anglické nápisy. Hřbitov sloužil primárně pro pohřbívání Čechů, nicméně nyní se zde pohřbívají i Američané, kteří však mají českou vazbu, například potomci českých emigrantů.

Ve městě Iowa City, kde jsem studovala, se nachází několik hřbitovů. Navštívila jsem ty, které jsou přímo ve městě (několik jich je ještě v těsném okolí města). Ze 13 hřbitovů se na čtyřech z nich nachází nějaké české náhrobky. Jsou to hřbitovy: Agudas Achim Cemetery, Old Newport Cemetery, Oakland Cemetery a St. Joseph Cemetery. Nejznámější z nich je mezi místními Oakland Cemetery, a to díky legendě, která se váže k jednomu českému náhrobku, nacházejícímu se na tomto hřbitově. Tento hřbitov se nachází v severní části města a byl založen roku 1843 pro obyvatele Iowy, a tedy i pro české přistěhovalce. Jako městský

hřbitov byl jeho provoz udržován daňovými poplatníky a v průběhu let se stále rozšiřoval. Hřbitov je charakteristický českým náhrobkem, u kterého je 2,6 metrů vysoká socha černého anděla (Black Angel). Ta byla vytvořena v roce 1913 jako památka na zesnulého Mikuláše Feldeverta. Lidová tradice a pověry přejmenovaly sochu na „Angel of Death“. K soše se váže příběh, který se datuje na konec 18. století, kdy z Čech do Iowy přicestovala Teresa (jméno podlelo amerikanizaci), později s příjmením Feldevert. Za svého života si nechala vyrobit sochu bronzového anděla od českoamerického sochaře Maria Korbela a nechala ho umístit na hřbitov, k náhrobku svého zesnulého manžela. Po její smrti byla i ona pochována v tomto hrobu, a ačkoli památka obsahuje datum narození Teresy, není tam uvedeno žádné datum úmrtí. V průběhu let bronzová socha zoxidovala a získala černou patinu. Pro folklor byla změna barvy důvodem pro vznik různých pověr a mystických příběhů. K tomu přispěl i fakt, že anděl má na rozdíl od jiných soch sklopenou hlavu. Jedna legenda říká, že Teresa Feldevert byla velmi tajemná žena a že její zlo způsobilo zčernání anděla. Existuje ještě mnoho dalších příběhů, které se vážou k tomuto místu a kolují mezi obyvateli Iowy.¹⁸² Já jsem se na sochu ptala několika lidí a všichni z nich nějakou legendu o tomto náhrobku znali. Za zajímavé považují fakt, že mnoho z tázaných nevědělo, že hrob je český. Jedna obyvatelka si dokonce myslela, že slovo „rodina“, uvedené na náhrobku, je jméno pohřbené ženy. Tento hrob je neodmyslitelnou součástí legend v Iowě. Po celé generace místní obyvatelé a studenti univerzity chodí na Oaklandský hřbitov, často pod měsíčním světlem a zamýšlejí se nad tajemstvím anděla. Hrob je považován za jedno z nejmystičtějších míst města.¹⁸³

Další hřbitovy s českými náhrobky jsem navštívila ve městě Spillville a jeho okolí. V přilehlém městě s českým názvem Protivín je malý hřbitov, který se jmenuje Česko národní hřbitov. Přímo ve městě Spillville se nachází nejstarší český katolický kostel v Americe, kostel sv. Václava. Jsou v něm varhany, na které hrál při svém pobytu v USA Antonín Dvořák. Kostel je obklopen rozlehlým hřbitovem, na kterém jsou téměř ve všech případech české hroby. Při mé návštěvě města Spillville mě hřbitovem provedl pan Stev A. Klimesh, který hřbitov spravuje a je potomkem pana Cyrila Klimeshe, autora knihy *Přicházeli zdaleka*.

---

¹⁸² CARROLL (2013,online).

¹⁸³ *Iowa's Mysterious Black* (1993, online).

8 ANALYTICKÁ ČÁST

8.1 Jazykový korpus

Pro jazykovou analýzu textů na českých náhrobcích jsem si vybrala dva hřbitovy blízko obce Swisher v okrese Johnson (Johnson County) ve státě Iowa. Mým prvním záměrem bylo analyzovat texty z náhrobků na českých hřbitovech ve městech Cedar Rapids a Spillville. To by bylo jistě zajímavé, ale z časových a logistických důvodů jsem musela zvolit jiné hřbitovy. Národní hřbitov v Cedar Rapids čítá přes 8 000 náhrobků a jejich analýza by mohla být předmětem dalšího výzkumu. Náhrobky na hřbitově ve Spillville jsem nemohla zaznamenat jednoduše z toho důvodu, že jsem v Americe nedisponovala autem a do této obce jsem se tedy dostala jen jednou, díky ochotě Američanů, se kterými jsem se v Iowě seznámila. A vzhledem k tomu, že jsem od nich měla naplánovanou prohlídku obce a okolí, neměla jsem čas k dokumentaci tak rozlehlého českého hřbitova, který se ve Spillville nachází.

Vzhledem k dostupnosti materiálu a možnosti ověření dat byly po úvaze vybrány k dalšímu rozboru náhrobky ze dvou hřbitovů, a to Blain Cemetery a Anderson Cemetery. Zdokumentovaný vzorek obsahuje 222 fotografií. Oba hřbitovy jsou americké, ale kvůli českému osidlování Iowy je na nich i velké množství českých náhrobků. Hřbitovy se nachází blízko obce Swisher, na cestě mezi Iowa City a Cedar Rapids, zhruba 15 minut jízdy autem od Iowa City. Blain cemetery je rozlohou menší, a je na něm tedy i méně náhrobků. Po důkladném prozkoumání jsem na tomto hřbitově získala záznamy z 53 českých náhrobků. Anderson Cemetery je rozlohou větší, a proto bylo možné zajistit i více materiálu. Z tohoto hřbitova mám zdokumentováno 169 českých náhrobků.

Vlastní fotografie jsem v případě zhoršené čitelnosti doplnila fotografiemi z webového portálu *Iowa Gravestone Photo Project*.¹⁸⁴ Tento projekt obsahuje záznamy hrobů ve dvaceti amerických státech. Původ webu je datován do roku 2003, kdy chtěl jeho zakladatel Rich Lowe digitalizovat fotografie svých předků s následnou možností internetového vyhledávání. Za spolupráce jeho syna vznikl webový portál, který se rychle rozšířil a nyní osahuje tisíce záznamů. Na webových stránkách tohoto projektu je v anglickém jazyce uvedeno (přeložila B. Měkotová): „Posláním tohoto projektu je zachytit digitální snímky náhrobků našich předků pohřbených v Iowě. Jak plynou další desetiletí, dochází ke zhoršování stavu mnoha náhrobků a jejich následnému mizení. Archivací těchto snímků můžeme vzdát čest našim předkům a pomoci zachránit tyto důležité záznamy. Stejně tak můžeme badatelům poskytnout nástroj

---

¹⁸⁴ Iowa Gravestone Photo Project (2003, online).

pro výměnu informací s dalšími badateli, kteří mají společnou linii předků.“¹⁸⁵ Protože je tento projekt tvořen a doplňován dobrovolníky, není dokumentace hřbitovů v některých případech kompletní.

8.1.1 Kritéria výběru českých náhrobků k rozboru

Pro definování náhrobků jako českých jsem si stanovila existenci alespoň jednoho bohemismu v textu. Náhrobek jsem tedy zahrnula do vzorku, pokud na něm byl uveden alespoň jeden z následujících českých rysů: české příjmení (i amerikanizovaná forma), české místo narození, česká fráze, český výraz anebo nějaký český rys v rovině grafické, v hláskosloví, tvarosloví či lexiku. V mnoha případech na český původ náhrobku odkazovalo pouze příjmení, které bylo součástí již anglického textu. Příjmení byla ve většině případů již také anglicizována (např. *Castek*, *Shramek*, *Benesh*). Český rys se mohl objevit v rovině grafické (například přítomnost českých diakritických znamének: *Shrámek*, *Šplichal*) i fonologické, to se týkalo například kombinatoriky, případně řetězové souslednosti hlásek (např. jméno *Shramek* ukazuje posloupností daných fonémů na český původ). Některá příjmení již ztratila českou diakritiku, ale kombinatorika hlásek naznačovala, že se jedná o typická česká příjmení (např. *Dvorak*, *Zalesky*, *Zizkovsky*, atd.) Nezohledňovala jsem však případná německá příjmení českých migrantů, pokud na náhrobcích nebyly jiné bohemikální rysy. Kromě uvedených kritérií se jako identifikátor českých náhrobků objevovaly české epitafy, česká křestní jména, česky psaná data či české označení příslušníka rodiny, které se vyskytovalo psané velkými písmeny zpravidla v horní části náhrobku či dokonce na samostatném náhrobním kameni (např. *MATKA*, *OTEC* apod.).

8.1.2 Transliterace

Výsledný soubor fotografií jsem následně transliterovala. Při procesu přepisu jsem zachovala vše včetně malých a velkých písmen, horních indexů u dat, normálního písma a kurzívy. Dále jsem se snažila o co nejvěrnější zachování struktury textu na náhrobku. Jednotlivé nápisy jsem tedy rozdělila do řádků tak, jak je to uvedeno na náhrobku. Na některých náhrobcích se vyskytuje ozdobné písmo nebo větší mezery mezi jednotlivými písmeny, to už jsem v přepisu nezohlednila. Velkou pozornost jsem věnovala zejména

---

¹⁸⁵ Tamtéž.

přesnému rozlišení podoby a umístění diakritických a interpunkčních znamének. Často bylo zapotřebí důkladné přiblížení detailů fotografie, protože rozpoznatelnost komplikoval stav a stáří náhrobku. V některých případech jsem musela označit text za nečitelný, neboť postupem času se z některých míst v různém rozsahu vytratil. Z celkového počtu 222 náhrobků jsem v přepisu u 9 z nich označila část textu jako nečitelný. Jedná se o tyto fotografie (označení odkazuje na jednotlivé fotografie v Příloze 1 a Příloze 2, této práce):

Tabulka 2 – Nečitelné části nápisů

Číslo náhrobku	a52	b6	b7	b41	b88	b90	b110	b136	b145	b162	b163
Rok vzniku	1902	1894	1900	*	1895	1883	1910	*	1916	1903	1885

Rok vzniku odvozuji z roku úmrtí.

*Na těchto náhrobcích je nečitelný právě rok.

Horní řádek tabulky označuje konkrétní příklad a ve spodním je uveden rok úmrtí, tedy také rok, ze kterého náhrobek pravděpodobně pochází. Je patrné, že v případě nečitelnosti textu se jedná výhradně o nejstarší náhrobky. Text na fotografii b136 je nečitelný právě v místě uvedeného roku, ale vzhledem ke struktuře zbylého textu tohoto náhrobku se domnívám, že se také jedná o jeden ze starších nápisů.

8.1.3 Výsledný soubor

Tabulka 3 – Analyzovaný vzorek

Zdokumentované náhrobky	222
Získané záznamy	303

Kompletní soubor zkoumaného vzorku s transliterací textu na náhrobcích je v příloze této práce. Přílohy jsem rozdělila podle jednotlivých hřbitovů a jednotlivé fotografie jsem očíslovala (Blain Cemetery - a, Anderson Cemetery - b). Z celkem 222 fotografií a tedy stejného počtu náhrobků jsem získala 303 záznamů. Na některých nápisech je totiž uvedeno více jmen. Každé jméno jsem tak počítala jako samostatný záznam. Náhrobky a18, a38, b28, b116 obsahují jména tří osob.

Pro zařazení do jednotlivých chronologických období pro mě bylo určující datum úmrtí, což je pravděpodobně i datum, kdy byl náhrobek zhotoven. V 16 případech není rok v nápisu uveden. Z tohoto počtu je na osmi náhrobcích uvedeno pouze příjmení (a13, a40, b26, b46, b56, b134, b165, b167), na dvou je datum úmrtí uvedeno formou stáří zemřelého (b96, b147). Na zbylých náhrobcích jsou uvedeny v různých kombinacích tyto údaje: měsíc nebo rok narození, jména, úvodní fráze či epitafy, ale rok narození chybí (a50, b1, b50, b100, b106, b107).

Pro určení míry anglicizace jednotlivých náhrobků bylo stěžejní analyzovat formu zápisu data, křestního jména a příjmení. Velké množství informací mi dále poskytly zejména delší texty, které některé náhrobní kameny obsahují. Jedná se o úvodní fráze, epitafy nebo uvedení stáří zemřelého, příbuzenských vztahů či místa, odkud pocházel.

Tabulka 4 – Počty náhrobků podle struktury nápisu

Úvodní fráze	Jméno a příjmení	Pouze příjmení	Epitaf	Další informace
26	218	9	26	58

Do skupiny „další informace“ patří především uvádění rodiště či rodinných vztahů.

Na většině zdokumentovaných náhrobků je uvedeno jméno i příjmení. Množství textu se dále v různých obdobích liší. Na 26 náhrobcích je uvedena také nějaká úvodní fráze či epitaf. V 58 případech je možné z náhrobku vyčíst i další informace (místo narození, příbuzenské vztahy nebo stáří zesnulého). Některé náhrobní desky jsou již psány zcela anglicky a jejich struktura je velmi strohá (obsahují pouze jméno a rok). Objevilo se devět případů, kdy je na náhrobku vyryto pouze příjmení. Z výše uvedené tabulky je patrné, že získaný materiál obsahuje dostatečně velké množství informací pro následnou analýzu textů.

8.2 Význam českých nápisů na náhrobních kamenech v Iowě

České náhrobky v Iowě a rozmanité lingvistické jevy, které se na nich nachází, jsou dokladem postupné asimilace českých přistěhovalců do americké společnosti. Některé z jazykových chyb, které se objevují v českých textech starších amerických náhrobků, mohly být ale také způsobeny vlivem nových faktorů, které přinesla emigrace Čechů do USA. „V nejstarších nápisech nejsou výjimkou různé nesrovnalosti a chybějící údaje proto, že nápisy vznikaly ve vypjatých citových situacích, navíc umocněných vzdáleností, která

přistěhovalce dělila od domova.“¹⁸⁶ Jak ale Eckertová uvádí dále ve svých studiích, většina jazykových odlišností svědčí o neustálém vývoji českého jazyka, který v Americe podléhal novým vlivům a měnil se souběžně s tím, jak se měnila pozice české komunity, jež dlouhou dobu fungovala paralelně s tou americkou. Náhrobní nápisy tedy slouží i jako zdroje historických údajů.¹⁸⁷ Můžeme z nich vyčíst některé informace o životě Čechů v USA. Komparace údajů na starších a nových náhrobních kamenech zřetelně vypovídá o postupném anglickém vlivu, díky němuž získaly české komunity v USA svůj specifický ráz.

Tímto tématem se podrobněji zabýval také student Univerzity Karlovy Dominik Obruča, který rovněž absolvoval studijní pobyt v USA. Ve svém příspěvku na cestovatelském webu uvedl: „Nejstarší hroby nesou jména ryze česká a epitafy bez jediné chyby. Čím jsou hroby novější, tím více chyb se na nich objevuje. Začíná to nepřechylováním příjmení do ženského rodu, pokračuje třeba v nesprávném použití háčeků a čárek. Mnoho novějších náhrobků nese již ryze anglická křestní jména. Zamerikanizovaná jsou i některá příjmení. Třeba z Jílka se stal Yilek. Povšiml jsem si také toho, že některá příjmení zde mají procentuálně větší zastoupení, než jak je tomu v české populaci. Třeba Dvořák, Sokol, Suchý a další.“¹⁸⁸

Náhrobky tedy mohou sloužit jako další pramen ke studiu jazykového vývoje imigrantů v USA. Pro komplexní analýzu této problematiky je však nutné prostudovat i jiné prameny. Jak jsem již uvedla výše, amerikanizace českého jazyka v USA je například patrná i na oficiální podobě psaného jazyka v čechoamerických tiskovinách, které v Americe vznikaly.¹⁸⁹ Spolu se změnou jazyka přistěhovalců byly podle Šatavy ovlivňovány i české zvyky a tradice: „S mateřským společenstvím si emigranti i po oddělení nadále uchovávají řadu společných rysů: etnické povědomí a etnonymum, společný jazyk, kulturu, způsob života, psychické, antropologicko-rasové a další rysy. Avšak tyto jevy etnické specifičnosti jsou brzy ovlivňovány vlivy usazení se v novém prostředí, v jiné společenské, politické a ekonomické formaci.“¹⁹⁰ A nové zvyklosti imigrantů a jejich potomků zase zpětně a dále ovlivňují jejich jazyk.

---

¹⁸⁶ ECKERTO VÁ (2004, str. 35).

¹⁸⁷ ECKERTO VÁ (1997).

¹⁸⁸ OBRUČA, (2012, online).

¹⁸⁹ JAKLO VÁ (2006).

¹⁹⁰ ŠATAVA (1989, str. 56).

8.3 Akulturace a jazykové změny

Po určité době, kdy přistěhovalí Češi žili jako etnická menšina na území USA společně s americkou majoritní populací, muselo nutně dojít k nějaké fázi akulturace. Vývoj Čechů v USA nesměřoval ke kompletní asimilaci, protože česká kultura žila na americkém území dlouho paralelně s tou americkou, případně s rodící se americkou. Jednalo se tedy spíše o proces akulturace. Přizpůsobení se novému okolí a začlenění do majoritní populace, je vždy závislé na postoji a přístupu obyvatelů dané země k imigrantům a naopak. Protože se čeští přistěhovalci v USA zpočátku snažili udržet svou vlastní kulturu a setkávali se v rámci svých komunit, akulturace probíhala pozvolna. Postupně docházelo k přebírání kulturních, estetických a sociálních norem, které ovlivňovaly jednak způsob chování Čechů, jednak i jejich jazyk.¹⁹¹

Jak uvádí Eckertová, akulturace Čechů v Texasu je patrná i z textů náhrobních kamenů: „Změna jazyka, jak ji zachycují náhrobky i jiné primární zdroje, postupuje od nářečních a spisovných variet, které se prolínají v rámci češtiny, k variabilitě působené vzájemným ovlivňováním kontaktních jazyků, které vyústilo v rozklad češtiny a přechod na angličtinu. České náhrobní nápisy tyto posuny názorně dokumentují a ilustrují postupnou akulturaci, probíhající souběžně v komunitě.“¹⁹² Jazykové změny jsou na různých starých hrobech obsaženy i na hřbitovech v Iowě. Starší hroby se od těch novějších viditelně liší, a to nejen formou jazyka, ale i grafickou úpravou. Na první pohled je na hřbitově patrné, jak byl český jazyk postupně ovlivňován angličtinou, a dá se předpokládat, že to probíhalo souběžně s tím, jak se čeští mluvčí dostávali do stále většího kontaktu s Američany. Eckertová ve svých studiích popisuje, jak se v Texasu vlivem anglických jazykových pravidel české nápisy na amerických náhrobcích postupem času měnily. Na náhrobních textech se začala objevovat jiná forma jmen, dat a formulace příbuzenských vztahů, která signalizovala jazykový vliv angličtiny.¹⁹³

Proces, ve kterém se z náhrobních nápisů v Texasu začala postupně vytrácet čeština, Eckertová v knize *Kameny na prérii* rozděluje do tří období. Jedná se o vývojové fáze české komunity v USA, které se v různých rysech odrážejí i v nápisech náhrobních kamenů. Detailnější popis této jazykové transformace uvedla v článku Češi v Texase: americká čeština na náhrobních kamenech. Ten se věnuje popisu čtyř jazykových stádií, která uspořádáním několika jazykových změn, charakterizují přechod češtiny k angličtině. Postupný vliv

---

¹⁹¹ HRUBÝ (2000)

¹⁹² ECKERTOVÁ (2002).

¹⁹³ ECKERTOVÁ (2004, str. 176 – 178).

angličtiny tam Eckertová shrnuje takto: „Prvním ústupkem angličtině je úprava vlastních jmen a způsob datování. Dále se přistupuje na anglickou interpunkci a lexikální výpůjčky. Postupně se přestávají skloňovat vlastní jména a názvy měsíců. Později se upouští od pravidelného užívání diakritických znamének a gramatické shody ve jmenných i slovesných vazbách. Nakonec pisatel již není schopen užívat češtiny tvůrčím způsobem – doslovně překládá z angličtiny, opisuje české nápisy, aniž by chápal jejich smysl, a píše česky podle paměti foneticky. I na náhrobcích psaných anglicky však objevujeme stopy češtiny.“¹⁹⁴

Výše uvedené jazykové změny se objevují i na náhrobních textech hřbitovů v Iowě. Pro přehlednější orientaci vymezím získaný materiál do tří chronologických stádií akulturačního vývoje tak, jak ho vzhledem k historii českého osídlování v Texasu popsala Eckertová. Ta doplňuje, že tato periodizace sleduje základní akulturační body jen schematicky, ale je v souladu s tím, co se ve společnosti odehrávalo.¹⁹⁵ Dále budu sledovat, jestli docházelo v Iowě k jazykovým změnám v posloupnosti, kterou ukazuje výzkum z Texasu. V závěru procesy jazykové změny v Iowě a v Texasu porovnám. Je třeba vzít v úvahu, že charakteristika vývoje nemusí být platná pro všechny jednotlivé náhrobky, protože vždy záleží na individuálním jazykovém vývoji daného jedince a mnoha dalších faktorech. Eckertová k tomu poznamenává: „Rozborem nápisů můžeme jazykovou změnu částečně rekonstruovat, ale nemůžeme ji přesně chronologicky vymezit ani s určitostí popsat, jak na angličtinu přecházeli jednotliví mluvčí v souvislosti s tím, zda zaujímal k češtině kladný či nevšimavý postoj, v jakých situacích a rozsahu užívali češtiny (při modlení, zpěvu, výuce dětí apod.). I v roce 1920, kdy byl již anglický vliv značný, je možné objevit náhrobky s výhradně českými nápisy.“¹⁹⁶

---

¹⁹⁴ECKERTOVÁ (1997).

¹⁹⁵Tamtéž, str. 101 – 103.

¹⁹⁶Tamtéž.

Tabulka 5 – Rozdělení zkoumaného vzorku do tří chronologických skupin

1. stádium (1860-1914)	2. stádium (1915-1945)	3. stádium (1945-)
a9, a10, a12, a17, a17, a26, a30, a35, a37, a37, a47, a47, a48, a49, a52, a53, b6, b7, b10, b11, b12, b13, b14, b15, b17, b17, b18, b22, b23, b24, b29, b30, b31, b31, b32, b33 b37, b44, b45, b51, b52, b53, b54, b57, b57, b59, b60 b66, b70, b72, b73, b73, b75, b80, b80, b81, b81, b85, b86, b87, b88, b89, b90, b93, b93, b102, b108, b108, b109, b110, b110, b111, b112, b117, b118, b120, b121, b123, b124, b127, b143, b146, b157, b162, b163, b164, b168	a3, a3, a5, a14, a18, a19, a21, a21, a23, a28, a28, a30, a34, a35, a43, a43, a53, b2, b5, b9, b16, b16, b19, b21, b25, b28, b28, b35, b36, b40, b43, b45, b47, b55, b55, b59, b61, b63, b66, b67, b69, b71, b77, b78, b79, b81, b91, b92, b98, b101, b103, b104, b116, b119, b122, b126, b127, b128, b129, b132, b138, b137, b139, b143, b145, b146, b148, b150, b150, b152, b154, b156, b166	a1, a2, a4, a6, a7, a8, a11, a14, a15, a16, a18, a20, a22, a23, a24, a25, a27, a29, a31, a32, a33, a34, a36, a38, a39, a41, a42, a44, a45, a46, a51, b3, b4, b8, b9, b19, b20, b21, b25, b27, b28, b34, b38, b39, b40, b42, b44, b48, b49, b58, b62, b64, b65, b68, b72, b74, b76, b77, b79, b82, b83, b84, b94, b95, b97, b99, b104, b105, b113, b114, b115, b116, b122, b125, b130, b131, b133, b135, b140, b141, b142, b149, b151, b153, b154, b155, b158, b159, b160, b161, b166, b169

Označení určují konkrétní náhrobek. Jelikož na náhrobech jsou uvedena až tři jména, tak je v několika případech číslo náhrobku uvedeno v dané kategorii až třikrát.

Z celkového počtu 303 záznamů je na 285 z nich uvedeno datové zařazení. Takové nápisy jsem následně rozdělila do tří vývojových skupin, které popsala Eckertová. První skupina čítá 88 záznamů, druhá 72 a třetí 125. Označení některých náhrobků se ve více skupinách objevuje z toho důvodu, že daný náhrobní text obsahuje záznamy až tří jmen. Každé jméno s uvedeným datem jsem tedy počítala jako jeden záznam. Jak je patrné z tabulky, nejpočetnější skupinou jsou náhrobky po r. 1945. Je to dané také tím, že na těchto náhrobech se nejčastěji objevuje více jak jedno jméno. Toto rozdělení slouží primárně k přehlednější orientaci ve zdokumentovaném materiálu. Dále budu sledovat, jaké jazykové jevy a odchylky od předpokládaného stavu se u jednotlivých textů objevují.

8.3.1 První stádium

Tabulka 6 – Velikost vzorku v prvním stádiu

Počet náhrobků	74
Počet záznamů	88

Počet náhrobků určuje celkové množství náhrobků, na kterých se objevuje příslušné datové zařazení prvního stádia. Počet záznamů značí kolik jednotlivých záznamů (jméno a datum) spadá do tohoto období. Na náhrobcích se vyskytují až tři záznamy.

První období Eckertová vymezuje rokem 1860, kdy do Spojených států dorazili první čeští přistěhovalci a konec přibližně ohraničuje 1. světovou válkou. V této fázi používá pro přistěhovalé Čechy příhodný název „Češi v Texasu“, což určuje i několik specifických znaků náhrobních nápisů z této doby.¹⁹⁷ Po studiu náhrobků v Iowě mohu říci, že označení „Češi v Iowě“ pro první generaci českých přistěhovalců, by bylo vhodné i pro tuto oblast. Z nejstarších českých hrobů vyzařuje ryzí češství, které napovídá tomu, že Češi se snažili zpočátku udržet soudržnost a zachovat si svou kulturu a také jazyk. Čeština náhrobních nápisů se stále ještě úspěšně bránila většímu vlivu angličtiny. Z různých českých kulturních a jiných spolků, které mají v Iowě dlouhou tradici, je patrné, že první generace Čechů se v Iowě snažila udržet svou českou identitu. Totéž se, jak uvedla Eckertová (1998), dělo i v Texasu.¹⁹⁸

8.3.1.1 Přítomnost češtiny na náhrobcích

Tabulka 7 – Podíl češtiny a angličtiny na náhrobcích z 1. období

Jazykové zařazení	Podíl náhrobků v %
jen český text	87
jen anglický text	11
anglický vliv ve formátu data	2
odchylky v pravopisu a hláskosloví	37

Součet údajů v tabulce se nerovná 100%, protože některé náhrobky spadají do více kategorií.

¹⁹⁷ ECKERTO VÁ (2004, str. 103).

¹⁹⁸ ECKERTO VÁ (1998).

Výše uvedená tabulka shrnuje analýzu 74 náhrobků, které spadají do prvního období. Ze statistických údajů vyplývá, že většina nejstarších náhrobků obsahovala ještě český text. Z tabulky lze ale vyčíst i postupný vliv angličtiny, který se objevoval nejvíce ve změnách v rovině pravopisu a hláskosloví. Také docházelo ke grafické adaptaci, kdy byly háčky a čárky vynechány, případně byly umístěny chybně. Převahu češtiny na náhrobních textech z tohoto období v Texasu potvrzuje i Eckertová: „Většina nápisů z období před rokem 1900 je psaná česky bez jakékoli známky anglického vlivu.“¹⁹⁹ Uvádím zde některé texty z nejstarších iowských náhrobků, které jsem zdokumentovala.²⁰⁰

Zde odpočívá FRANTIŠEK DVOŘÁK Rozen v Čechách 9. Listopadu 1831 Zemřel 15. Června 1902 Budiž jemu země lehká (a9)

Postavený pomník tento nakladem rodiny Fr. DVOŘÁKA zesnulé manželce jeho FRANTIŠCE Rozen 6^{ho} Brezna 1838 Kvasínách v Čechách 6^{ho} Června 1897 (a10)

EMÍLEK SERBOUSEK NAR. 10 ŘÍJ. 1891 ZEM. 2 DUB. 1896 'JŮLYNKA NAR. 16 MAJ. 1890 ZEM. 9 ŮNO. 1891 (a37)

ZDE ODPOCIVAI ANNA TROJINA ROZENA V JAVORNICI U RYCHNOVA NAD K. V ČECHÁCH 20. BŘEZ. 1838 ZEMŘELA 10. DUB. 1898 OTEC JOSEF TROJINA ROZEN V JAVORNICI V ČECHÁCH ROKU 1832 ZEM. 21. KVĚT. 1905 Odpočivejte vpokoji. (a47)

DANIEL VOSTŘEL Narozen v Čechách 8. Července 1840 Zemřel v stáří 62 Roku (a52)

Zde odpočívá v pánu zesnulá ANNA BENEŠOVA rozena Roku 1830 Zemřela 5. Dubna 1900 Budiž ji zemně [nečitelné][nečitelné] Ji její Sin. (b9)

¹⁹⁹ ECKERTOVIÁ (1997).

²⁰⁰ Veškeré uvedené příklady jsou zahrnuty v příloze této práce (Příloha 1, Příloha 2). Texty starších náhrobků zde uvádím celé a ve větší kvantitě, jelikož jsou jazykově bohaté a jejich specifičnost je často patrná právě v celkové podobě. U novějších náhrobků, kde se text mnohdy omezuje pouze na základní údaje, uvádím jen jednotlivé jazykové jevy s odkazem na příslušný přepis v příloze.

VENCLÍČEK BEZDĚK LEDNA 7, 1895 LEDNA 27, 1895 SPÍ SLADCE
(b10)

*Zde odpočívá Pánu zesnulý FRANTIŠEK BOHÁČ NAROZEN 2^{HO} UNORA 1813 Kraj
Chrudimský v Čechách ZEMŘEL 30^{HO} PROS 1901 V STÁŘI 38R.10M.28D. Pán Bůh
Vám dej odpočinuti věčně náš drahý a milovaný Manželi a Otče* (b11)

JAN KLIMEŠ ZEM. 13. UNORA 1909 V STÁŘÍ 57 ROKŮ MARIE KLIMEŠ ROZ.
30. KVĚT. 1959 ZEM. 3. KVĚT. 1906 (b80)

ZDE ODPOČÍVA JOS. KONÁSEK NAROZEN, V ROKU 1819. ZEMREL V ROKU
1897. POKOJ POPELI JEHO.. (b85)

ZDE ODPOČÍVÁ V PÁNU ZESNULÁ MARIE MANŽELKA ANTONA W.
KOPECKÝ ZEMŘELA 3.LEDNA 1896 V STÁŘÍ 24ROKŮ10 MĚSÍCŮ A 20 DNÍ
(b87)

*Zde v pánu Odpočívá paňi TEREZIE KORAB Zemřela 16. Srpna 1895 dosáhla věku s
[nečitelné] 70 Roků a 6 měsícu.* (b88)

Některé náhrobní nápisy obsahují osobité neformální texty a jiné jsou zdobený tradičními ustálenými hřbitovními nápisy. Téměř všechny ale ještě obsahují český text. Na některých z nich se již objevují nějaké odchylky či chyby. „Jen málokdy se na náhrobcích setkáme s bezchybnou spisovnou češtinou“, poznamenává o texaských náhrobních kamenech Eckertová.²⁰¹ Tento fakt jsem vysledovala i v Iowě. Zde jsou všechny jazykově korektní české texty i s uvedením dat, které jsem na iowských hřbitovech zdokumentovala:

ZDE ODPOČÍVÁ ANNA ČASTKOVÁ NAROZENÁ V PŘÍVRATI ; V ČECHÁCH
18. SRPNA 1838 ZEMŘELA 10. ÚNORA 1897 ODPOČÍVEJ V POKOJI (b24)

ZDE ODPOČÍVÁ ZESNULÝ V PÁNU VINCENC ČUHEL NAROZEN 10.
ČERVENCE 1810 ZEMŘEL 16. SRPNA 1896 ODPOČÍVEJ V POKOJI (b33)

---

²⁰¹ ECKERTOVÁ (1998)

Zde odpočívá ANNA PRVNÍ MANŽELKA FR. FELTRA ZEMŘELA 18. LIST. 1882
V STÁŘÍ 99 ROKŮ (b51)

Zde odpočívá MARIE DRUHÁ MANŽELKA FR. FELTRA ZEMŘELA 4. ŘÍJNA
1893 V STÁŘÍ 36 ROKŮ (b52)

JAN ŠTANCEL NAROZEN 2. SRPNA 1856 ZEMŘEL 19. DUBNA 1932 (b148)

Mnoho českých náhrobních textů z 2. poloviny 19. století obsahuje různé jazykové odchylky od podoby spisovné češtiny. Jak rychle angličtina pronikala do jednotlivých českých rodin a komunit, záviselo na kontaktu Čechů s Američany a angličtinou, což u každého probíhalo různým způsobem a podléhalo to mnoha faktorům. Nářeční vlivy a nesprávná podoba spisovné formy psané češtiny jsou patrné i na hřbitovech v Iowě. Chyby a nepřesnosti jsou způsobeny, jak dále Eckertová uvádí, nejistotou či neznalostí autorů náhrobků o správné psané podobě spisovné formy českého jazyka. Některé jazykové jevy jsou také způsobeny českým nářečím, které si imigranti s sebou do Ameriky přivezli. Na nejstarších náhrobcích se tedy vyskytují různé jazykové odchylky, které svědčí o pronikání vlivu angličtiny. Zpočátku se jedná o pár jevů v různých rovinách.

8.3.1.2 *Pravopis a hláskosloví*

Diakritická znaménka byla v tomto období stále ještě samozřejmou součástí náhrobních nápisů. Háčky jsou na starých náhrobních nápisech většinou uvedeny správně. Zde uvádím několik slov s absencí háčků, které jsem v Iowě na hřbitovech našla: *zemrel* (b85), *ve stari* (b157), *brezna*, *cervna* (a10), *odpociva*, *kvetna* (b14), *Budislave* (a35). Nelze samozřejmě vyloučit, že u některých z nich se může jednat o nářeční jev (např. o ztrátu jotace po původních retnicích *kvetna*, *Budislave*) nebo o analogii (*zemrel* podle *mrou*, *mra*). Ve zkoumaném vzorku se objevilo jedno slovo s nadbytečným užitím háčku: *paňi* (b88). V tomto případě se pravděpodobně jednalo o fonetický pravopis, stejně jako v případě asimilace *lechka* (a9). Tento jev také popisuje Eckertová ve své texaské studii: „Fonetický přepis svědčí o tom, že autor neměl náležitou představu o psané podobě češtiny (*Bud'z Bohem 1900*, *Budiš*

*ji země lechkou 1890, na Slesku, štěstí, zhledáme).*²⁰² Ve své práci jsem našla ještě tři příklady tohoto typu: *zemně* (b7), *lechká* (a9), *odpocivai* (a47).

Případů krácení hlásek jsem objevila více: *jeji Sin* (b7), *sve, Česke Rybne* (b12), *měsicu* (b13, b14), *odpočiva* (b14, b85), *52 roku* (b124), *stari 6 měsicu* (b157). V případě krácení vysokých hlásek *í, ú* a dlouhých samohlásek v nepřízvučné pozici (např. *odpočiva*) se může jednat o severovýchodočeský nářeční jev, z této oblasti někteří zesnulí pocházeli. Chybování v psaní hlásek *i/y*, o kterém také píše Eckertová, jsem našla v jednom případě: *Sin* (b7). Mimořádně zajímavý jev je umístění čárky nad literu *J*, které se vyskytuje na dvou místech. Druhý případ spadá do druhého období, ale vzhledem k tomu, že se jedná pouze o dva příklady takto zajímavého jevu, uvádím ho i zde. (Na náhrobcích byla čárka skutečně nad literou, což zde z technických důvodů nemohu přesně napodobit):

‘JÜLYNKA NAR. 16 MAJ. 1890 ZEM. 9 ŮNO. 1891 (a37)

STEPANEK ‘JOSEF 1874 – 1921 1885 – 1938 (a43)

Z grafických jevů je dále třeba upozornit na grafém *ů* s kroužkem v iniciální pozici na náhrobku a37 (*ZEM. 9 ŮNO. 1891*) a na pronikání velkých písmen k apelativům (b7 *Sin*, a52 *Roku*, b12 *Spi*, b13 *V Stáří*, b45 *Popeli* atd.), někdy snad s honorifikační funkcí (např. b11 *Manželi a Otče*, z druhého stadia a28 *Drahý Otče*). Malé písmeno místo očekávaného velkého se vyskytuje na náhrobcích b53 (*V pánu*), b54 (*v pánu*).

Psaní in continuo se vyskytuje v těchto případech: *vpánu* (b86), *Těvzpomínat* (b12), *vpokoji* (a47). To je ale jediný příklad takového zápisu ze všech sedmi případů užití fráze: *Odpočivej v pokoji*.

Dále je třeba se zmínit o chybějící předložce *v* v několika případech: *Zde odpočívá Pánu zesnulý* (b11), *Kvasinách* (a10), *Budislave* (a35). Vždy jde o bezpředložkové lokály. Poslední dva případy by bylo možné interpretovat jako adverbializaci lokálního určení, vzhledem k prvnímu případu (což je ovšem rovněž ustálené znění) a severovýchodočeskému nářečnímu původu některých zemřelých je možné uvažovat také o nářečním jevu severovýchodočeském. Právě předložka *v* tam z neslabičných předložek zaniká, snad i

---

²⁰² ECKERTO VÁ (1997)

vzhledem ke své fonetické povaze (v obouřetné výřlovnosti), nejčastěji,²⁰³ srov. i zánik *v* v příkladech jako *sjet* < *svjet*, *dje* < *dvje*, *bratroj* > *bratrovi*. Český jazykový atlas dokládá ztrátu předložky *v* v lokálu *boudě* typicky právě pro severovýchodočeskou nářeční oblast.²⁰⁴ Hiátové *-j-* se objevuje v osobním jméně *Emanujel* (b121).

Vzhledem ke struktuře náhrobních nápisů věnujeme samostatné kapitoly antroponymům a psaní dat.

8.3.1.3 Podoba a změny antroponym

Tabulka 8 – Formát křestních jmen

křestní jména celkem	česká křestní jména
89	77

Vzhledem k důležitosti osobních jmen na náhrobcích jim věnujeme samostatné podkapitoly, i když jevy u nich zaznamenané spadají do pravopisu, hláskosloví, morfologie, slovotvorby i lexikologie.

Do roku 1915 se na zkoumaných hřbitovech ve většině případů objevují česká křestní jména. V tomto období jsou ještě zachována diakritická znaménka na správném místě. Kompletní seznam jmen ze zkoumaných náhrobků je v příloze této práce. Zde uvedu jen několik příkladů: *František* (a9, a12, b11, b163), *Marie* (b52, b80, b87, b109, b124, b168), *Josef* (a47, a53, b17, b59, b85, b93, b146). To jsou nejčastější česká jména, která se v Iowě na hřbitovech vyskytovala. Na některých náhrobcích jsou použity i anglické ekvivalenty českých jmen, v tomto období se však ještě příliš nevyskytují. Z uvedených jmen je to v této skupině pouze *Frank* (a49, b45, b73, b143), jména *Mary* a *Joseph* se objevují až v pozdějším období. V první skupině se objevuje jen několik chyb v křestních jménech. Většinou se jednalo o ztrátu diakritiky, případně chybné umístění, nebo o fonetický zápis: *Ignac* (a30), *Jůlynka* (a37), *Ruzena* (b14), *Jindřich* (b23), *Emanujel* (b121). Zajímavým svědectvím o české pospolitosti a stmelenosti v raných přistěhovaleckých komunitách je přítomnost deminutiv u křestních jmen: *Johanka* (a30), *Jůlynka*, *Emílek* (a37), *Venclíček* (b10), *Barborka* (b17), *Baruška* (b78) *Libuška* (b157). Ne vždy se přitom jedná o děti zemřelé v nízkém věku: *Barborka Coufal* (b17) se dožila 71 let.

²⁰³ BĚLIČ (2005).

²⁰⁴ BALHAR (2005).

Eckertová uvádí, že česká příjmení se v Texasu uchovala v mnoha případech déle než křestní jména. „Někdy se uvádí křestní jméno již anglické, zatímco příjmení si zachovává českou výslovnost i diakritiku (*Mary Novák, Mari Půlkrabek*)“.²⁰⁵ Takové případy je možné nalézt i v Iowě: *Josephine Dvořák* (b45), *Charles Janko* (b72), *Charles Pudil* (b117).

V této fázi se objevuje u jmen ztráta vyznačování diakritických znamének: *Langrova* (a17), *Mihulecky* (a26), *Petrik* (a30), *Benešova* (b7), *Červeny* (b30), *Dohnalek* (b37), *Chihak* (b66), *Dvorak* (b44), *Korab* (b88), *Pospisil* (b115), *Stretesky* (b143), *Žabokrsky* (b168). Také jsou některá příjmení přizpůsobena anglické diakritice: *Troyna* (a48, a49), *Ceynar* (b15), *Chihak* (b66). Podle Eckertové v Texasu od diakritických znamének postupně upouštěli, protože ve styku s Američany byla zbytečná.²⁰⁶ U některých příjmení tedy zmizely háčky: *Serbousek* (a37), *Dvorak* (b44), *Konásek* (b85), *Pospisil* (b115), *Stretesky* (b143). Stále však převládala příjmení v českém znění. Ve zkoumaném vzorku je jich v této fázi 48.

Pokud jde o přechylování v prvním stádiu, z celkových 32 ženských příjmení je 5 přechýlených, ostatní jsou ve formě mužského rodu. To potvrzuje stav zjištěný E. Eckertovou v Texasu, že přechylování ustupuje poměrně brzy.²⁰⁷

8.3.1.4 Nářeční variety

Na některých nejstarších náhrobcích se vlivem různého ponětí o české spisovnosti umísťovaly chybně čárky. Eckertová uvádí tyto příklady: *naší, jím, muž, bližnímu*.²⁰⁸ V Iowě se objevily tyto příklady: *Spí sladce* (b10), *odpočínutí* (b11). Oba příklady nečekané délky je možné vysvětlit pomocí analogie: imperativ *spí* má zřejmě délku z tvarů *spím* atd.), podstatné jméno slovesné *odpočínutí* může mít analogickou délku podle tvarů jako *odpočívám, odpočívát* atd.

Pro přesnější určení nářeční výslovnosti je třeba znát původ jednotlivých přistěhovalců. Analyzovaný vzorek iowských náhrobků obsahuje pouze 12 určení místa původu.

---

²⁰⁵ ECKERTOVÁ (1998).

²⁰⁶ ECKERTOVÁ (1997).

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ Tamtéž.

Obrázek 1 – Oblast původu českých přistěhovalců podle explicitních údajů na náhrobcích

V deseti případech přistěhovalci pocházeli z východních Čech: *Kvasiny* (a10), *Javornice* (a47), *Česká Rybná* (b12), *Choceň* (b13), *Přívrat* (b24), *Budislav* (a35, b108), *Bor* (b109), *kraj Chrudimský* (a35, b88). Na zbylých náhrobcích bylo jako místo původu uvedeno pouze *Čechy* (a9, a52). U přistěhovalců z východních Čech se objevují tyto pravopisné a jazykové odchylky: *nakladem*, *Brezna* (a10), *Budislave*, *Vaclav* (a35), *unora*, *odpocivai* (a47), *odpočinutí* (b11), *sve*, *těvzpomínat* (b12), *Měsícu* (b13), *pañí*, *sme*, *Chrudimsky* (b88), *odpočiva*, *odpočivej* (b109). U dvou náhrobků, kde je označení *Čechy*, se objevilo fonetické psaní *lechká* (a9) a absence délky *62 roku* (a52).

Nářeční projevy na texaských náhrobcích Eckertová definuje takto: „Když jsou v nápise háčky umístěny správně, ale čárky chybějí nebo jsou nad krátkými hláskami spisovné češtiny, chápu nápis jako nářeční projev, případně projev interference nářečí a spisovné češtiny.“²⁰⁹ Správné umístění háčků a nečekané u čárek se objevuje u náhrobků a37, a47, a52, b10, b11, b12, b18, b30, b53, b54, b86, b90, b109, b127, b164, b168. V těchto případech čárky chybí většinou u příjmení, a u slov označující stáří, např. *6 dni* (b164), *20 Roku* (b18), *v stáří* (b127), *Žabokrsky* (b168). Jako příklad uvedu dva záznamy. Ten první obsahuje i chybné prodloužení hlásky [u]:

Zde odpočívá Manželka ANNA BOHÁČ ROZENA V ČESKE RYBNE ROKŮ 1831
ZEMŘELA 25.KVĚT 1914 Klidně Spi, věčný sen drahá naše matko budeme Těvzpomínat
po celé žití sve. (b12)

Zde odpočiva MARIE NOVÁK NAR. V BORU 18. ZÁŘI 1830 ZEMŘELA 18. DUB. 1911
Odpočivej v pokoji (b109)

²⁰⁹ ECKERTOVÁ (1998).

Podle Eckertové jsou nejstarší náhrobky v Texasu unikátním a jediným pramenem, kde se zachovala nářeční čeština českých přistěhovalců v USA. Ještě před masivní anglicizací, která ovlivnila vzhled českých náhrobků, je totiž možné na nejstarších nápisech vysledovat synchronní jazykovou variabilitu. Ta byla způsobena vlivem různých nářečí, a tedy náhrobky z tohoto období jsou různorodé. Jazyková struktura textů na těchto náhrobcích je specifická prolínáním nářečí se spisovným jazykem.²¹⁰ Ve této práci se touto problematikou nemohu v takové míře zabývat, neboť až na uvedené výjimky neznáme přesný původ přistěhovalců a delších textů na náhrobcích je poměrně málo. Po roce 1914 se ve zkoumaném vzorku žádná další určení původu nevyskytují, proto zde nebudeme nářeční variety v následujících obdobích již reflektovat.

8.3.1.5 Morfologie a syntax

Stejně jako na texaských hřbitovech se i v Iowě na nejstarších náhrobcích objevují některé starší tvary. Jedná se o jmenné tvary přídavných jmen *rozen* (a9, a12, b93, b168, b7, b12, b18, b85, b90), *narozen* (b6, b11, b17, b31, b33, b45, b59), *narozena* (b17) nebo nepůvodní, ale už starý dativní tvar *jo*-kmenového skloňování *Popeli* (b45). Archaismem jsou také imeprativy pro třetí osobu v případech jako *Budiž jemu země lechká* (a9), *Pán Bůh Vám dej ... náš Manželi* (b11). V tomto posledním případě je pozoruhodná také transpozice kategorie osoby, konkrétně vykání rodinnému příslušníkovi.

Starší vazba se vyskytla ve frázi *těvzpomínat* (b12), psané dohromady. Je možné spekulovat, zda v epitafu *Budiž jemu země lechká* (a9) nejde v nepřiklonném tvaru *jemu* o starší jev.

Vliv angličtiny se začal postupně objevovat také ve ztrátě deklinace. Některá toponyma či antroponyma jsou uvedena v nominativu.²¹¹ To se začalo objevovat více až počátkem 20. století, ale jeden příklad jsem však objevila i na náhrobku z roku 1896: *MARIE MANŽELKA ANTONA W. KOPECKÝ* (b87). Na náhrobku, kde je nečitelný rok, ale vzhled odpovídá staršímu datování, jméno deklinované je: *Zde odpočívá BARBORA Dcera JOSEFA SKALY Ženicha* (b136). Fráze na náhrobku b31 *V STÁŘÍ 62 ROKY* může svědčit o zastřeném

---

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ ECKERTOVÁ (1997).

povědomí o skloňování číslovek, snad jde o vliv spojení *dva roky*. K přechylování na náhrobcích srov. výše 6.3.1.3.

Ze slovosledných jevů je třeba zmínit postpozici shodného přívlastku v krátkých jmenných skupinách, která se vyskytuje v případech jako *manželce jeho* (a10), *pomník tento* (a10), *Kraj Chrudimský* (a35).

8.3.1.6 Psaní data

Míru anglického vlivu je možné vyčíst z formátu data. Ve své studii se o tom zmiňuje i Eckertová: „Vliv Nového světa se začíná projevovat v datování, psaní velkých písmen a přizpůsobování vlastních jmen, jde tedy o změny rázu kulturního, odrážející se v písemném projevu.“²¹² Na starších náhrobcích se způsob zápisu data v mnoha případech liší. Je možné vysledovat několik různých variant.

Tabulka 9 – Formát zápisu data

Formát zápisu data	Podíl záznamů v %
český formát	57
český formát, horní index	2
český formát, chybí tečky	5
český formát, s čárkami	5
anglický formát s tečkami	2
anglický formát	6
pouze rok	23

Analýza 88 časově zařaditelných záznamů ukazuje, že nejčastěji se v daném období zapisovalo datum v českém formátu. Poměrně často se také na náhrobku uváděl pouze rok. Anglický vliv do způsobu psaní data zatím pronikl jen málo. Jak již bylo uvedeno výše, míra jazykové kontaktu s anglickými mluvčími se u jednotlivých přistěhovalců lišila. Některé náhrobky tak mohou být ovlivněny kontaktem s angličtinou mnohem dříve než jiné. To je také případ náhrobku z roku 1897, kde se místo tečky v zápisu data objevuje použití horního indexu:

---

²¹² Tamtéž.

Postavený pomník tento nakladem rodiny Fr. DVOŘÁKA zesnulé manželce jeho FRANTIŠCE Rozene 6^{ho} Brezna 1838 Kvasinách v Čechách 6^{ho} Cervna 1897 (a10)

I druhý příklad anglického vlivu je patrný na starším, ale jinak českém náhrobku:

Zde odpočívá Pánu zesnulý FRANTIŠEK BOHÁČ NAROZEN 2^{HO} UNORA 1813 Kraj Chrudimský v Čechách ZEMŘEL 30^{HO} PROS 1901 V STÁŘI 38R.10M.28D. Pán Bůh Vám dej odpočínutí věčně náš drahý a milovaný Manželi a Otče (b11)

Pro ilustraci uvedu vždy jeden příklad ostatních variant zápisu data:

Zde odpočívá WILLIE ZACH Zemřel 26 června 1896 v Stáří 6 Dni. (b164)

VACLAV REJMAN ROZ. BUDISLAVE KRAJ CHRUDIMSKY V ROKU 1836 ZEM. 18, PROSINCE 1912 (a35)

DANIEL JUSTUS DIED Oct. 30. 1857 Aged (b75)

FRANK JANKO JUNE 9, 1891 SEPT. 7, 1891 (b73)

BOŽENA LENOCH 1870 – 1896 (b102)

Následující příklad je ukázkou českého formátu data:

Zde odpočívá FRANTIŠEK DVOŘÁK Rozen v Čechách 9. Listopadu 1831 Zemřel 15. Června 1902 Budiž jemu země lehká (a9)

Anglický vliv je v tomto případě patrný v psaní velkého písmena u měsíce. To bylo celkem časté. Dále se chybně uvedené velké písmeno objevovalo u sloves značících narození a úmrtí nebo u určení stáří zemřelého. Z celkových 74 náhrobků se tento jev v různé formě vyskytl u 12 z nich. Na starších náhrobcích je mnohdy uvedeno více informací o zemřelém. U 18 nápisů se například objevuje údaj o stáří zesnulého. Ve všech variantách je to zapsáno pomocí této fráze: *v stáří*. V devíti případech je věk uveden s přesností na den:

Zde odpočívá Pánu zesnulý FRANTIŠEK BOHÁČ NAROZEN 2^{HO} UNORA 1813 Kraj Chrudimský v Čechách ZEMŘEL 30^{HO} PROS 1901 V STÁŘI 38R.10M.28D.

Pán Bůh Vám dej odpočínutí věčně náš drahý a milovaný Manželi a Otče (b11)

JÁN BONTA Rozený V Chocni Kraj [nečitelné] Zemřel 8 Října 1881 V Stáří 73 Roků 3. Měsíců a 3 Dní (b13)

ANNA J. COUFAL ROZENA 19. BŘEZ. 1890 ZEMŘELA 20. PROS. 1911 V STÁŘÍ 20. ROKU 9 M. Odpočivej v pokoji. (b18)

Zde odpočívá V pánu zesnulá BOŽENA DCERA J. A. A. HEMSKÝ ZEMŘELA 16. ČERVNA 1901 V STÁŘÍ 15 ROKU 6 MĚ (b53)

Zde odpočívá v pánu zesnulá LYDIE DCERA J. A A. HEMSKY ZEMŘELA 20. LEDNA 1904 V STÁŘÍ 21 ROKU 6 MĚ. (b54)

Zde odpočívá vpánu ANTONÍN KOPECKÝ ZEMŘEL 9. ČERVNA 1886 V STÁŘÍ 81. R.5. MĚS. 17. DNÍ (b86)

ZDE ODPOČÍVÁ V PÁNU ZESNULÁ MARIE MANŽELKA ANTONA W. KOPECKÝ ZEMŘELA 3. LEDNA 1896 V STÁŘÍ 24ROKŮ10 MĚSÍCŮ A 20 DNÍ (b87)

Zde odpočívá LIBUŠKA ŠTĚPÁNEK Zemřela 14. listopadu 1891 stari 6 měsíců 20 dní (b157)

Zde odpočívá WILLIE ZACH Zemřel 26 června 1896 v Stáří 6 Dni (b164)

Výše uvedené příklady jsem zde uvedla z důvodu ilustrace dalšího prvku anglického vlivu, kterým je užívání zkratk. To byl celkem častý jev, se kterým jsem se na iowských hřbitovech setkávala. V prvním stádiu jsou zkratky použity celkem na 32 náhrobcích. Ve většině případů se nacházejí v informaci o roce narození a úmrtí. Jak je patrné z výše

uvedených záznamů, slova byla zkracována různým způsobem, a to včetně kuriozních typů jako *ÚNO*. (a37) nebo *MĚ*. (b54).

Eckertová shrnuje, že psaní data se pozvolna přibližovalo k anglické verzi tím, že se měsíc začal psát s velkým počátečním písmenem. Také pořádek slov se postupně měnil dle anglické formy, nejdříve měsíc, poté den.²¹³ I tento formát se objevuje na několika iowských náhrobcích (a19, a20, a22, a25, a26, a31, a38, a 39, b72, b83, b84, b103, b104).

8.3.1.7 Struktura údajů na náhrobních nápisech

Náhrobní nápisy jsou v této fázi psané bohatým jazykem a obsahují různé množství informací. Často velice detailně popisují osobu zemřelého. Dle Eckertové je to z toho důvodu, že sloužily jednak k uchování mateřského jazyka emigrantů a také k informovanosti pozůstalých.²¹⁴ Nejstarší české náhrobky jsou na amerických hřbitovech ihned rozpoznatelné. Na rozdíl od strohých nápisů z následujících let, obsahují větší množství textu. Informační rozmanitost koreluje s pestrostí češtiny, četností jazykových odchylek a pestrostí stylistických prostředků.

Tabulka 10 – Doplnující údaje objevující se na náhrobcích

místo narození	úvodní fráze	epitaf, tradiční fráze	příbuzenské vztahy
12	20	8	19

Výše uvedená tabulka vypovídá o tom, že z celkových 88 záznamů poměrně mnoho z nich obsahuje více informací než pouhé jméno a datum. V 19 případech jsou nápisy uvedeny frází typu: *Zde odpočívá* (a9, a47, b12, b14, b31, b87, b88, b109, b162, b164), nebo *Zde odpočívá v pánu* (b7, b11, b32, b33, b51, b54, b86, b90). V jednom případě je to *Zde odpočívají milovane rodiče* (b110). Zcela jiná fráze je na náhrobku (a10): *Postavený pomník tento nakladem rodiny*. V předchozích dvou případech je uveden i příbuzenský, případně citový vztah, což je další častý jev. V závěru nápisu je často zobrazen biblický verš nebo epitaf, nejčastěji však tradiční fráze. V sedmi případech je to *Odpočívej v pokoji* (a47, b17, b18, b24, b32, b33, b92, b109). Druhá nejčastější fráze je *Spi sladce* (b10, b59). Další užité

²¹³ ECKERTO VÁ (1997).

²¹⁴ Tamtéž.

varianty jsou: *Klidně spi* (b12), *Pokoj popeli tvemu* (b45, b85), *Budiž jemu země lehká* (a9, b7), *Pokoj tobě* (b120), *Pán Bůh Vám dej odpočinutí věčně náš drahý a milovaný Manželi a Otče* (b11). Stejný biblický verš je na náhrobku z roku 1886 (b86) a na náhrobku, kde není uvedeno datum (b107): *Blahoslaveni jsou od této chvíle mrtví kteříž v pánu umirají duch zajisté dí jim. Aby odpočinuti od prací svých skutkově pak jejich jdou za nimi. sv. Jan 14 13.* Předchozí příklad je na náhrobku se jménem *Motyčka*. Na jiném náhrobku se shodným jménem (b106), ale opět bez uvedení časového zařazení, je tento biblický citát: *Já jsem vzkříšení i život kdo věří ve mne, byť pak i umřel živ bude. Jan II.25.* V jednom případě bylo v závěru nápisu rozvedeno, kdy a odkud rodina do Ameriky přišla: *Do Ameriky sme se přesídlily roku 1854 rozena byla v kraji Chrudimsky okres.* (b88). Poslední frázi uvedu společně s celým zněním textu a také se strukturou, jaká je na náhrobku (úvodní fráze, příbuzenský vztah, jméno a příjmení, rozen/a, místo narození, rok narození, datum úmrtí, epitaf). Většina starších náhrobků, na kterých je zobrazeno více informací, má obdobnou strukturu a v prvním stádiu je nápis nejčastěji v podobě jednoho sloupce. Následující příklad také ukazuje některé odchylky od spisovné češtiny způsobené pravděpodobně vlivem amerického prostředí.

Zde odpočívá
Manželka
ANNA BOHÁČ
ROZENA
V ČESKE RYBNE
ROKŮ 1831
ZEMŘELA
25.KVĚT 1914
Klidně Spi, věčný sen drahá naše matko
budeme Těvzpomínat po celé žití sve.
(b12)

8.3.2 Druhé stádium

Tabulka 11 – Velikost vzorku ve druhém stádiu

Počet náhrobků	55
Počet záznamů	72

Počet náhrobků určuje celkové množství náhrobků, na kterých se objevuje příslušné datové zařazení prvního stádia. Počet záznamů značí kolik jednotlivých záznamů (jméno a datum) spadá do tohoto období. Na náhrobcích se vyskytují až tři záznamy.

Druhé období Eckertová vymezuje dvěma světovými válkami. Tuto fázi označuje jako přechodnou, kdy se český jazyk začal pod tlakem angličtiny transformovat. Do té doby téměř homogenní české komunity se začaly narušovat vlivem jazykového kontaktu češtiny s angličtinou. Češi se také více začleňovali do běžného amerického života. Dílem to bylo jistě i tím, že potomci českých emigrantů nechtěli žít izolovaně a z českých farem a osad odcházeli za prací a studiem do větších měst. Jazykový kontakt s angličtinou urychlil i fakt, že se do českých škol začala povinně zavádět angličtina a tradiční zemědělská výroba se inovovala a podléhala novým změnám. Uzavřené české komunity se tak nutně musely otevřít americkému světu.²¹⁵ Potomci českých přistěhovalců již pravděpodobně používali angličtinu a často byli bilingvní.

8.3.2.1 Přítomnost češtiny na náhrobcích

Tabulka 12 – Podíl češtiny a angličtiny na náhrobcích z druhého období

Jazykové zařazení	Podíl náhrobků v %
jen český text	47
jen anglický text	44
anglický vliv ve formátu data	20
odchyly v pravopisu a hláskosloví	16

Součet údajů v tabulce se nerovná 100%, protože některé náhrobky spadají do více kategorií.

---

²¹⁵ ECKERTO VÁ (2004).

Na iowských hřbitovech jsem zdokumentovala 55 náhrobků z let 1915–1945. V tomto období již není poměr češtiny a angličtiny tak jednoznačný. Zatímco v předchozím stádiu se na náhrobcích v 76 % stále vyskytoval český text, v tomto období je to 47 %. Zvýšil se tak podíl anglicky psaných textů. Jazykových odchylek je naopak stále méně, protože se z náhrobků postupně vytrácí čeština. Vzhledem k tomu, že ve druhé polovině tohoto období začínají převažovat anglické texty, mizí také různé specifické odchylky. Předtím než čeština vymizí úplně, objevuje se množství nápisů, kde se prolínají rysy a pravidla českého i anglického jazyka (ilustrací může být grafická adaptace českého jména *Lumír* do anglické podoby *Lumear*, která se vyskytuje na náhrobku b67). Angličtina se v té době pro Čechy stávala dominantním jazykem a ovlivňovala tak tedy i jejich češtinu: „Počáteční jazyková variabilita se postupně vytrácí a zužuje se stylistický rejstřík češtiny, na kterou stále tlačí angličtina.“²¹⁶ Do českých textů začaly pozvolna pronikat některé anglické obraty a slova. Nutno podotknout, že český jazyk se na americkém území udržel dlouhou dobu.

8.3.2.2 *Pravopis a hláskosloví*

K chybnému užívání diakritických znamének docházelo i v období mezi dvěma světovými válkami. Podle Eckertové to mohlo být způsobeno tím, že autory nápisů jsou již potomci druhé či třetí generace, kteří užívají angličtinu nebo jsou bilingvní.²¹⁷ Při analýze náhrobků z této doby je takových jazykových odchylek znatelně méně, než tomu bylo u starších náhrobků. Důvodem je hojnější využívání angličtiny a tedy i oslabení češtiny v lexikální rovině. V textech se objevuje vynechávání diakritických znamének nebo jejich špatné užívání. Všechny příklady, které se v textu objevují, je možné uvést výčtem (k chybám ve vlastních jménech srov. 6.3.2.3): *unora* (b43), *20 rokú* (b81), *odpočiva* (b 136), *odpočiva* (b147). Poslední příklad pochází z náhrobku, na kterém není uvedeno žádné datum. Text na něm ale vypovídá o užívání češtiny a současném vlivu angličtiny:

Zde odpočiva SYN TOBIAŠ KULHAVÝ ZEMŘEL V STÁŘÍ 33, ROKU *Odpočivej v pokoji*
Synu náš myli (b96)

---

²¹⁶ ECKERTOVÁ (2002).

²¹⁷ ECKERTOVÁ (1998).

Pravopisná chyba v závěrečné frázi může být způsobena tím, že zhotovitel náhrobku již neznal psanou podobu českého jazyka. Anglický vliv je patrný ještě u zápisu data, v němž je místo tečky užita čárka.

Vyskytují se případy chybného psaní předpony zvlášť (i když je třeba připomenout, že tento jev je doložen i ze starších fází českého knihtisku). Příkladem z lowy pro toto období je nesprávné psaní předpony v imperativu *od počivej* (b91, b92, b94).

8.3.2.3 Podoba a změny antroponym

Tabulka 13 – Formát křestních jmen

křestní jména celkem	česká křestní jména
70	39

Česká křestní jména se udržela dlouhou dobu. I v tomto období jich je stále ještě mnoho, i když jsou často psána bez diakritiky. Na českých náhrobních kamenech se v tomto období objevuje již více anglických jmen, například: *John* (b19, b74), *Charles* (b58), *Peter* (a23), *George* (b47, b79, b150), *Agnes* (b104). V pozdějších letech může být užití této formy samozřejmě dáno skutečností, že další generace potomků českých přistěhovalců již užívaly anglických forem jmen, protože byly více začleněny do amerického způsobu života. Na jednom náhrobku byla česká délka zapsána pomocí *-ea-*: *Lumear* (b57).

I přes vliv angličtiny byl často u jmen zachován alespoň jeden český znak. Tím mohou být diakritická znaménka, přechylování nebo diminutivní české koncovky. Ty navíc vyjadřovaly jednak vazbu na český původ nebo citový vztah pozůstalých k zesnulému: *Johanka* (a30), *MANŽELKA BARUŠKA* (b78)

U příjmení dochází opět ke ztrátě diakritických znamének: *Capousek* (a3), *Michalek* (a28), *Petrik* (a30), *Stepanek* (a43), *Dostal* (b40), *Stepanek* (a43), *Benes* (b9), *Castek* (b25), *Dvorak* (b47), *Hruby* (b63), *Chytry* (b69), *Klimes* (b79), *Krčmar* (b91, b92), *Machalek* (b103), *Machacek* (b104), *Serbousek* (b127), *Skala* (b137, b138, b139), *Stretesy* (b143). U jména *Chihak* (b66) došlo ke krácení vokálu a domnívám se, že i k náhradě české diakritiky pomocí *ch-*. Stále se však ještě objevují česká příjmení se správnou délkou hlásek či háčky: *Čuhel* (b36), *Dvořák* (b45), *Horák* (b59), *Krčmář* (b93), *Sedláček* (b127). Je ale patrné, že

správně uvedených českých příjmení je již méně. V tomto období se již přechází od přechýlených ženských příjmení k jednotné podobě shodné s mužským tvarem příjmení. Z patnácti ženských příjmení se v tomto období vyskytovalo již jen jedno přechýlené:

KATEŘINA ŠTANZLOVÁ ROZENÁ 24 LIST. 1881, ZEMŘELA V STÁŘÍ 36 R.10 M. 9
DNÍ (b156)

V následující části uvedu několik jmen a příjmení, která se ve zkoumaném vzorku vyskytují často. Pro ilustraci jejich variant je budu analyzovat napříč všemi třemi stádii. K distribuci českého jména *Františka*, na texaských hřbitovech, Eckertová uvádí: „Zajímavé je, že česká *Františka* se vyskytuje na náhrobku ještě v roce 1950. Zatímco anglická podoba *Joseph* se užívá už v roce 1889, v 50. letech najdeme foneticky psáno *Jozef*.“²¹⁸ Obdobný výskyt jména *Františka* jsme zaznamenali i na hřbitovech v Iowě. U křestního jména *Josef* jsem českou verzi objevila v letech: 1887 (b93), 1890 (a17), 1894 (b6), 1897 (b85), 1904 (b17), 1905 (a47), 1906 (b59), 1913 (a53, b146), 1915 (a81), 1916 (b16), 1919 (b166) a 1944 (b9). Anglické ekvivalenty jména (*Joseph*) se v náhrobních nápisech v Iowě vyskytují podobně často jako české 1920 (b98), 1936 (b154), 1952 (b114), 1953 (a20), 1954 (a36), 1957 (b64), 1958 (b68), 1963 (a2), 1967 (b97), 1976 (b42), 1981 (a44, a41), 1986 (b151). Další čteně používané české jméno je *Marie*. V české formě se objevuje v těchto případech: 1893 (b52), 1894 (b124), 1896 (b87), 1906 (b80), 1911 (b109), 1912 (b127), 1913 (a53), 1914 (b168), 1925 (b5), 1944 (a14), 1947 (a51), 1976 (a7), 2006 (a1). Obdobně často se vyskytuje anglický ekvivalent *Mary*: 1926 (b143), 1927 (b25), 1949 (a27), 1953 (b166), 1954 (b125), 1968 (a23), 1952 (b9), 1975 (b114), 1964 (a2), 1996 (b76).

Podle Eckertové se česká příjmení u druhé a třetí generace českých přistěhovalců často na náhrobcích objevovala jak poangličtěná, tak v české verzi. Ta ryze česká příjmení však byla v pozdějším období často uváděna bez diakritiky (např. *Mikeska*, *Bartos* aj.) Poangličtěná příjmení se snažila zachovat českou výslovnost, ale bez použití patřičných českých diakritických znamének (např. *Malschek*, *Faykus* aj.).²¹⁹ V Iowě se na zkoumaných hřbitovech tyto tendence objevují například u typicky českého příjmení *Šrámek*. Ve dvou případech na náhrobcích z let 1951 a 1977 je uvedeno v amerikanizované formě, ale se substitucí českého háčku pomocí zápis -sh- (*Shramek* – a38, a39). Velice rozšířené (jak v ČR, tak v Iowě) české jméno *Beneš* se na hřbitovech objevuje v několika formách. Na hrobech

²¹⁸ ECKERTOVÁ (1998).

²¹⁹ Tamtéž.

z let 1894 a 1925 je uvedeno v české verzi *Beneš* (b5, b6), náhrobek z roku 1900 uvádí i správnou koncovku feminina – *Benešova* (b7), jen s absencí čárky (v tomto případě je to sporné, jelikož stav a stáří náhrobku ztěžuje přesnou analýzu a může se jednat o původní -*ova*). U formy *Benes*, v níž není uvedena diakritika, je patrný anglický jazykový vliv (b4, b9) a u jiné verze tohoto jména se jedná o anglický zápis diakritiky: *Benesh* (b8). Poslední příklad je na náhrobku z roku 1995. Nahrazení české diakritiky u -š- pomocí grafiky -sh- se objevuje ještě u dalších příkladů: *Shebetka* (b130, b131, b132), *Shupitar* (b133) a *Witoushek* (b171).

8.3.2.4 Morfologie a syntax

V tomto období klesá výskyt starých tvarů, vyskytuje se jen několik dokladů, a to jmenné tvary *rozen* (a53), *narozen* (b145, b148, b152) a minulý přechodník *zemřev* (b145).

Pokud se uváděly příbuzenské vztahy, tak většinou bez správné deklinace:

MANŽELKA BARUŠKA M. J. KILBERGER ROZ. 7. LEDNA 1882 ZEM. 5. ČERVNA 1922 (b78)

Ze starších jevů je doložena postpozice shodného přívlastku v krátké nominální skupině (*Synu náš* b96).

8.3.2.5 Psaní data

Tabulka 14 – Formát zápisu data

Formát zápisu data	Podíl záznamů v %
český formát	27
český formát, horní index	0
český formát, chybí tečky	0
český formát, s čárkami	12
anglický formát s tečkami	12
anglický formát	9
pouze rok	40

Z celkových 72 záznamů se datum v tomto období nejčastěji objevuje ve formě uvedení pouze roku. V ostatních případech je patrný anglický vliv, ale viditelně se snižuje počet takových zápisů, které jsou kombinací češtiny a angličtiny. Výskyt česky psaného data je stále ještě poměrně četný, ovšem objevuje se spíše na počátku tohoto období. Z celkových osmnácti případů českého formátu uvedeme pro ilustraci pět:

HOLETŠ VÁCLAV J. HOLETŠ ROZ. 28. ZÁŘÍ 1848 ZEM. 11. ŘÍJNA 1932 ANNA
HOLETŠ ROZ. 2. LIST. 1861 ZEM. 12. LEDNA 1917 (b55)

JOSEF COUFAL 14. ÚNORA 1854 14. LEDNA 1916 ANEŽKA COUFAL 18. ČERVNA
1854 21. ŘÍJNA 1942 COUFAL (b16)

MANŽELKA BARUŠKA M. J. KILBERGER ROZ. 7. LEDNA 1882 ZEM. 5. ČERVNA
1922 (b78)

MATKA BARBORA ROHLENA NAR. 22. LEDNA 1850 ZEM. 7. ZÁŘÍ 1928 (b119)

JAN ŠTANČEL NAROZEN 2. SRPNA 1856 ZEMŘEL 19. DUBNA 1932 (b148)

Poslední příklad je nejpozdějším dokladem českého formátu data v námi zkoumaném materiálu. Uvedené záznamy naznačují, že i v těchto letech se užívalo poměrně dost zkratk. Ty se vyskytovaly nejvíce právě u dat, a to jak ve zkracování názvu měsíců (anglicky i česky), tak i u slovesných tvarů označujících narození a úmrtí. V tomto stádiu se zkratky nacházejí v patnácti případech. Uvádím zde pro ilustraci další tři z nich:

ANNA HRUBY NAR. 25. PROS. 1870 ZEM. 23. ČERVNA 1922 (b63)

SERBOUSEK FRANTISEK SERBOUSEK NAR. 5. SRPNA 1863 ZEM. 24. KVĚTNA 1917
(b129)

MAREK CHARLEY OCT. 31, 1886 AUG. 12, 1926 (a19)

Výskyt nečekaného užívání velkých písmen především u názvu měsíců a v závěrečných frázích se zde již tolik neobjevuje. Důvodem je to, že text na novějších

náhrobcích je většinou vyryt jen velkými písmeny. Jediné dva případy této formy anglického vlivu jsou tyto:

KAREL MICHALEK ZEM. 2, DUBNA 1915 V STÁŘÍ 69 ROKŮ A 6 MĚS. *Odpočivej v pokoji Drahý Otče* FRANTIŠKA MICHALEK ZEM. 2, DUBNA 1922 V STÁŘÍ 52 ROKŮ
(a28)

SYN JAN KRČMAR 1861 – 1922 *Od počivej v Pokoji* (b91)

Ve třech případech se opět vyskytuje označení věku zesnulého obvyklým českým způsobem *v stáří* (a28, b81, b156), v jednom případě je to anglicky: *aged 68 yrs* (a3).

Názvy měsíců se objevují jak v české podobě, např. *JOSEF ZEMAN ROZEN 17. LIST. 1841 ZEMŘEL 10. KVĚT. 1923* (a53), tak i v anglickém jazyce, např. *MAREK CHARLEY OCT. 31, 1886 AUG. 12, 1926* (a19), přičemž po roce 1900 převažují již anglická pojmenování měsíců. Užívání teček nebo čárek v zápisu data tedy není možné časově definovat, neboť ze zkoumaných náhrobků vyplývá, že se ve větším časovém rozmezí objevují obě varianty střídavě. Záleželo tedy na jazykové výbavě konkrétního jedince, resp. pozůstalých. U náhrobků z pozdějšího období užívání anglické interpunkce však zcela převládlo.

8.3.2.6 Struktura údajů na náhrobních nápisech

Tabulka 15 – Doplnující údaje objevující se na náhrobcích

místo narození	úvodní fráze	epitaf, tradiční fráze	příbuzenské vztahy
0	0	3	21

Jak je patrné z tabulky, texty na náhrobcích byly již stručnější. Nápis se většinou omezil na jméno, příjmení, datum, případně určení příbuzenského vztahu. V textech se objevují tato příbuzenská pojmenování: *matka* (a18, a34, b119), *otec* (a18, b9, b35, b43, b71, b98, b137), *syn* (b91), *dcera* (a18, b92), *manželka* (b78). Několik z nich je již v angličtině:

ganddaughter (b5), *father* (b125), *mother* (b122, b125), *son* (b25), *daughter* (b25), *parents* (b79).

Podle Eckertové si pozůstalí náhrobní kameny již nechávali zhotovovat v dílnách, a tak byl použitý materiál pouze jen tvrdý nebo měkký kámen. I výtvarná stránka nebyla již tolik zastoupena, používalo se základních prototypů náhrobků s běžnými ozdobami. Rozvržení textu a text samotný nebyl pouhým osobitým nápadem jedince, ale byl více formální, protože se užívalo typizovaných předloh (např. příjmení nahoře uprostřed, pod tím vlevo MATKA, vpravo OTEC, pod těmito údaji zarovnaně data a nakonec například věta *Odpočívej v pokoji*. Toto uspořádání do sloupců symbolizuje určitou globalizaci české komunity a její posun do amerického světa.²²⁰ Z fotografií zkoumaného vzorku je možné vidět rozdíl ve kvalitě, v provedení a materiálu náhrobků z jednotlivých období v Iowě. Grafický vývoj je v úpravě nápisů patrný, srov.

ZEMAN

<i>MATKA</i>	<i>OTEC</i>	
<i>MARIE ZEMAN</i>	<i>JOSEF ZEMAN</i>	
<i>ROZENA</i>	<i>ROZEN</i>	
<i>17. SRPNA 1838</i>	<i>17. LIST. 1841</i>	
<i>ZEMŘELA</i>	<i>ZEMŘEL</i>	
<i>19. SRPNA 1913</i>	<i>10. KVĚT. 1923</i>	(a53)

RAIM

<i>MATKA</i>	<i>OTEC</i>	
<i>LENA</i>	<i>ANTON</i>	
<i>1880 – 1941</i>	<i>1880 – 1957</i>	(a34)

8.3.3 Třetí stádium

Tabulka 16 – Velikost vzorku ve druhém stádiu

Počet náhrobků	74
Počet záznamů	125

²²⁰ ECKERTOVÁ (2004, str. 102 – 103)

Počet náhrobků určuje celkové množství náhrobků, na kterých se objevuje příslušné datové zařazení prvního stádia. Počet záznamů značí kolik jednotlivých záznamů (jméno a datum) spadá do tohoto období. Na náhrobcích se vyskytují až tři záznamy.

Převaha angličtiny na náhrobcích je charakteristická pro poslední období, které Eckertová vymezuje druhou světovou válkou a které trvá až doposud. Z textů na náhrobních deskách je patrný přechod na angličtinu a rozklad češtiny v pravopise, morfologii i textových částech. Pokud jsou v textech uvedena česká diakritická znaménka, tak v tomto období plní spíše již symbolickou funkci, která naznačuje český původ.²²¹

8.3.3.1 Přítomnost češtiny na náhrobcích

Tabulka 17 – Podíl češtiny a angličtiny na náhrobcích z 3. období

Jazykové zařazení	Podíl náhrobků v %
jen český text	5
jen anglický text	91
anglický vliv ve formátu data	28
odchyly v pravopisu a hláskosloví	5

Součet údajů v tabulce se nerovná 100%, protože některé náhrobky spadají do více kategorií.

Zde je na první pohled zřejmé, že na náhrobních nápisech z tohoto období již převládá angličtina. Stále se objevují i náhrobky s českým textem, ale je jich znatelně méně a ani v jednom případě se nejedná o bezchybný český text. Na iowských hřbitovech jsem mezi novějšími náhrobky našla čtyři, které jsou psány česky:

DCERA KATEŘINA KRČMAŘ 1865 – 1947 *Od počivej v Pokoji* (b94)

MATKA EMILIE ČUHEL 1874 1951 (b34)

MATKA BARUŠKA SKALA 1861 – 1955 (b135)

JOSEPH HRUBY NAR. 8, ČERVNA 1868 ZEM. 10, LIST. 1957 (b64)

²²¹ ECKERTOVÁ (1998).

8.3.3.2 Pravopis a hláskosloví

V příkladech českých textů, které jsou uvedeny výše, jsou patrné pravopisné a jiné odchylky od českého stavu. Jedná se o absenci diakritických znamének, amerikanizaci některých jmen (např. *Joseph*), zkracování slov, psaní čárky za řadovou číslovkou (k zápisu dat viz 6.3.3.3) či absenci přechylování. Zajímavé je, že háčky se v českých textech udržely daleko déle než čárky. U ostatních náhrobků se již jedná o anglický text, a proto u nich absenci diakritiky nechápeme jako jazykovou odchylku. V těchto případech jsou již nápisy zcela amerikanizované. V některých případech je přítomnost českého křestního jména na náhrobku již jediným odkazem na český původ:

RAIM FRANTIŠKA LOUIS J. 1874 – 1969 1868 – 1950 (a33).

8.3.3.3 Podoba a změny antroponym

Tabulka 13 – Formát křestních jmen

křestní jména celkem	česká křestní jména
91	16

V posledním období se již na náhrobcích vyskytují převážně anglická jména. V případě českých jmen se téměř vždy jedná o variantu se ztrátou diakritiky. Ve čtyřech případech jsem objevila česká křestní jména se zachovalými háčky: *František* (a14), *Františka* (a33), *Kateřina* (b94) a dokonce jedno deminutivum:

MATKA BARUŠKA SKALA 1861 – 1955 (b135)

I česká příjmení se přizpůsobila angličtině a ztratila diakritiku. Mezi 49 příjmení jsem objevila jedno zachovalé: Čuhel (b34). Ženská příjmení mají již ve všech 41 případech nepřechýlený tvar. Některé příklady: *Marie Bistricky* (a1), *Kateřina Stepanek* (a43), *Catherine Dvorak* (b48), *Anna Rohlena* (b122).

Typickou a četnou variantou struktury novějších náhrobků je uvedení rodinného příjmení do horní části náhrobku doprostřed se jmény pod ním.:

STANEK

BEN

AGNES

1896 – 1972

1904 – 1993 (b140)

8.3.3.4 *Psaní data*

Tabulka 14 – Formát zápisu data

Formát zápisu data	Podíl záznamů v %
český formát	1
český formát, horní index	0
český formát, chybí tečky	0
český formát, s čárkami	1
anglický formát s tečkami	14
anglický formát	10
pouze rok	74

České náhrobky z druhé poloviny 20. století mají ve většině případů jako datum uveden pouze rok. To by mohlo být způsobeno tím, co vysledovala v Texase Eckertová: „Přibližně v této době začínají také převládat komerční náhrobky, které se z finančních důvodů omezují na jména, data, rodinný status a epitaf.“²²²

8.3.3.5 *Struktura nápisů na náhrobních nápisech*

---

²²² ECKERTO VÁ (1997).

Tabulka 13 – Doplnující údaje objevující se na náhrobcích

místo narození	úvodní fráze	epitaf, tradiční fráze	příbuzenské vztahy
0	2	1	15

Tato tabulka potvrzuje, že v poslední fázi se čeština z náhrobků zcela vytratila. Na český původ odkazují již jen amerikanizované formy jmen. Oba případy úvodních frází jsou anglické. Tradiční součástí amerických náhrobků je uvedení příbuzenského vztahu. Tento prvek začal tedy postupně pronikat i na české náhrobky a počet tohoto jevu se stále zvyšoval. Z patnácti případů uvedených v tomto období je jedenáct z nich již anglických (nejčastěji to je *father, mother, parents*).

Většina náhrobků z této doby vypadá téměř stejně, tj. mají unifikovanou strukturu sestávající prototypicky z příjmení, křestních jmen a roků narození a úmrtí. Další text na nich, pokud se vyskytuje, je již jen anglický a náhrobky se od sebe nějakým výrazným grafickým či jazykovým rysem už neliší. Jako příklad tedy uveďme pouze některé z nich:

BISTRICKY

<i>MARIE F.</i>	<i>WILLIAM. J.</i>	
<i>1908 – 2006</i>	<i>1896 – 1986</i>	(a1)

CASTEK

<i>MARY</i>	<i>JOSEPH F.</i>	
<i>JULY 19. 1885</i>	<i>FEB. 2. 1882</i>	
<i>OCT. 18. 1964</i>	<i>FEB 16. 1963</i>	(a2)

CAPOUSEK

<i>BROTHER</i>	<i>SISTER</i>	
<i>JOHN</i>	<i>FREDRICKA A.</i>	
	<i>YUZA</i>	
<i>1890 – 1983</i>	<i>1888 – 1981</i>	(a6)

DUSIL

<i>MARIE</i>	<i>WILLIAM G.</i>	
<i>1908 – 1976</i>	<i>1904 – 1981</i>	(a7)

KAPLAN

ADELINE

RICHARD

1912

1906 – 1966

(a16)

Z těchto textů je také patrná formální úprava, které náhrobky podléhaly. Nápis na těchto náhrobcích jsou rozděleny do dvou sloupců a příjmení je umístěno nahoře uprostřed. Tyto náhrobky působí uniformním, jednotným dojmem, na rozdíl od nejstarších náhrobků, u nichž různorodé rozvržení textu působí osobitě a kreativně. Tento vývoj je však dán právě americkým vlivem a tím, že náhrobky již nebyly domácky vyráběné. U třetího příkladu je zajímavé, že jsou společně pohřbeni bratr se sestrou, přičemž u sestry je uvedeno její nové příjmení *Yuza*. Jméno *Fredricka* může evokovat genitivní formu nebo vynechání některého písemného znaku, jedná se však o německé ženské jméno.

9 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zařadit českou komunitu v Iowě do souřadnic českého vystěhovalectví do Spojených států a popsat český jazyk na náhrobních kamenech vybraných iowských hřbitovů. Díky semestrálnímu studijnímu pobytu na iowské univerzitě a pomoci tamějších amerických Čechů byl sebrán materiál, jenž byl následně podroben rozboru. Na tomto místě bychom chtěli poděkovat iowským Čechům, bez nichž by se materiálovou základnu diplomové práce nepodařilo opatřit. Jsou to profesorka iowské univerzity LuAnn Dvorak, která je také potomkem českých přistěhovalců a byla nám průvodkyní po českých hřbitovech, a dále Donna Merkle, prezidentka tanečního a pěveckého souboru Světlušky v Cedar Rapids a autorka druhého vydání knihy, která mapuje historii českého osídlování v Cedar Rapids. S potěšením můžeme z vlastní zkušenosti konstatovat, že ve městě Iowa City je při komunikaci s tamními studenty a obyvateli patrné, že se nedaleko nachází města Cedar Rapids a Spillville, která byla důležitými centry českých emigrantů v 19. století, tedy že povědomí o České republice, případně Československu nevymizelo. Hřbitovy v Iowě mají několik funkcí, jednak zpravují o českých přistěhovalcích a jejich potomcích, ale také jsou svědectvím pro současné i budoucí generace, jsou kulturním dědictvím a připomínkou českého původu, která skrývá dramatický příběh vzniku americké národnosti. V neposlední řadě také ukazují na netradiční možnosti zápisu češtiny nebo původně českých slov, např. *Lumear* (< *Lumír*; viz 6.3.2.1), *úno*. (viz 6.3.1.2), fonetické psaní jako *zemně*, *lechká*, *odpocivai* (viz 6.3.1.2), *J* s diakritickým znaménkem v podobě čárky umístěné nad literou (6.3.1.2) ad.

Náhrobní kameny jsou jakousi specifickou veřejnou kronikou přistěhovalců, odrážející genealogické vztahy i proces integrace „Čechů v Americe“ do vznikající americké společnosti. Byla to právě jazyková identita, která byla pro české přistěhovalce zřejmě nejsilněji stmelujícím prvkem. Angličtina prostupovala do češtiny zpočátku pomalu, skrze izolovaná slova a ustálené fráze.²²³ Změny jsou vidět jednak v jazyce, jednak také ve vzhledu náhrobních kamenů. Téměř celé století si čeští přistěhovalci a následně jejich potomci v Americe udržovali své vlastní kulturní a jazykové normy, které koexistovaly na jednom území společně s těmi americkými. Jejich společenská struktura se ale začala v průběhu druhé světové války rozpadat. Postupně nacházeli větší uplatnění v americké společnosti a právě

---

²²³ ECKERTOVÁ (2004, str. 174).

hřbitovy jsou podle E. Eckertové nejvýmluvnějším svědectvím o akulturaci českých přistěhovalců a jejich potomků.²²⁴

Celkem jsme na dvou vybraných hřbitovech, Blain Cemetery a Anderson Cemetery, nacházejících se blízko obce Swisher, zkoumali 222 náhrobních kamenů, které obsahovaly 303 záznamů s alespoň jedním bohemikálním rysem. Na materiál jsme uplatnili dělení do tří vývojových stádií, jež byla zastoupena 88, 72 a 125 záznamy. Postupné vymizení bohemikálních rysů můžeme ukázat na několika ukazatelích, z nichž je patrné, že českost náhrobků ustupovala anglickému vlivu jak v rovině textové (1), tak v grafice (formát data narození a úmrtí; viz bod 2) a křestních vlastních jménech (3) a že časem začala dominovat strohost vyjádření, takže údaje byly po první světové válce postupně často redukovány jen na identifikaci osoby, roky narození a úmrtí a specifikaci příbuzenského vztahu (viz body 2 a 4).

1. Podíl češtiny a angličtiny na náhrobcích

Jazykové zařazení	Podíl náhrobků v %		
	1. stádium	2. stádium	3. stádium
český text	87	47	5
anglický text	11	44	91
anglický vliv ve formátu data	2	20	28
odchyly v pravopisu a hláskosloví	37	16	5

2. Vliv angličtiny a vývoj způsobů při uvádění časových údajů

Formát zápisu data	Podíl náhrobků v %		
	1. stádium	2. stádium	3. stádium
český formát	57	27	1
český formát, horní index	2	0	0
český formát, chybí tečky	5	0	0
český formát, s čárkami	5	12	1
anglický formát s tečkami	2	12	14
anglický formát	6	9	10
pouze rok	23	40	74

²²⁴ ECKERTO VÁ (2004, str. 200).

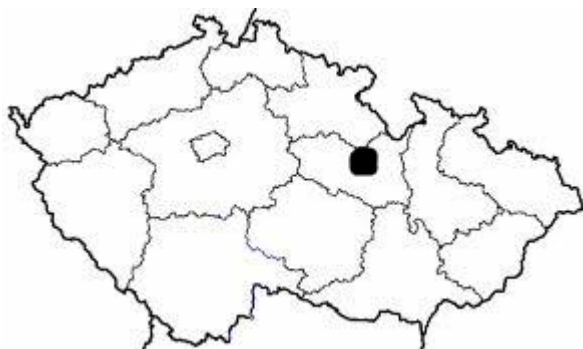
3. Vývoj křestních jmen na náhrobcích

Vývoj křestních jmen	Absolutní počet		
	1. stádium	2. stádium	3. stádium
křestní jména celkem	89	70	91
česká křestní jména	77	39	16
podíl přechýlených ženských příjmení ku nepřechýleným	5 : 32	1 : 15	0:41

4. Doplnující údaje objevující se na náhrobcích

Doplnující údaje na náhrobcích	Absolutní počet		
	1. stádium	2. stádium	3. stádium
místo narození	12	0	0
úvodní fráze	20	0	2
epitaf, tradiční fráze	8	3	1
příbuzenské vztahy	19	21	15

Pokud jde o nářeční původ osob identifikovaných na náhrobních nápisech, vyskytuje se pouze v nejstarším období, a to u dvanácti osob. U nich je možné poměrně přesně lokalizovat jejich rodiště, tedy i pravděpodobnou nářeční bázi, do severovýchodní nářeční oblasti (viz 6.3.1.4):

Je pravděpodobné, že další archivní výzkum by přinesl zpřesnění údajů u dalších osob z náhrobních nápisů. Je možné, že severovýchodočeské nářečí se projevilo v absenci předložky *v* v několika dokladech s lokálem, snad také ve ztrátě jotace po retnicích, nejde-li ovšem o grafickou chybu. Bylo by možné uvést několik archaických rysů, ať jde o vykání

otci, tedy transpozici kategorie osoby, postpozici shodného přívlastku v krátké nominální skupině, nebo imperativ pro třetí osobu.

Mezi pozoruhodná zjištění patří fakt, že v pravopise se háčky na náhrobních nápisech udržely podstatně déle než čárky (viz 6.3.3.2). Nejpozdějším dokladem českého formátu data (typ 2. *SRPNA 1856*) v námi zkoumaném materiálu je náhrobek s datem úmrtí 1932 (viz 6.3.2.5).

K úkolům budoucího výzkumu patří kromě naznačeného archivního studia také identifikace biblických citátů v epitafech, srovnání s dalšími americkými hřbitovy (mj. Cedar Rapids, Chicago, nebraské hřbitovy) a hřbitovy českých zahraničních komunit v Evropě, např. v rumunském či srbském Banátu.

Seznam použité literatury

Publikace, články, noviny, seznamy, ročenky, vědecké práce:

Amerikán, Národní Kalendář. Chicago: Geringer Press, 1952.

BALHAR, Jan et al. *Český jazykový atlas*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1992–2011. 6 sv. ISBN 80-200-0013-5.

BALCH, Emily G. The Peasant Background of Our Slavic Fellow Citizens. In: *The Survey*, vol. XXIV, s. 668–678.

BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. Praha: SPN, 1972, s. 72. BALHAR, J. et al., *Český jazykový atlas 5*, Praha: Academia, 2005, s. 446.

BREWER, Luther Albertus, a BARTHINIUS, Larson. *History of Linn County Iowa: From Its Earliest Settlement to the Present Time*. New York: Nabu Press, 2010. ISBN 1144420563.

BROUČEK, Stanislav, ed. a HRUBÝ, Karel, ed. *Češi za hranicemi na přelomu 20. a 21. století: symposium o českém vystěhovalectví, exulantství a vztazích zahraničních Čechů k domovu 29.-30. června 1998*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-932-4.

BROUČEK, Stanislav, ed., ČERNÝ, Oldřich, ed., a DUBOVICKÝ, Ivan, ed. *Exil sám o sobě: Týden zahraničních Čechů: III. setkání nad českým vystěhovalectvím, exulanstvím a vztahy zahraničních Čechů k domovu, 28. září - 4. října 2003*. Vyd. 1. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2006.

BROWN, Francis J., a SOUCEK, Joseph S. *Our Racial and National Minorities*. New York: Prentice-Hall, 1937. ISBN 0848686403 9780848686406.

Cedar Rapids City Directory, čísla 1870–1871, 1877–1878, 1881–1882.

ČAPEK, Tomáš. *Návštěvníci z Čech a Moravy v Americe v letech 1848–1939: příspěvek k dějinám amerických Čechů*. Chicago: [s.n.], 1940.

ČAPEK, Tomáš. *Památky českých emigrantů v Americe: příspěvek k dějinám česko-amerického vystěhovalectví*. Omaha, Neb.: Národní tiskárna, 1907.

CAPEK, Thomas. *The Čechs (Bohemians) in America: A study of their national, cultural, political, social, economic and religious life*. Boston: Houghton Mifflin company, 1920. ISBN E184.C9 C24.

CAPEK, T. *The Czechs (Bohemians) in America*. Boston: Houghton Mifflin, 1920. Reprinted New York: Arno Press, 1969.

DRABEK, Jan. *Hledání štěstí u cizáků*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2005. ISBN 978-802-0413-031.

DUBOVICKÝ, Ivan. *Češi v Americe: [české vystěhovalectví do Ameriky a česko-americké vztahy v průběhu pěti staletí]* = *Czechs in America: [Czech emigration to America and Czech-American relations in the course of five centuries]*. 1. vyd. Praha: Pražská edice, 2003.

DUBOVICKÝ, Ivan, KRAFT, David, a SECKÁ, Milena. *Téma: Češi v Americe: české vystěhovalectví do Ameriky a česko-americké vztahy v průběhu pěti staletí: informační materiál pro učitele k výuce na základních a středních školách*. 1. vyd. [Praha]: Communicatio Humana – C. H. Expo ve spolupráci s Pražskou edicí, 2003. ISBN 80-86239-05-5.

ECKERTOVÁ, Eva. *Kameny na prérii: čeští vystěhovalci v Texasu*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 2004. ISBN 80-710-6359-2.

ECKERTOVÁ, Eva. *Po stopách českých vystěhovalců do Texasu*, Český lid 88, 2001, s. 222—264.

ECKERTOVÁ, Eva. *Variabilita, kontakt a rozklad: jazyk náhrobních nápisů*, Časopis pro moderní filologii 84, 2002, s. 1—18.

ECKERTOVÁ, Eva. *Češi v Texase: americká čeština na náhrobních kamenech*, NŘ 80, 1997, s. 206—269.

FOLPRECHT, Josef. *Naši krajané v cizině*. Praha: Václav Petr, 1940.

HABENICHT, J., *Dějiny Čechův Amerických*. St. Louis: Hlas, 1910.

HÁJEK, Josef. *STEPANEK, William. History of the Municipal Affairs of Cedar Rapids. Iowa, 1936*. Sdružení českých spolků, 1906.

LUTHER A., BARTHINIUS, L. *History of Linn County, Iowa: The Bohemian Element in the County*. Iowa: Higginson Book Company, 1997. ISBN 9780832866869.

HAVRÁNEK. *Spisovná čeština a jazyková kultura*. V Praze: Melantrich, 1932.

HRBKOVÁ, Sarka B. Americans of Czecho-Slovak Descent. In: *The Survey*, vol. XLVI, s. 361–368.

HRUBÝ, Karel, ed., MĚŠŤAN, Antonín, ed., a BROUČEK, Stanislav, ed. *Emigrace a exil jako způsob života: II. symposium o českém vystěhovalectví, exulantství a vztazích zahraničních Čechů k domovu: konference zahraničních Čechů [Praha 2. října 2000]*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum ve spolupráci s Etnologickým ústavem AV ČR, 2001.

JAKLOVÁ, Alena. *Čechoamerická periodika 19. a 20. století*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1810-6.

Journal of American Ethnic History. New York: University of Illinois Press, 1981–2013. ISSN 02785927.

KLÍMA, Stanislav. *Čechové a Slováci za hranicemi*. Praha: J. Otto, 1925.

KLIMESH, Cyril M. *Přicházeli zdaleka: historie městečka Spillville ve státě Iowa a jeho českých osadníků*. 1. vyd. Praha: Epoque, 2008.

KLIMESH, Cyril M. *They came to this place: a history of Spillville, Iowa, and its Czech settlers*. Sebastopol, CA: Methodius Press, 1983. ISBN 09-611-8661-5.

Kolektiv autorů. *Češi v cizině*. V Praze: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, [1986].

Kolektiv autorů. *Krajané v cizině a jejich styky s domovem: ročenka Československého ústavu zahraničního*. Praha: Čsl. ústav zahraniční, 1930.

Kolektiv autorů. *Zahajujeme rozpravu o ústavě*. Praha: Ministerstvo informací, 1947.

KORAB, Thomas. Paměti českých osadníků v Americe. In: *Amerikán Národní Kalendář*. 1925, s. 297–298.

KRYSTEK, Jan Antonín. *Amerika, můj nový domov: příběhy našich krajanů*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1999. ISBN 80-7239-030-9.

KUTNAR, František. *Počátky hromadného vystěhovalectví z Čech v období Bachova absolutismu*. Praha, 1999.

MENDL, James W. (1976). *Texas Czech: historical Czech dialects in the New World*. [nepublikovaná magisterská práce]. Austin: University of Texas.

MERKLE, Donna. CZECH HERITAGE FOUNDATION. *The History of Czechs in Cedar Rapids*. Cedar Rapids, Iowa: Czech Heritage Foundation, 2012. ISBN 9781475140156.

PIMPER, Antonín. *Vystěhovalecká otázka*. Praha: Nákladem vlastním, 1914.

PLUHAŘ, Josef. *Češi a Slováci doma a za hranicemi*. Praha: Josef Pluhař, 1935.

POLIŠENSKÝ, Josef. *Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky. I., Obecné problémy dějin českého vystěhovalectví do Ameriky 1848-1914*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1992.

Psychické problémy migrantů. In: *Češi za hranicemi na přelomu 20. a 21. století: symposium o českém vystěhovalectví, exulantství a vztazích zahraničních Čechů k domovu 29.–30. června 1998*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000, s. 112–123. ISBN 8085010100.

RECHCIGL, Miloslav. *Postavy naší Ameriky: poučné a zábavné čtení ze života zahraničních Čechů*. Vyd. 1. Praha: Pražská edice, 2000. ISBN 80-862-3900-4.

ROUČEK, Joseph S. *The Czechs and Slovaks in Amerika*. Minneapolis: Lerner Publications, 1967.

ROSICKY, Rose. *A History of the Czechs in Nebraska*. Omaha: Czech Historical Society of Nebraska, 1929. ISBN 325.243709782.

ROSTER AND RECORD OF IOWA SOLDIERS IN THE War of the Rebellion. Michigan: E. D. Chassell, State Binder, 1908. ISBN 08028844.

SAXON-FORD, Stephanie. *The Czech Americans*. Chelsea: Chelsea House Publishers, 1998.

STEPANEK, William. *History of the Municipal Affairs of Cedar Rapids*. Iowa, 1936.

Svoboda. Texas: La Grange, 1887, 7.

ŠATAVA, Leoš. *Migrační procesy a české vystěhovalectví 19. století do USA*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1989.

VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině – emigrace a návrat do vlasti*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002.

TICHÁ, Petra. *Reflections on Amerikán, národní kalendář*. Brno: Masarykova univerzita, 1997 [nepublikovaná diplomová práce].

The Cedar Rapids Republican, 15. června 1906.

The Cedar Valley Times. Cedar Rapids, 2. dubna 1868.

ZEMEK, Bedřich. *Češi a Slováci v Americe*. Praha: Ministerstvo informací, 1947.

Internetové zdroje:

Czech Folks: A Site Not Only for Czech/American Citizens [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.CzechFolks.com>>.

Češi v USA. In: *Generální konzulát České republiky v Chicagu* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/chicago/cz/kultura_co_nas_ceka/krajane/cesi_v_usa/>.

České muzeum v Cedar Rapids v Iowě slaví 15. výročí a obnovuje svou expozici po katastrofálních záplavách. In: *Radio Praha* [online]. [cit. 2013-05-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/ceske-muzeum-v-cedar-rapids-v-iowe-slavi-15-vyroci-a-obnovuje-svou-expozici-po-katastrofalnich-zaplavach>>.

ECKERTO VÁ, Eva. Češi v Texase: moravské komunity a nářečí náhrobních nápisů. *Naše řeč* [online]. 1998, roč. 81. Dostupné z WWW: <<http://naserec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7420>>.

ECKERTO VÁ, Eva. Variabilita, kontakt a rozklad: jazyk náhrobních nápisů. [2002] [online, cit. 2013-05-30]. Dostupné z WWW: <<http://cmf.ff.cuni.cz/sites/default/files/%C4%8Casopis%20pro%20modern%C3%AD%20filologii%202002-1.pdf>>.

Ellis Island. The Statue of Liberty – Ellis Island Foundation, Inc. [online, cit. 2013-05-30]. [1982]. Dostupné z WWW: <<http://www.ellisland.org/>>.

HLAVSOVÁ, J. Monografie o osudech českého etnika v Texasu. *Naše řeč*, 2006, roč. 89, č. 2 [online, cit. 2013-05-30]. Dostupné z WWW: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7881>>.

Iowa Gravestone Photo Project [online, cit. 2013-05-30]. 2003. Dostupné z WWW: <<http://iowagravestones.org/index.php>>.

Iowa's Mysterious Black Angels: Behind the Legends of these Legendary Grave Monuments. In: *American Hauntings* [online, cit. 2013-05-30]. 1993. Dostupné z WWW: <<http://www.prairieghosts.com/oakland.html>>.

KUČERA, Karel. Současné postavení českého jazyka v USA. [online, cit. 2013-05-30]. *Naše řeč*, 1990, roč. 73, č. 2. Dostupné z WWW: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6914#_ftn3>.

National Czech and Slovak Museum and Library [online, cit. 2013-05-30]. 2008. Dostupné z WWW: <<http://www.ncsml.org/>>.

OBRUČA, Dominik. Iowa: Kam jel Dvořák na prázdniny. *Cestovatel.cz* [online, cit. 2012-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.cestovatel.cz/clanky/iowa-kam-jel-dvorak-na-prazdniny/>>.

SCHRABAL, J. České muzeum v Cedar Rapids v Iowě slaví 15. výročí a obnovuje svou expozici po katastrofálních záplavách. In: *Radio Praha* [online, cit. 2013-05-30]. January, 1995. Dostupné z WWW: <<http://newyorkelisty.com/>>.

The Black Angel Monument CARROLL, Joyce a SETTLES.. *City of Iowa City* [online, cit. 2013-05-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.icgov.org/site/CMSv2/file/parksAndRecreation/oaklandhistory.pdf>>.

The Czech Heritage Society of Texas [online, cit. 2013-05-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechheritage.org/>>.

The Czechs in America [online, cit. 2013-05-30]. Dostupné z WWW:

<<http://www.loc.gov/rr/european/imcz/ndl.html>>.

USA – historie krajanů v USA. In: *Generální konzulát České republiky v New Yorku* [online, cit. 2013-05-30]. 2008. Dostupné z WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_svete/historie_krajanu/historie_krajanu-index_12.html>.

Seznam příloh

Příloha 1 Analyzované náhrobky A)

Příloha 2 Analyzované náhrobky B)

Příloha 3 Křestní jména na náhrobcích

Příloha 4 Příjmení jména na náhrobcích

Příloha 5 Stopy českého jazyka v dnešním Iowa City

Fotografie v přílohách jsou z mého osobního archivu. Pořádila jsem je během svého studijního pobytu v Iowě, v letním semestru 2012. Přílohy 1 a 2 jsou doplněny některými fotografiemi z internetového projektu Iowa Gravestone Photo Project.

Příloha 1 Analyzované náhrobky A)

Blain Cemetery, Swisher, Johnson County, Iowa

(a1)

BISTRICKY

MARIE F.
1908 – 2006

WILLIAM. J.
1896 - 1986

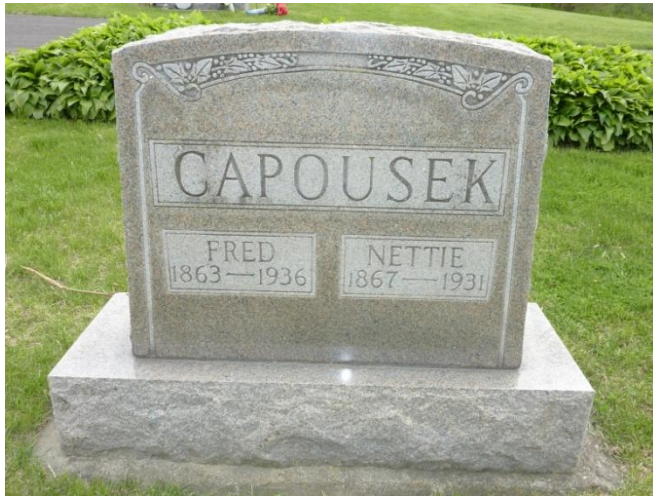

(a2)

CASTEK

MARY
JULY 19. 1885
OCT. 18. 1964

JOSEPH F.
FEB. 2. 1882
FEB 16. 1963

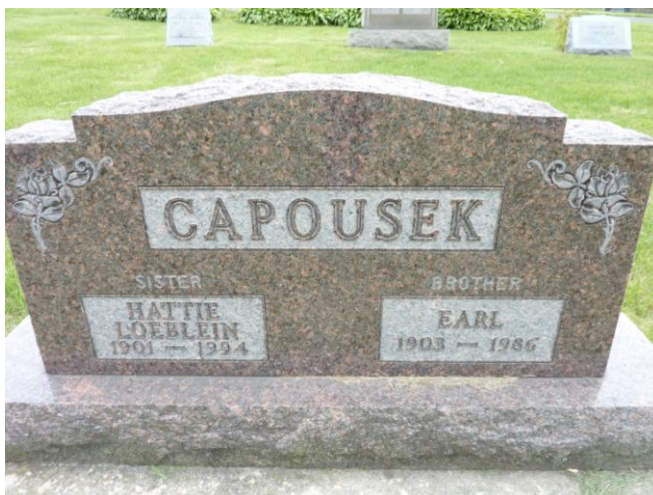

(a3)

CAPOUSEK

FRED
1863 – 1936

NETTIE
1867 - 1931

(a4)

CAPOUSEK

SISTER
HATTIE
LOEBLEIN
1901 – 1994

BROTHER
EARL
1903 - 1986

(a5)

ELIZABETH
CAPOUSEK

1892

1915

(a6)

CAPOUSEK	
BROTHER	SISTER
JOHN	FREDRICKA A.
	YUZA
1890 - 1983	1888 - 1981

(a7)

DUSIL	
MARIE	WILLIAM G.
1908 - 1976	1904 - 1981

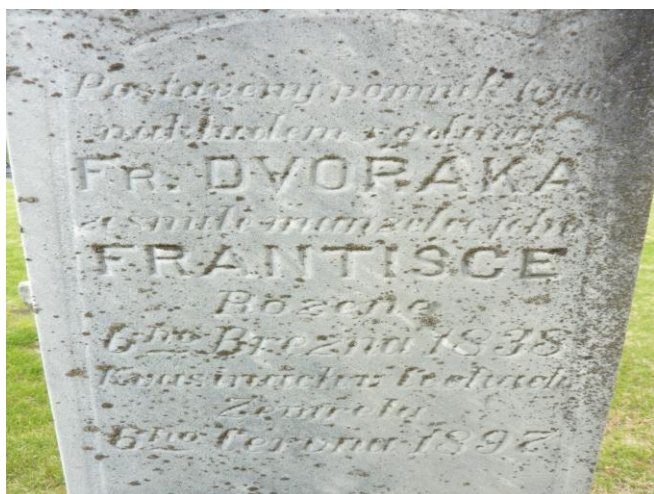
(a8)

MARVIN LOYD
DUSIL
JUNE 5, 1928
OCT. 28, 2005
SON OF WILLIAM G. & MARIE

(a9)

Zde odpočívá
FRANTIŠEK
DVOŘÁK
Rozen v Čechách
9. Listopadu 1831
Zemřel
15. Června 1902
Budiž jemu země lehká

(a10)

Postavený pomník tento
nakladem rodiny
Fr. DVOŘÁKA
zesnulé manželce jeho
FRANTIŠCE
Rozené
6^{ho} Brezna 1838
Kvasinách v Čechách
6^{ho} Cervna 1897

(a11)

DVOŘAK
ALBIA T. JOE H.
1904 – 1956 1892 – 1961

(a12)

FRANTIŠEK DVOŘÁK
ROZEN 14. LIST. 1858
ZEMŘEL 13. ZÁŘÍ 1908

(a13)

HORAK

(a14)

KAPLAN
MARIE   FRANTIŠEK
1863 – 1944   1860 - 1977

(a15)

CHARLES KAPLAN

1885 – 1967

(a16)

KAPLAN

ADELINE

1912

RICHARD

1906 – 1966

(a17)

MATKA

ANNA LANGROVA

1857 – 1893

SYN

JOSEF LANGER

1880 – 1890

(a18)

OTEC
FRANK J.
1860 – 1933
MATKA
ANNA S.
1875 – 1965
DCERA
JANE E.
1898 – 1971

(a19)

MAREK
CHARLEY
OCT. 31, 1886
AUG. 12, 1926

(a20)

MAREK
JOSEPH, R.
MAY 20. 1875 – SEPT. 21. 1953

(a21)

MAREK

EMMA	VINCENS
1856 – 1923	1860 – 1918

(a22)

MERTA

MAXINE C.	DONALD V.
FEB. 5 1933	JUNE 23, 1925
JAN 3. 2003	
MARRIED AUG. 21. 1951	
PARENTS OF LINDA BARBARA	
RANDY LUANN SUSAN JEANETTE	
& PENNY	

(a23)

MIHAL

MARY	PETER
1884 – 1968	1886 – 1942

PETER F MIHAL

1916 – 1961

1

(a24)

KENNETH P MIHAL

US ARMY

OCT 26 1939

NOV 14 1991

(a25)

JOHN

MIHULECKY

DIED NOV. 24 1920

AGED 68 YRS

(a26)

MOTHER
MARY F. MACHULA
1900 - 1949

(a27)

KAREL MICHÁLEK
ZEM. 2. DUBNA 1915
V STÁŘÍ 69 ROKŮ A 6 MĚS.

Odpočívaj v pokoji Drahy Otče

FRANTIŠKA MICHÁLEK
ZEM. 2. DUBNA 1922
V STÁŘÍ 52 ROKŮ

(a28)

STANLEY S. MICHÁLEK
1904 — 1962

(a29)

(a30)

PETRIK

IGNAC

1854 – 1899

JOHANKA

1853 – 1934

(a31)

PETRIK

ALICE

APR. 20. 1889

NOV. 6. 1962

JOSEPH

MAR. 15. 1888

OCT. 14. 1976

(a32)

PETRIK

IRENE L.

1924

LEO J.

1923 - 1996

(a33)

RAIM

FRANTIŠKA
1874 – 1969

LOUIS J.
1868 - 1950

(a34)

RAIM

MATKA
LENA
1880 – 1941

OTEC
ANTON
1880 - 1957

VACLAV REJMAN

ROZ. BUDISLAVE KRAJ CHRUDIMSKY

v ROKU 1836

ZEM. 18, PROSINCE 1912

ANNA REJMAN

1838 – 1924

(a35)

(a36)

RIHA

ANNIE

1886 – 1954

JOSEPH

1882 – 1954

(a37)

EMÍLEK SERBOUSEK

NAR.

10 ŘÍJ. 1891

ZEM. 2 DUB. 1896

JÜLYNKA

NAR.

16 MAJ. 1890

ZEM. 9 ÚNO. 1891

SHRAMEK

IS BETTER TO HAVE LOVED AND LOST
THAN NEVER TO HAVE LOVED AT ALL.

MICHAEL H. LOUISE EDWARD F.

NOV. 24.-25. 1953 1991 1930 – 1977

(a38)

EDWARD FRANK SHRAMEK JR.
SGT US ARMY
NOV 29 1930   NOV 17 1977

(a39)

STEPANEK

(a40)

JOSEPH J. STEPANEK
PFC US ARMY
WORLD WAR II
1906   1981

(a41)

(a42)

STEPANEK	
HAZEL	JERRY
1906 – 1996	1898 – 1964

(a43)

STEPANEK	
KATEŘINA	JOSEF
1874 – 1921	1885 – 1938

(a44)

STEPANEK	
MARRIED JUNE 12 1929	
LEONA T.	JOSEPH J.
1911 – 2000	1906 – 1981

(a45)

STEPANEK

SYLVIA	EMMA
1896 – 1972	1899 – 1968

(a46)

WILLIAM
STEPÁNEK
1908 – 1998

(a47 A)

OTEC

(a47 B)

MATKA

(a 47 C)

ZDE ODPOCIVAI
ANNA TROJINA
ROZENA V JAVORNICI U
RYCHNOVA NAD K. V ČECHÁCH
20. BŘEZ. 1838
ZEMŘELA 10. DUB. 1898
OTEC

(a 47 D)

JOSEF TROJINA
ROZEN V JAVORNICI
V ČECHÁCH
ROKU 1832
ZEM. 21. KVĚT. 1905

Odpočívajte v pokoji.

(a47E)

GODFREY TROYNA
1901 — 1901

(a48)

FRANK TROYNA JR.
1900 - 1909

(a 49)

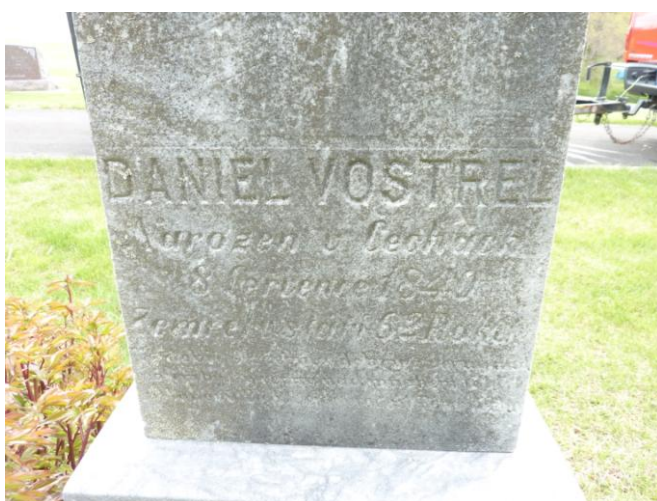
(a50)

VANOURNY	
EMILY F.	ALLAN E.
JUNE 14.	JUNE 18.
	JULY 8.

(a51)

VOSTREL	
MOTHER	FATHER
MARIE	JOHN
1885 – 1947	1877 – 1964

(a52)

DANIEL VOSTŘEL
Narozen v Čechách
8. Července 1840
Zemřel v stáří 62 Roku
 [nečitelné]
 [nečitelné]
 [nečitelné]

(a53)

ZEMAN

MATKA	OTEC
MARIE ZEMAN	JOSEF ZEMAN
ROZENA	ROZEN
17. SRPNA 1838	17. LIST. 1841
ZEMŘELA	ZEMŘEL
19. SRPNA 1913	10. KVĚT. 1923

Příloha 2 Analyzované náhrobky B)

Anderson Cemetery, Swisher, Johnson County, Iowa

(b1)

1887

CLARA H.
BARTA

(b2)

HELEN L BARTA
1915 – 1940

(b3)

BECICKA

BART

1877 – 1951

BLANCHE

1897 – 1985

(b4)

JERRY

BENES

AUG. 17. 1908

MAY 25. 1981

(b5)

GRANDDAUGHTER

MARIE BENEŠ

1885 – 1925

(b6)

JOSEF BENEŠ

Narozen

Roku 1825

[nečitelné]

[nečitelné]

Zemřel

15 Června 1894

(b7)

Zde odpočívá v pánu zesnulá

ANNA BENEŠOVÁ

rozena

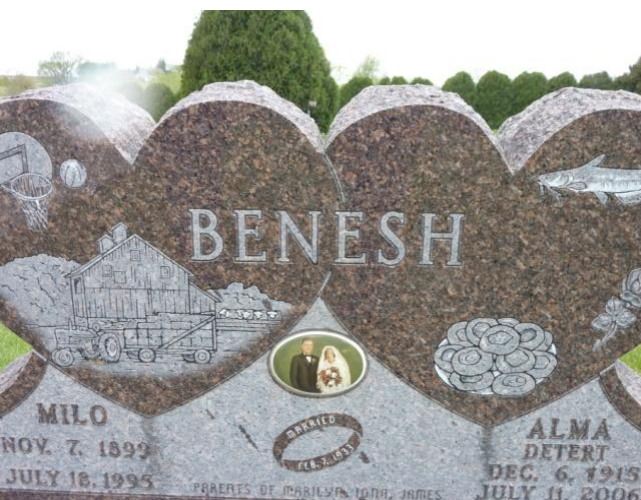
Roku 1830

Zemřela

5. Dubna 1900

Budiž ji země [nečitelné]

[nečitelné] *Ji její Sin.*

(b8)

BENESH

MILO

ALMA

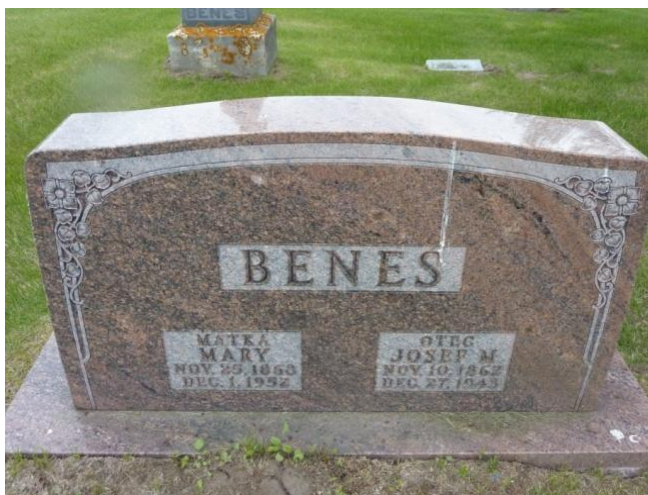
DETERT

NOV. 7. 1899

DEC. 6. 1915

JULY 18. 1995

JULY 11. 2006

(b9)

BENES

MATKA

OTEC

MARY

JOSEF M.

NOV. 25. 1868

NOV. 10. 1862

DEC. 1. 1952

DEC. 27. 1943

(b10)

VENCLÍČEK BEZDĚK

LEDNA 7, 1895

LEDNA 27, 1895

SPÍ SLADCE

Zde odpočívá

Pánu zesnulý

FRANTIŠEK

BOHÁČ

NAROZEN

2^{HO} UNORA 1813

Kraj Chrudimský

v Čechách

ZEMŘEL

30^{HO} PROS 1901

V STÁŘI 38R.10M.28D.

Pán Bůh Vám dej odpočínuti věčně náš drahý a milovaný Manželi a Otče (b11)

(b12)

Zde odpočívá

Manželka

ANNA BOHÁČ

ROZENA

V ČESKE RYBNÉ

ROKŮ 1831

ZEMŘELA

25.KVĚT 1914

Klidně Spi, věčný sen drahá naše matko
budeme Těvzpomínat po celé žití sve.

(b13)

JÁN BONTA

Rozený

V Chocni

Kraj [nečitelné]

Zemřel

8 Října

1881

V Stáří 73 Roků

3. Měsíc a 3 Dní

Zde odpociva

RUZENA

BONTY

Zemřelá

10 Kvetna

1890

V Stáří 6 roku

A 9 měsícu(b14)

(b15)

VINCENT CEYNAR
 NAR 18. ÚNORA 1825
 ZEM. 4. ŘÍJNA 1875

(b16)

JOSEF COUFAL
 14. ÚNORA 1854
 14. LEDNA 1916
 ANEŽKA COUFAL
 18. ČERVNA 1854
 21. ŘÍJNA 1942
 COUFAL

JOSEF COUFAL	BARBORKA COUFAL
NAROZEN	NAROŽENA
12. KVĚTNA 1827	4. ČERVENCE 1838
13. ČERVNA 1904	4. LEDNA 1910
ODPOČÍVEJ V POKOJI	ODPOČÍVEJ V POKOJI

(b17)

(b18)

ANNA J. COUFAL
ROZENA
19. BŘEZ. 1890
ZEMŘELA
20. PROS. 1911
V STÁŘÍ
20. ROKU 9 M.
Odpočívá v pokoji.

(b19)

COUFAL
EMMA JOHN
1860 1949 1856 1928

(b20)

COUFAL
FRANK M. EMILY R.
1898 - 1957 1894 - 1969

(b21)

ČASTEK

ANNA

1884 – 1965

ALOIS

1879 – 1941

(b22)

ALOIS
ČASTEK
ROZ. 26
BŘE. 1899
ZEM. 14
ŘÍJ. 1899

(b23)

JINDŘICH
ČASTEK
ROZ. 6.
KVĚT. 1901
ZEM. 29.
ČERV. 1901

(b24)

ZDE ODPOČÍVÁ
ANNA ČASTKOVÁ
NAROZENÁ
V PŘÍVRATI V ČECHÁCH
18. SRPNA 1838
ZEMŘELA
10. ÚNORA 1897
ODPOČÍVEJ V POKOJI

CASTEK

WALLACE M.   MARY K.
SEPT. 7. 1925   MAY 14. 1927
SEPT. 21. 1995
SON OF ALDRICH B. AND SYLVIA CUHEL
CASTEKDAUGHTER OF EARL AND
BEATRICE E. DOWNING HARRISON
(b25)

(b26)

CASTEK

(b27)

CECH

PETER
1871 – 1957

ANNA
1869 – 1959

CECH
CLARA   EDWARD P.   ANNA L.
1901 – 1938   1893 – 1988   1901 – 1987

(b28)

(b29)

VÁCLAV ČEJKA
NAR. 18. ZÁŘÍ 1900
ZEM. 17. ŘÍJNA 1910
[nečitelné]

(b30)

VÁCLAV ČERVENÝ

NAR. ROKU 1869

ZEM. ROKU 1888

(b31)

ZDE ODPOČÍVÁ   ZDE ODPOČÍVÁ

KATEŘINA ČIHÁK   JAN ČIHÁK

ZEMŘELA   NAROZEN

17. LEDNA 1905   17. ČERVNA 1816

V STÁŘÍ   ZEMŘEL

62 ROKY   7. ŘÍJNA 1894

[nečitelné]

[nečitelné]

CIHAK

(b32)

ZDE ODPOČÍVÁ

V PÁNU ZESNULÁ

FRANTIŠKA ČUHEL

NAROZENÁ

13. ČERVNA 1830

ZEMŘELA

5. ZÁŘÍ 1905.

ODPOČÍVEJ V POKOJI

(b33)

ZDE ODPOČÍVÁ
ZESNULÝ V PÁNU
VINCENC ČUHEL
NAROZEN
10. ČERVENCE 1810
ZEMŘEL
16. SRPNA 1896 ODPOČÍVEJ
V POKOJI

(b34)

MATKA
EMILIE ČUHEL
1874 1951

(b35)

OTEC
KAREL ČUHEL
1862 1935

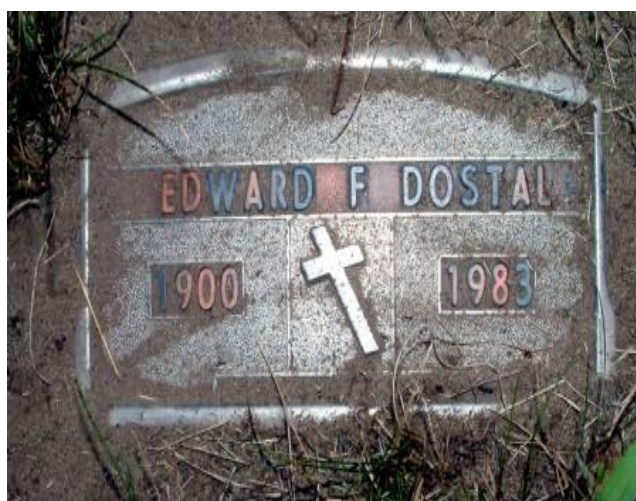
FRANK ČUHEL
1859 – 1931

(b36)

OTEC
KAREL DOHNALEK
1836 – 1898
MATKA
ANNA DOHNALEK
1861 – 1890

DOHNALEK

(b37)

EDWARD F DOSTAL
1900 1983

(b38)

(b39)

ALICE DOSTAL

1906 – 1971

(b40)

DOSTAL

JOHN H.

JOSIE

1865 – 1955

1870 - 1944

(b41)

Rosey Dostall

Cehořín den 23. [nečitelné]

[nečitelné]

JOSEPH DOSTOL

Died

Jan. 1. 1876

Aged

(b42)

OTEC

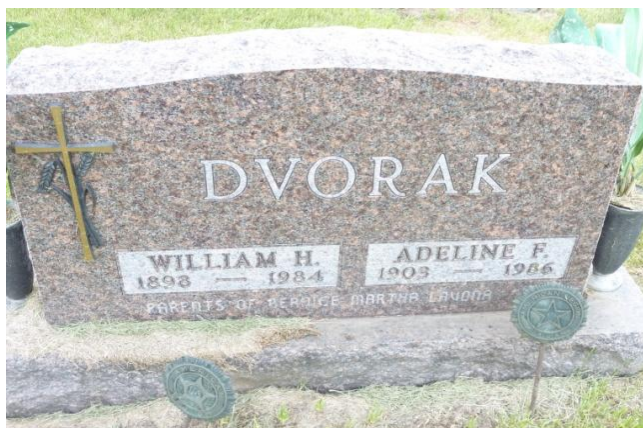
2. UNORA

1840

17. DUBNA

1916

(b43)

DVORAK

WILLIAM H.   ADELINE F.

1898 - 1984

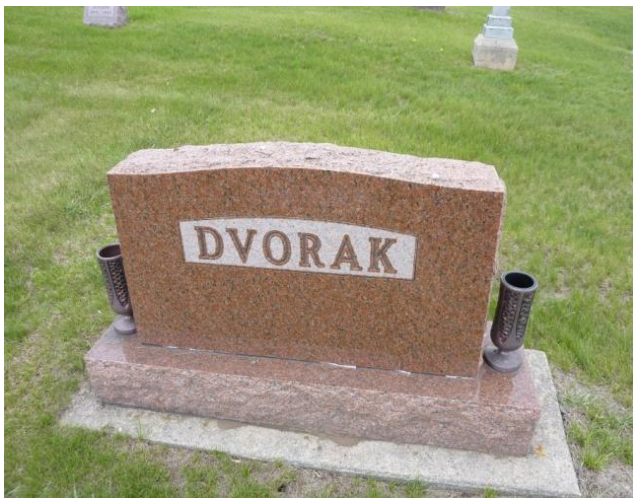
1903 - 1986

PARENTS OF BERNICE MARTHA LAVONA

(b44)

FRANK DVOŘÁK
 NAROZEN
 11. BŘEZNA 1861
 ZEMŘEL 1. ČERVNA 1903
 Pokoj Popeli tvému
 JOSEPHINE DVOŘÁK
 6. ČERVN. 1864
 20. ZÁŘÍ 1945 (b45)

DVORAK

(b46)

GEORGE DVORAK
 1898 – 1930

(b47)

(b48)

DVORAK

LUMIR A. CATHERINE K.
1907 – 1987 1908 – 1996
PARENTS OF ALICIA, LEA, CAROL, TOM

(b49)

LOVELL J.
DVORAK
1878 – 1960

(b50)

Zde odpočívá
FRANTIŠEK
FELTR

(b51)

Zde odpočívá
ANNA
PRVNÍ MANŽELKA
FR. FELTRA
ZEMŘELA
18. LIST. 1882
V STÁŘÍ 99 ROKU

(b52)

Zde odpočívá
MARIE
DRUHÁ MANŽELKA
FR. FELTRA
ZEMŘELA
4. ŘÍJNA 1899
V STÁŘÍ 36 ROKU

(b53)

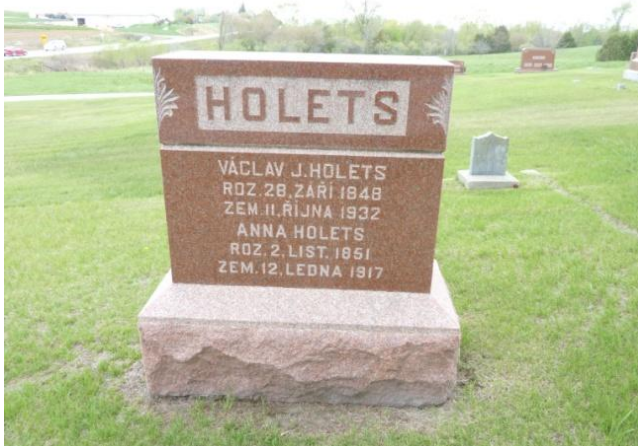
Zde odpočívá
V pánu zesnulá
BOŽENA DCERA
J. A. A. HEMSKÝ
ZEMŘELA
16. ČERVNA 1901
V STÁŘÍ
15 ROKU 6 MĚ

(B54)

Zde odpočívá
v pánu zesnulá
LYDIE DCERA
J. A. A. HEMSKY
ZEMŘELA
20. LEDNA 1904
V STÁŘÍ
21 ROKU 6 MĚ.

(b55)

HOLETS
VÁCLAV J. HOLETS
ROZ. 28. ZÁŘÍ 1848
ZEM. 11. ŘÍJNA 1932
ANNA HOLETS
ROZ. 2. LIST. 1861
ZEM. 12. LEDNA 1917

(b56)

HORAK

(b57)

HORAK
DANIEL HOŘÁK
ZEMŘEL 12. KVĚT. 1904
V STÁŘÍ 86 ROKŮ
KATEŘINA HORÁK
ZEMŘELA 7. DUB. 1900
V STÁŘÍ 84 ROKŮ

(b58)

CHARLES W.
HORAK
1881 – 1947

(b59)

JOSEF HORÁK
PVT. CO. K. 22 RECT. IA. INF.
NAROZEN 22. SRP. 1842
ZEMŘEL 4. LIST. 1921
ANNA MANŽELKA
JOSEFA HORÁKA
ZEMŘELA 6. ČERVC. 1906
V STÁŘÍ 62 ROKŮ.
Spi sladce.

(b60)

VÁCLAV HORÁK
1840 – 1914

(b61)

KATEŘINA HORÁK
1849 – 1938

(b62)

EDWARD G. HORAK
1889 – 1957

(b63)

ANNA HRUBY
NAR. 25. PROS. 1870
ZEM. 23. ČERVNA 1922

(b64)

JOSEPH HRUBY
NAR. 8. ČERVNA 1866
ZEM. 10. LIST. 1957

(b65)

ADOLPH J HYNEK
CPL US ARMY
WORLD WAR II
JAN 26 1920   NOV 6 2000

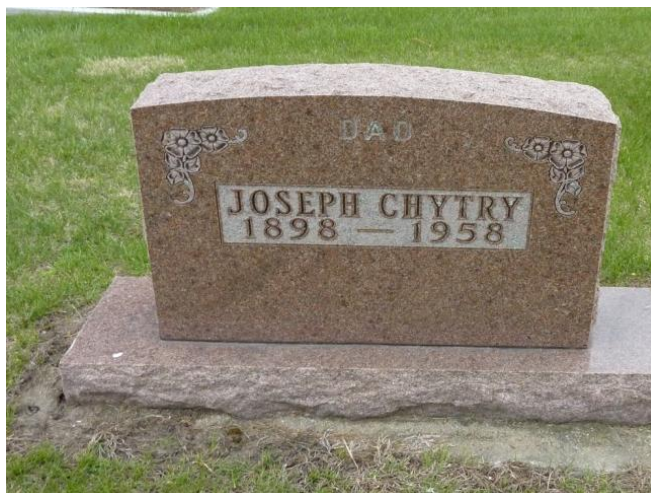
(b66)

CHIHAKE
W. M. CHIHAKE
OCT. 14. 1869 – SEPT. 9. 1921
EMMA CHIHAKE
FEB. 20. 1875 – NOV. 28. 1905

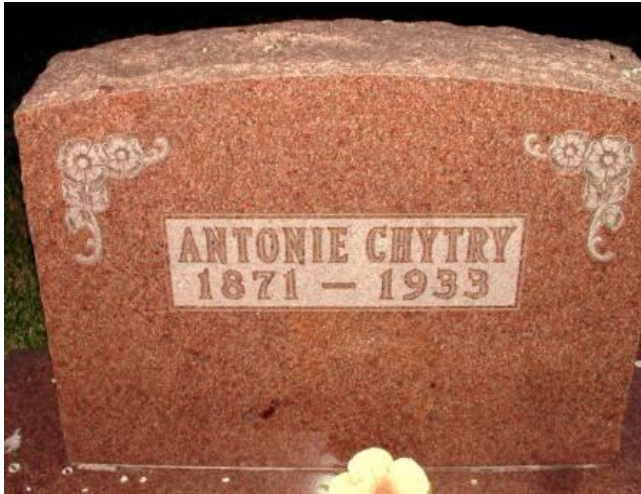
(b67)

LUMEAR CHIHAKE
1897 – 1922

(b68)

JOSEPH CHYTRY
1898 – 1958

(b69)

ANTONIE CHYTRY

1871 – 1933

(b70)

ALŽBĚTA

1839

—

JANKO

1894

MATKA

(b71)

JAN JANKO

1840 – 1921

TILLIE JANKO	CHARLES JANKO
MAY 24, 1887	AUG. 9, 1898
DEC. 30, 1987	MAR. 17, 1899

(b72)

LIBBIE JANKO	FRANK
JANKO	
SEPT. 28, 1898	JUNE 9, 1891
SEPT. 3, 1898	SEPT. 7, 1891

(b73)

JANKO	
FATHER	MOTHER
JOHN F.	FRANCES
1867 - 1965	1867 - 1959

(b74)

(b75)

DANIEL JUSTUS

DIED

Oct. 30. 1857

Aged

(b76)

KADERA

EMIL R.   MARY E.

1905 – 1969   1908 – 1996

PARENTS OF WILMA, DORA, LEONA & BERNICE

(b77)

KALOUS

ANNA

KLEMENT

1887 – 1965

1892– 1937

(b78)

MANŽELKA BARUŠKA
M. J. KILBERGER
ROZ. 7. LEDNA 1882
ZEM. 5. ČERVNA 1922

(b79)

KLIMES
GEORGE   CLARA T.
ETTEN
APR. 24. 1892   NOV. 29. 1891
JAN. 3. 1943   DEC. 26. 1983
PARENTS OF [nečitelné] NJL. LUMIR

(b80)

JAN KLIMES
ZEM. 13. UNORA 1909
V STÁŘÍ 57 ROKŮ
MARIE KLIMES
ROZ. 30. KVĚT. 1859
ZEM. 3. KVĚT. 1906

(b81)

MATKA
ANNA STÁZIE KLIMES
ZEM. 30. BŘEZ. 1915
V STÁŘI 84 ROKŮ
SYN
JOSEF KLIMES
ZEM. 28. ČERVENCE 1887
V STÁŘI 20 ROKŮ

(b82)

JOHN KLIMES
1900 – 1966

(b83)

GEORGE
KLIMES
DEC. 8. 1914
MAY 29. 1972

(b84)

PVT. LAVERNE KLIMES

JUNE 3, 1947

OCT. 13, 1966

(b85)

ZDE ODPOČÍVA

JOS. KONÁSEK

NAROZEN,

V ROKU 1819.

ZEMREL

V ROKU 1897.

POKOJ POPELI JEHO..

(b86 A)

Zde odpočívá vpánu

ANTONÍN

KOPECKÝ

ZEMŘEL

9. ČERVNA 1886

V STÁŘÍ 81. R.

5. MĚS. 17. DNÍ

BLAHOSLAVENI JSOU OD TETO
CHVÍLE MRTVÍ KTERÍŽ V PÁNU
UMIRAJÍ DUCH ZAJISTE DÍ JIM. ABY
ODPOČINUTI OD PRÁCI SVÝCH
SKUTKOVÉ PAK JEJICH JDOU ZA
NIMI.

Zv. Jan. 14.13.

(b86 B)

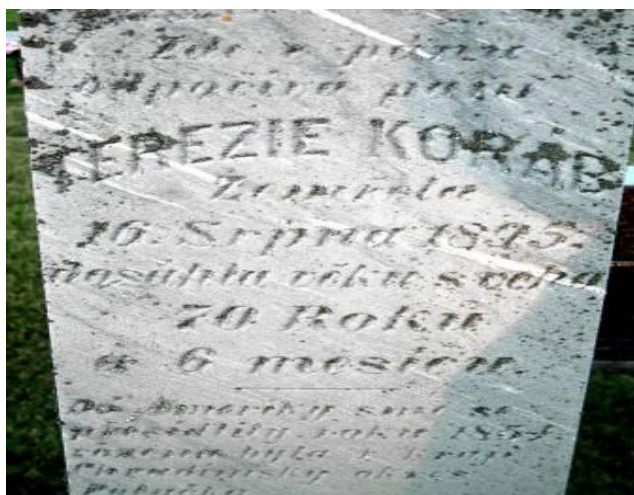

(b87)

ZDE ODPOČÍVÁ
V PÁNU ZESNULÁ

MARIE
MANŽELKA
ANTONA W.
KOPECKÝ
ZEMŘELA

3. LEDNA 1896
V STÁŘÍ
24ROKŮ10 MĚSÍCŮ A 20 DNÍ

(b88)

Zde v pánu
Odpočívá paňi
TEREZIE KORAB

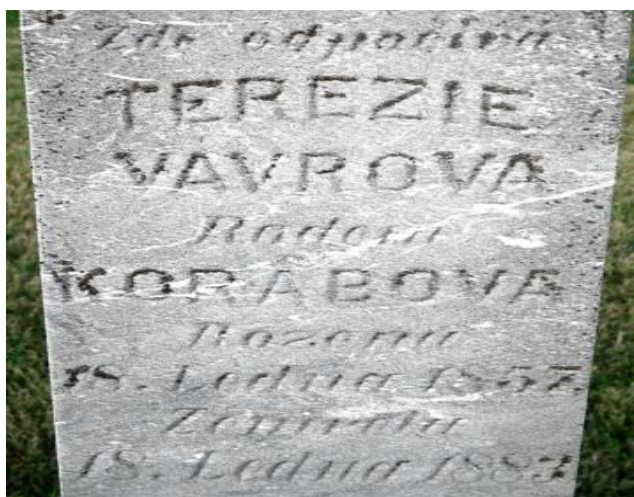
Zemřela
16. Srpna 1895
dosáhla věku s [nečitelné]
70 Roků
a 6 měsíců.

Do Ameriky sme se
přesídlily roku 1854

rozena byla v kraji
Chrudimský okres [nečitelné]

TOMÁŠ
KORAB
ZEMŘEL
30. července
1905
V STÁŘÍ
79 roku. (b89)

Zde odpočívá
TEREZIE
VÁVŘOVÁ
Rodovi [špatně čitelné]
KORÁBOVA
Rozena
18. Ledna 1857
Zemřela
18. Ledna 1883

SYN
JAN KRČMAR
1861 — 1922
Odpočívá v Pokoji

(b91)

(b92)

DCERA
ANNA KRČMAR
1868 – 1927
Od počivej v Pokoji

(b93)

JOSEF KRČMÁŘ
ROZEN
25, LEDNA 1828
ZEMŘEL
11, ÚNORA 1887
ANNA KRČMÁŘ
ROZENA
29, BŘEZNA 1824
ZEMŘELA
28, LIST. 1911

(b94)

DCERA
KATEŘINA KRČMAR
1865 – 1947
Od počivej v Pokoji

(b95)

KOSINA
ROBERT L.   AUDREY L.
1929 – 1951   1933 –
PARENTS OF KIT KATHY BRUCE

(b96)

Zde odpočívá
SYN
TOBIAŠ KULHAVÝ
ZEMŘEL
V STÁŘÍ 33, ROKU
Odpočivej v pokoji Synu náš myli

LAMPAREK
IN LOVING MEMORY
JOSEPH
BLANCHE
1893 – 1967   1897 – 1996

(b97)

(b98)

OTEC
JOSEPH LOPATA
1857 – 1920

(b99)

LEO LOPATA
1897 – 1970

(b100)

MATKA
MARY LOPATA

(b101 A)

MATĚJ
LENOCH
1873 – 1928

(b101 B)

OTEC

(b101 C)

SYN

MATKA

(b101 D)

BOŽENA LENOCH
1870 – 1896

(b102)

LEO L. MACHALEK
NOV. 21. 1930
JAN. 27. 1931

(b103)

(b104)

FRANK MACHACEK

DEC. 6. 1901

MAY 28. 1937

AGNES MACHACEK

DEC. 14. 1904

FEB. 9. 1990

(b105)

MARAK

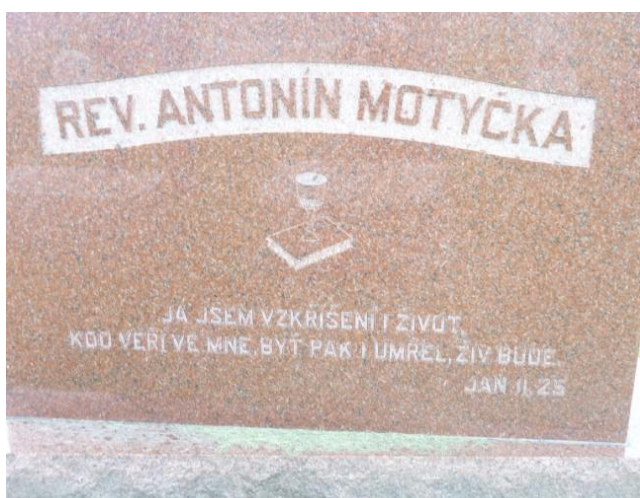
ROMEN

IRENE

1915 - 1997

1918 - 1995

PARNETS OF JANICE AND LARRY

(b106)

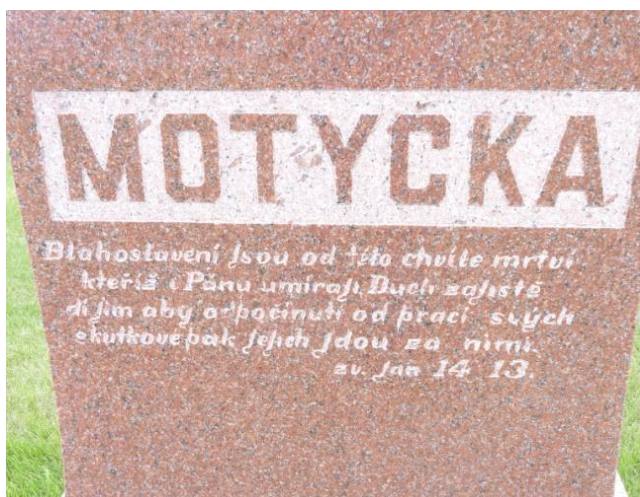
REV. ANTONÍN MOTYČKA

JÁ JSEM VZKŘÍŠENÍ I ŽIVOT

KDO VĚŘÍ VE MNE, BYŤ PAK I

UMŘEL ŽIV BUDE

JAN II.25

MOTYČKA

Blahoslavení jsou od této chvíle mrtví
kteříž v Pánu umírají Duch zajisté
dí jim aby odpočinutí od prací svých
skutkové pak jejich jdou za nimi

sv. Jan 14 13.

(b107)

(b108)

ANTON MOTYČKA

NAR. 2. SRPNA 1844

V BUDISLAVI V KRAJI
CHRUDIMSKÉM V ČECHÁCH

ZEM. 11. ČERVNA 1887

ANNA MOTYČKOVÁ

NAR. 24. PROS. 1843

V CHOTOVIZÍCH V KRAJI
CHRUDIMSKÉM V ČECHÁCH

ZEM. 3. ČERVNA 1911

(b109)

Zde odpočívá

MARIE NOVÁK

NAR. V BORU

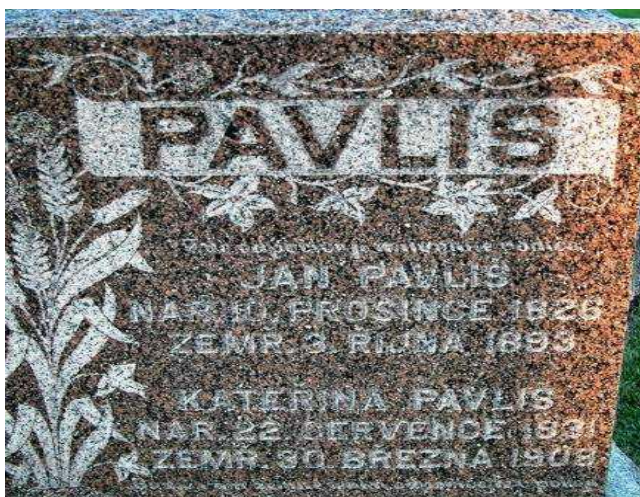
18. ZÁŘÍ 1830

ZEMŘELA

18. DUB. 1911

Odpočivej v pokoji

PAVLIS

Zde odpočívají milovane rodiče

JAN PAVLIS

NAR. 10. PROSINCE 1826

ZEMŘ. 3. ŘÍJNA 1893

KATEŘINA PAVLIS

NAR. 22. ČERVENCE 1831

ZEMŘ. 30. BŘEZNA 1908

[nečitelné] (b110)

OTTO PIRKL

R. 12. LIST. 1906

Z. 7. ČERV. 1907

(b111)

PIRKL

HELENA PIRKL

ROZ. 6. PROS. 1823

ZEM. 19. BŘEZ. 1910

FRANTIŠEK KALIBAN

1820 – 1857

(b112)

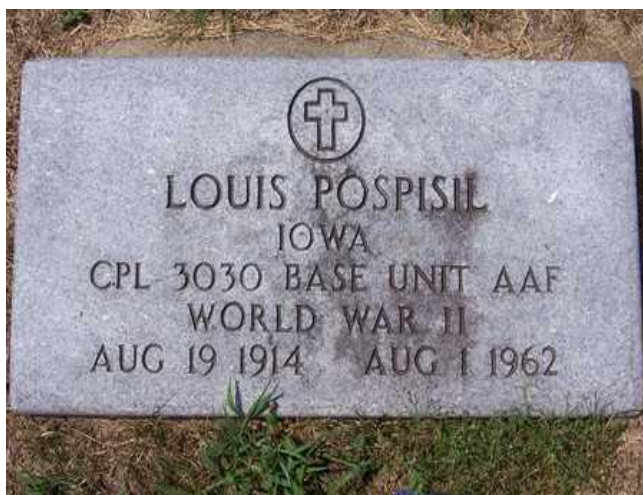
PETERKA
 LILLIAN LOUISE   JOHN JOSEPH
 JAN. 9, 1929   MAY 1, 1923
                                 JUNE 26, 1985
 MARRIED JUNE 23, 1966
 PARENTS OF SUSAN JOHN JR.
 ELIZABETH

(b113)

POSPISIL
 JOSEPH A   MARY
 1878 – 1952   1883 – 1975

(b114)

LOUIS POSPISIL
 IOWA
 CPL 3030 BASE UNIT AAF
 WORLD WAR II
 AUG 19 1914 AUG 1 1962

(b115)

PUDIL

WILLIAM H.	FRANCES A.	FRANCES M.
NOV. 28. 1881	MAY 16. 1884	MAR. 7. 1915
OCT. 31. 1964	SEPT. 17. 1971	APR. 22. 1942

(b116)

CHARLES SON OF
CHARLES & STELLA
PUDIL
BORN NOV. 28, 1907
DIED DEC. 5, 1907

(b117)

ANNA
ROHLENA
1877 – 1886

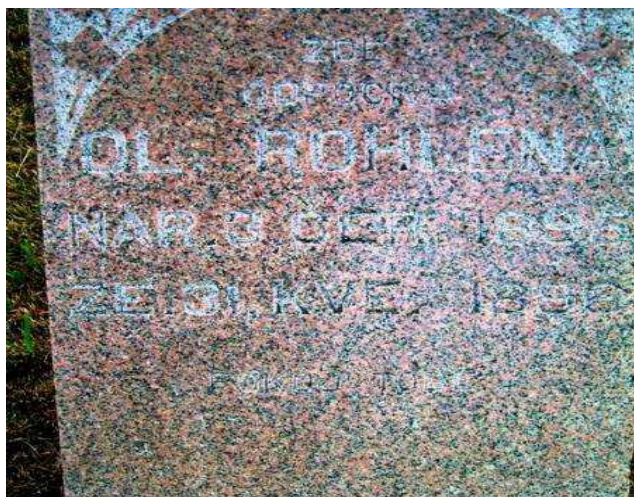
(b118)

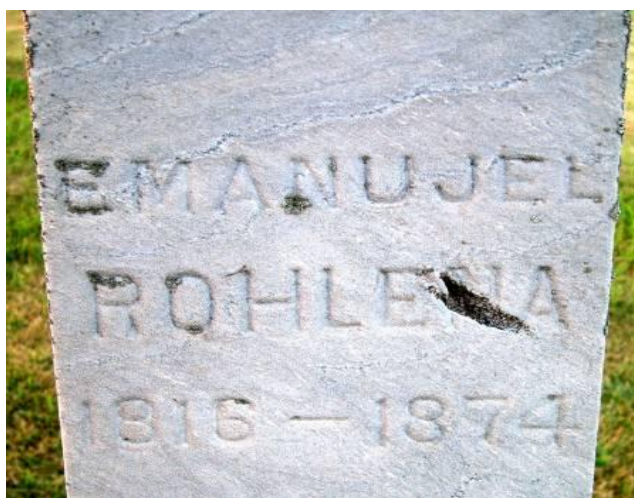
(b119)

MATKA
BARBORA ROHLENA
NAR. 22. LEDNA 1850
ZEM. 7. ZÁŘÍ 1928

(b120)

ZDE
ODPOČÍVÁ
OL. ROHLENA
NAR. 3. ČER. 1895
ZE. 31. KVĚ. 1896
POKOJ TOBĚ

(b121)

EMANUJEL
ROHLENA
1816 — 1874

(b122)

ROHLENA

MOTHER

FATHER

ANNA

JOHN

1869 – 1944

1870 – 1951

(b123)

OTEC

JAN ROHLENA

NAR. 24, ČERVNA 1846

ZEM. 12, ŘÍJNA 1894

(b124)

MARIE

ROHLENA

ZEMŘELA

29. ČERVNA

1870

V STÁŘÍ

52. ROKU

(b125)

SEDLACEK

FATHER	MOTHER
JOHN E.	MARY A.
1875 – 1974	1879 - 1954

(b126)

FRANK SEDLAČEK

1884	1939
------	------

(b127)

SEDLAČEK

JAN SEDLAČEK
ZEM. 16. ÚNORA 1942
V STÁŘI 100.ROKŮ

MARIE SEDLAČEK
ZEM. 15. LIST. 1912
V STÁŘI 63 ROKŮ

(b128)

MOTHER
ANNA SERBOUSEK
1868 – 1941

(b129)

SERBOUSEK
FRANTISEK
SERBOUSEK
NAR. 5. SRPNA 1863
ZEM. 24. KVĚTNA 1917

(b130)

AGNES SHEBETKA
BORN APR. 2. 1892
DIED AUG. 28. 1974

(b131)

WILLIAM SHEBETKA
BORN NOV. 6, 1889
DIED AUG. 21, 1974

(b132)

LEONARD SHEBETKA
BORN JULY 16, 1923
DIED NOV. 26, 1937

(b133)

SHUPITAR
WILLIAM A. ANNA B.
1884 - 1966 1889 - 1973

(b134)

SIROVY

(b135)

MATKA
BARUŠKA SKALA
1861 – 1955

(b136)

Zde odpočívá
BARBORA
Dcera
JOSEFA
SKALY
Ženicha
[nečitelné]
[nečitelné]

(b137)

OTEC
FRANTIŠEK SKALA
1855 – 1931

(b138)

FRANK
SKALA
1879 – 1928

(b139)

SYN
FRANTIŠEK SKALA
1891 - 1918

(b140)

STANEK

BEN

AGNES

1896 - 1972

1904 - 1993

(b141)

STANEK

ELMER JOHN

1928 - 2000

SON OF BEN AND AGNES

(b142)

STROLENY

FRANK W.

CATHERINE L.

1917 - 1996

1921

(b143)

STRETESKY
FRANK
1855 1882
AT REST
MARY
1853 – 1926

(b144)

STRITEŠKY
rozen
2. listo. 1908
zemřel

(b145)

VILEM
STŘETESKY
NAROZEN
25. ŘÍJNA 1880
ZEMŘEV
[nečitelné] 1916
[nečitelné]

ŠPAČEK

JOSEF ŠPAČEK

NAR. 8. LEDNA 1821

ZEM. 11. DUBNA 1913

ALBINA ŠPAČEK

NAR. 28. KVĚT. 1841

ZEM. 6. ČERVNA 1916 (b146)

Zde odpočívá

SYN

VÁCLAV ŠPLICHAL

ZEMŘEL

V STÁŘI 53. ROKU

Odpočívá v pokoji

(b147)

JAN

ŠTANCEL

NAROZEN

2. SRPNA 1856

ZEMŘEL

19. DUBNA 1932

(b148)

(b149)

ALMA I. STANCEL

1920 – 1954

(b150)

STANCEL

DELLA J.

GEORGE J.

JULY 12, 1932

MAY 15, 1926

PARENTS OF DENNIS KENNETH LINDA

(b151)

JOSEPH G. STANCEL

1918 – 1986

(b152)

JAN
ŠTANCEL
NAROZEN
2, SRPNA 1860
ZEMŘEL
19, DUBNA 1932

(b153)

LOUIS E.
STANCEL
1911 - 1976

(b154)

STANCEL
LOTTIE M. JOSEPH J.
1890 - 1964 1882 - 1936

LUMIR F STANCEL
IOWA
PFC 126 FLD ARTY BN
WORLD WAR II
MAY 8 1914 DEC 11 1972

(b155)

KATEŘINA
ŠTANZLOVÁ
ROZENÁ
24 LIST. 1881,
ZEMŘELA
V STÁŘÍ 36 R.
10 M. 9 DNÍ

(b156)

Zde odpočívá
LIBUŠKA ŠTĚPÁNEK
Zemřela
14. listopadu 1891
stáří 6 měsíců 20 dní

(b157)

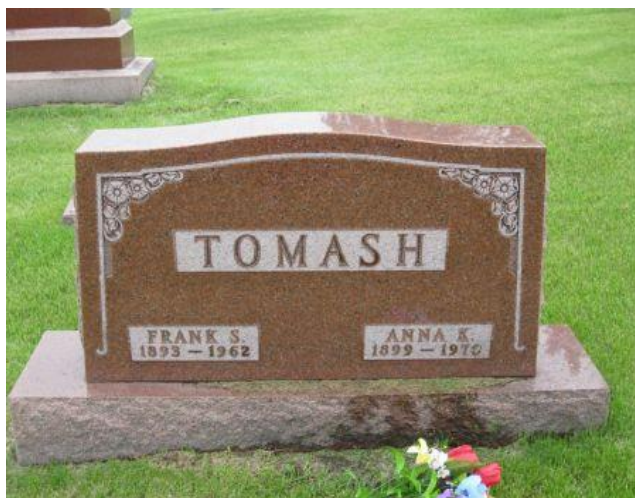
SVEC
ARNOLD L SVEC
CPL US ARMY
DEC 7 1930 OCT 2 2006

(b158)

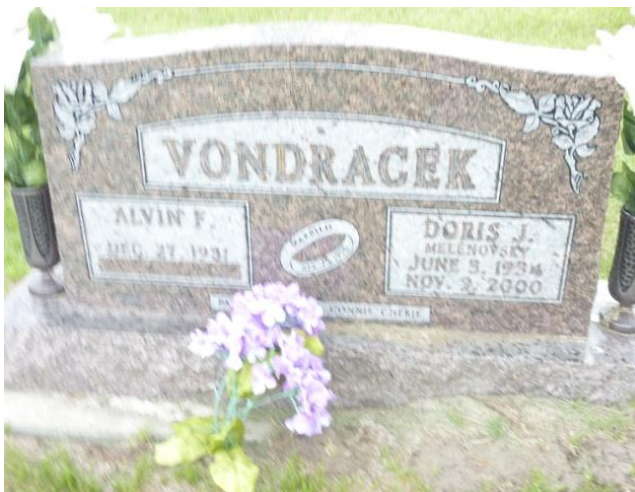
TOMASH
CHARLES D.   PAULINE E.
1913 - 1999   1917 - 2004

(b159)

TOMASH
FRANK S.   ANNA K.
1893 - 1962   1899 - 1970

(b160)

VONDRACEK

ALVIN F.	DORIS J.
	MELENOVSKY
DEC. 27, 1931	JUNE 3, 1934
	NOV. 9, 2000

(b161)

ZDE ODPOČÍVÁ
ANEŽKA M.
MANŽELKA [nečitelné] VOUŘKOVÁ
NAROŽENA 10. PROSINCE 1878
ZEMŘELA 23. PROSINCE 1903
WITOUSHEK

(b162)

[nečitelné]
FRANTIŠEK
ZACH
[nečitelné]
[nečitelné]
21. Prosince
roku 1885

(b163)

(b164)

Zde odpočívá

WILLIE

ZACH

Zemřel

26 června 1896

v Stáří

6 Dni.

(b165)

ZALESKY

(b166)

JOSEF ZOBÍN

NAR. 18. BŘEZ. 1853

ZEM. 19. DUBNA 1919

MARY A. ZOBIN

NAR. 26. ČERVENCE 1863

ZEM. 20. ZÁŘÍ 1953

(b167)

ZAMASTIL

(b168)

ŽABOKŘSKÝ
MARIE ŽABOKŘSKÝ
ROZ. 25. PROS. 1843
ZEM. 16. ÚNORA 1914
JAN WÁVRA
ROZEN 1868
ZEMŘEL 1896

ZIZKOVSKY
MARVIN J. IRENE D.
FEB. 2, 1927 NOV. 29, 1926
AUG. 12, 1994
PARENTS OF JANICE M AND LOREN D

(b169)

Příloha 3 Křestní jména na náhrobcích

Jméno	Výskyt	Časové zařazení
Adeline	b44	1906
Adolph	b65	2000
Agnes	b130, b104, b140	1947, 1990, 1993
Albia	a11	1956
Albina	b146	1916
Allan	a50	*
Alice	a31, b39	1962, 1971
Alma	b149, b8	1954, 2006
Alois	b22, b21	1899, 1941
Alžběta	b70	1894
Anežka	b162, b16	1903, 1942
Anna	b51, b118, b37, b24, a47, a17, b7, b59, b108, b18, b93, b12, b55, b63, a35, b92, b128, b122, b27, a18, b21, b77, b160, , b133, b28	1882, 1886, 1890, 1893, 1897, 1898, 1900, 1906, 1911, 1911, 1911, 1914, 1917, 1922, 1924, 1927, 1941, 1944, 1959, 1965, 1965, 1965, 1970, 1973, 1987
Anna Stázie	b81	1915
Annie	a36	1954
Anton	b108, a34	1887, 1957
Antonie	b69	1933
Antonín	b86, b106	1886, *
Arnold	b158	2006
Barbora	b119, b136	1928, *
Barborka	b17	1910
Baruška	b78, b135	1922, 1955
Bart	b3	1951
Ben	b140	1972
Blanche	b3, b97	1985, 1996

Božena	b102, b53	1896, 1901
Catherine	b48	1996
Clara	b28, b1	1938, 1983, *
Daniel	b75, a52, b57	1857, 1902, 1904
Della	b150	1932
Doris	b161	2000
Earl	a4	1986
Edward	b62, a38, a39, b38, b28	1957, 1977, 1977, 1983, 1988
Elizabeth	a5	1915
Emanujel	b121	1874
Emil	b76	1969
Emilek	a37	1896
Emilie	b34	1951
Emily	b20, a50	1957, *
Emma	b66, a21, b19, a47	1905, 1923, 1949, 1968
Frances	b116, b116, b74	1942, 1964, 1965
Frank	b143, b73, b45, a49, b138, b36, a18, b104, b126, b160, b20, b142	1882, 1891, 1903, 1909, 1928, 1931, 1933, 1937, 1939, 1962, 1969, 1996
Frantisek	b129	1917
František	b163, b11, a9, a12, b139, b137, a14, b50	1885, 1901, 1902, 1908, 1918, 1931, 1977
Františka	a10, b32, a28, a33	1897, 1905, 1922, 1969
Fred	a3	1936
Fredricka	a6	1981
George	b150, b47, b79, b83	1926, 1930, 1943, 1972
Godfrey	a48	1901
Hattie	a4	1994
Hazel	a42	1996
Helen	b2	1940
Helena	b112	1920
Charles	b117, b58, a15, b72, b159	1907, 1947, 1967, 1987, 1999
Charley	a19	1926

Ignac	a30	1899
Irene	b105	1995
Jan	b110, b31, b123, b168, b80, b71, b91, b148, b152, b127	1893, 1894, 1894, 1896, 1909, 1921, 1922, 1932, 1932, 1942
Jane	a18	1971
Ján	b3	1881
Jerry	a42, b4	1964, 1981
Jindřich	b23	1901
Joe	a11	1961
Johanka	a30	1934
John	a26, b19, b74, b140, b122, a51, b82, b125, a6, b141	1902, 1928, 1951, 1955, 1959, 1964, 1966, 1974, 1983, 2000
Josef	b81, b93, a17, b6, b89, a17, a48, b6, b85, b17, b146, b16, b166, b59, a53, b9	1887, 1887, 1890, 1894, 1897, 1904, 1905, 1913, 1916, 1919, 1921, 1923, 1944
Joseph	b98, b154, b114, a20, a36, b64, b68, a2, b97, b42, a31, a44, a41, b151	1920, 1936, 1952, 1953, 1954, 1957, 1968, 1963, 1967, 1976, 1976, 1981, 1981, 1986
Josephine	b45	1945
Josie	b40	1944
Josef	a43	1938
Júlynka	a37	1891
Karel	b37, a28, b35	1898, 1915, 1935
Kateřina	b57, b31, b110, b156, a43, b61, b94	1900, 1905, 1908, 1917, 1921, 1938, 1947
Kenneth	a25	1991
Klement	b77	1937
Laverne	b84	1966
Lena	a34	1941
Leo	b103, b99, a32	1931, 1970, 1996
Leona	a44	2010
Leonard	b132,	1937
Lottie	b154	1944
Libbie	b73	1898

Libuška	b157	1891
Lillian	b113	1985
Louis	a33, b115, b153	1950, 1962, 1976
Louise	a38	1991
Lovell	b49	1960
Lumear	b67	1922
Lumir	b155, b48	1972, 1987
Lydie	b54	1904
Marie	b52, b124, b87, b80, b109, b127, a53, b168, b5, a14, a51, a7, a1	1893, 1894, 1896, 1906, 1911, 1912, 1913, 1914, 1925, 1944, 1947, 1976, 2006
Marvin	b169, a8	1994, 2005
Mary	b143, b25, a27, b9, b166, b125, a2, a23, b114, b76, b100	1926, 1927, 1949, 1952, 1953, 1954, 1964, 1968, 1975, 1996, *
Matěj	b101	1928
Maxine	a22	2003
Michael	a38	1953
Milo	b8	1995
Nettie	a3	1931
Ol.	b120	1896
Otto	b111	1907
Pauline	b159	2004
Peter	a23, b27, a24	1942, 1957, 1961
Richard	a16	1966
Robert	b95	1951
Romen	b105	1997
Rosey	b41	*
Ruzena	b14	1890
Stanley	a29	1962
Sylvia	a45	1972
Terezie	b90, b88	1883, 1895
Tillie	b72	1899
Tobiaš	b96	*

Tomáš	b89	1905
Václav	b30, b29, a35, b60, b147, b55	1888, 1910, 1912, 1914, 1932
Venclíček	b10	1895
Vilem	b145	1916
Villiam	a1	1986
Vincenc	b33	1896
Vincens	a21	1918
Vincent	b15	1875
Wallace	b25	1995
William	b133, b116, b131, a7, b44, a46	1966, 1972, 1974, 1981, 1984, 1998
Willie	b164	1896
W M.	b66	1921

* U tohoto jména není uveden rok.

Příloha 4 Příjmení na náhrobcích

Barta	b2, b1	1940, *
Becicka	b3	
Benes	b9, b4	1944, 1981
Benesh	b8	1995
Beneš	b6, b5	1894, 1925
Benešova	b7	1900
Bezděk	b10	1895
Bistricky	a1	1986
Boháč	b11, b12	1901, 1914
Bonta	b13	1881
Bonty	b14	1890
Capousek	a5, a3, a6, a4	1915, 1931, 1981, 1986
Castek	b25, a2, b26	1927, 1963, *
Cech	b27, b28	1959, 1987
Ceynar	b15	1875
Coufal	b17, b18, b16, b19, b20	1904, 1911, 1916, 1928, 1958
Častek	b22, b23, b21	1899, 1901, 1941
Častková	b24	1897
Čejka	b29	1910
Červený	b30	1888
Čihák	b31	1894
Čuhel	b33, b32, b36, b35, b34	1896, 1905, 1931, 1935, 1951
Dohnalek	b37	1890
Dostal	b40, b39, b38	1944, 1971, 1983
Dostall	b41	*
Dostol	b42	1976
Dusil	a7, a8	1976, 2005
Dvorak	b44, b47, a11, b49, b48, b46	1906, 1930, 1956, 1960, 1987, *

Dvořák	a10, a9, b45, a12	1897, 1902, 1903, 1908
Feltr	b50	
Holets	b55	1917
Horak	b58, b62, a13	1947, 1957, *
Horák	b57, b59, b60, b61	1900, 1906, 1914, 1938
Hruby	b63, b64	1922, 1957
Hynek	b65	2000
Chihak	b66, b67	1905, 1922
Chytry	b69, b68	1933, 1958
Janko	b70, b73, b72, b71, b74	1894, 1898, 1899, 1921, 1959
Justus	b75	1857
Kadera	b76	1969
Kalous	b77	1937
Kaplan	a14, a16, a15	1944, 1966, 1967
Klimes	b79, b82, b84, b83	1943, 1966, 1966, 1972
Klimeš	b80, b81	1906, 1915
Konásek	b85	1897
Kopecký	b86	1886
Korab	b88, b89	1895, 1905
Kosina	b95	1951
Krčmar	b91, b92	1922, 1927
Krčmař	b94	1947
Krčmář	b93	1887
Kulhavý	b96	*
Lamparek	b97	1967
Langer	a17	1890
Langerova	a17	1893
Lenoch	b102, b101	1896, 1928
Lopata	b98, b99, b100	1920, 1970, *
Machacek	b104	1937
Machalek	b103	1931
Machula	a27	1949
Marak	b105	1995

Marek	a21, a19, a20	1918, 1926, 1953
Merta	a22	2003
Mihal	a23, a24, a25	1942, 1961, 1991
Mihulecky	a26	1902
Michalek	a28, a29	1915, 1962
Motyčka	b108, b106, b107	1911, *, *
Motyčková	b108	1887
Novák	b109	1911
Pavlis	b110	1893
Peterka	b113	1985
Petrik	a30, a31, a32	1899, 1962, 1996
Pirkl	b111, b112	1907, 1910
Pospisil	b114, b115	1952, 1962
Pudil	b117, b116	1907, 1942
Raim	a34, a33	1941, 1969
Rejman	a35	1912
Riha	a36	1954
Rohlina	b121, b118, b123, b124, b120, b119, b122	1874, 1886, 1894, 1894, 1896, 1928, 1944
Sedlacek	b125	1954
Sedláček	b127, b126	1912, 1939
Serbousek	a37, b129, b128	1891, 1917, 1941
Shebetka	b132, b130, b131	1937, 1974, 1974
Shramek	a38, a39	1953, 1977
Shupitar	b133	1966
Sirovy	b134	*
Skala	b139, b138, b137, b135	1918, 1928, 1931, 1955
Stancel	b150, b154, b149, b155, b153, b151	1926, 1936, 1954, 1972, 1976, 1986
Stanek	b140, b141	1972, 2000
Stepanek	a43, a42, a45, a44, a41, a46, a40	1921, 1964, 1968, 1981, 1981, 1998, *
Stretsky	b143	1882
Stroleny	b142	1996

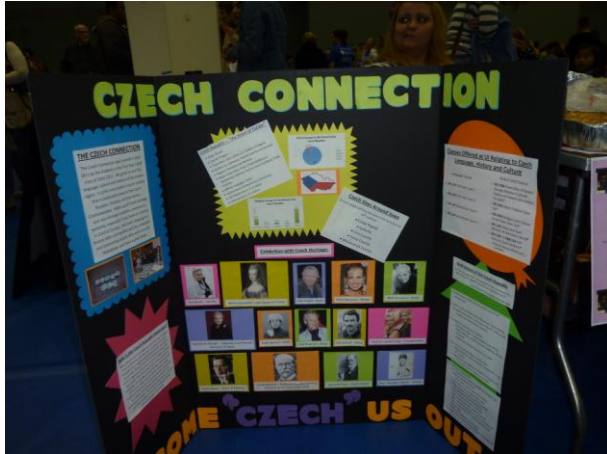
Střeteský	b154	1916
Střítešský	b144	*
Svec	b158	2006
Špaček	b146	1913
Šplichal	b147	*
Štancel	b148, b152	1932, 1932
Štanzlová	b156	1917
Tomash	b160, b159	1962, 1999
Trojina	a47	1898
Troyna	a48, a49	1901, 1909
Vanourny	a50	*
Vávrová	b90	1883
Vondracek	b161	2000
Vostrel	a51	1947
Vostřel	a52	1902
Vouřková	b162	1903
Zach	b163, b164	1885, 1896
Zalesky	b165	*
Zamastil	b167	*
Zeman	a53	1913
Zizkovsky	b169	1994
Zobín	b166	1919
Žabokrsky	b168	1914

* U tohoto jména není uveden rok.

Příloha 5 Stopy českého jazyka v dnešním Iowa City

Czech Heritage Association, Cedar Rapids

Czech Club, University of Iowa, Iowa City

Restaurace, Czech Village, Cedar Rapids

Antikvariát, Czech Village, Cedar Rapids

